

T.C.

GİRESUN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

AVRASYA ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI

MİLLİ MÜCADELE DÖNEMİ İSTİHBARAT FAALİYETLERİ

INTELLIGENCE ACTIVITIES IN THE NATIONAL STRUGGLE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve GÜNEY

(162028003)

Tez Danışmanı:

Prof. Dr. Betül KARAGÖZ YERDELEN

Giresun-2020

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün Tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Anabilim Dalı Yüksek Lisans / Doktora / Sanatta Yeterlilik öğrencisi 'nın ... başlıklı tezini incelemiş olup aday ... tarihinde, saat... da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)		
Üye		
Üye		
Üye		
Üye		

ONAY

...../...../2020

Prof. Dr. Güven ÖZDEM
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans / Doktora / Sanatta Yeterlilik tezi olarak sunduğum “Milli Mücadele Dönemi İstihbarat Faaliyetleri” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../...

Merve Güney

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, Milli Mücadele dönemindeki istihbarat ihtiyacının giderilmesi amacıyla gerçekleştirilen faaliyetler ve bu faaliyetlerin Türk milletini zafere götürmede sağladığı kolaylıklar anlatılmaktadır.

Karakteri ve akademik başarısını örnek aldığım, biz öğrencilerinin her türlü sorunu karşısında bir öğretmenden ziyade anne şefkatiyle her zaman yanımızda duran kıymetli hocam, danışmanım Prof. Dr. Betül KARAGÖZ YERDELEN'e saygı ve teşekkürü borç bilirim. İlk öğretmenlerim, maddi ve manevi en büyük destekçilerim, ben ve kardeşlerimin eğitimi için her türlü fedakarlığı yapmış olan sevgili annem Aynur GÜNEY ve sevgili babam Aslan Hurmet GÜNEY'e üzerimdeki emeklerinden dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunarım. ATASE Arşiv taraması aşamasında Ankara'da benimle birlikte yoğun bir tempoda çalışan kardeşim Melike GÜNEY ve araştırma süresince araştırma dışındaki günlük sorumluluklarımı devralan ablam Tuğçe GÜNEY'e destek ve katkılarından dolayı minnettar olduğumu belirtmek isterim...

MİLLİ MÜCADELE DÖNEMİ İSTİHBARAT FAALİYETLERİ

ÖZET

Uzun yıllardır devletler varlıklarını sürdürmek, ülke ve milletlerini iç ve dış tehlikelerden korumak için istihbarat faaliyetlerine başvurumaktadırlar. Öyle ki düşman karşısında başarılı olmak için askeri güç tek başına yeterli değildir. Bu nedenle düşmanın kuvvet yapısı, konuşlandırılması, sahip olduğu araç, gereç ve silahların durumu, eğitim seviyesi, morali, komutanların şahsi özellikleri gibi hususların bilinmesi kendi harekât tarzımızı belirlememizde büyük kolaylık sağlayacaktır.

İşte bu gerçeklerin farkında olan Mustafa Kemal Paşa ve Milli Mücadele destekçileri, Milli Mücadele süresince istihbarat çalışmalarına önem vermiştir. Casusluk ve propaganda faaliyetleri başta olmak üzere çeşitli alanlarda gerçekleştirilen çalışmalar neticesinde düşman hakkında önemli bilgiler elde edilmiştir. Bu sayede elde edilen bilgiler Milli Mücadele'nin kazanılmasında büyük öneme sahip olmuştur.

Anahtar Kelimeler: İstihbarat, Milli Mücadele, Casusluk, Propaganda, İnsan İstihbaratı.

INTELLIGENCE ACTIVITIES IN THE NATIONAL STRUGGLE

ABSTRACT

For many years, governments have been using intelligence activities to maintain their existence and protect their countries and nations from internal and external dangers. So much so that military power alone is not enough to succeed against the enemy. For this reason, knowing the enemy's force structure, deployment, the status of the tools, equipment and weapons, the level of education, morale, and the personal characteristics of the commanders will help us determine our own style of operation.

Being aware of these facts, Mustafa Kemal Pasha and his supporters of the National Struggle gave importance to the intelligence activities during the National Struggle. As a result of the studies carried out in various fields, especially espionage and propaganda activities, important information about the enemy was obtained. The information obtained in this way has been of great importance in winning the National Struggle.

Key Words: Intelligence, National Struggle, Espionage, Propaganda, Human Intelligence.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT.....	III
KISALTMALAR.....	VIII
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	IX
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İSTİHBARAT KAVRAMI

1.1. İstihbaratın Tanımı.....	3
1.2. İstihbarat Çarkı.....	4
1.3. İstihbarat Çeşitleri.....	6
1.4. İstihbarat Kaynakları, Kaynak Güvenilirliği ve Bilginin Değerlendirilmesi.....	7
1.5. İstihbarat Toplama Yöntemleri.....	8
1.6. İstihbaratta Casusluk ve Propaganda.....	11
1.6.1. Casusluk.....	11
1.6.2. Propaganda.....	12
1.7. Kısa İstihbarat Tarihi.....	13
1.7.1. Dünyada İstihbaratın Tarihsel Gelişimi.....	13
1.7.2. Türk İstihbarat Tarihi.....	16
1.7.3. Milli İstihbarat Teşkilatı.....	23

İKİNCİ BÖLÜM

İSTİHBARAT FAALİYETLERİNDE ROL ALAN GRUPLAR

2.1. Teşkilat-ı Mahsusa.....	25
2.2. Karakol Cemiyeti.....	26

2.3. Zabitan Grubu.....	29
2.4. Yavuz Grubu.....	29
2.5. Molteke-Hamza-Mücahit-Muharip-Felah Grupları.....	30
2.6. Mim Mim Grubu.....	31
2.7. İmalat-ı Harbiye Grubu.....	32
2.8. Muavenet-i Bahriye Grubu.....	33
2.9. Namık Grubu.....	33
2.10. Ferhat ve Kerimi Grupları.....	33
2.11. Askeri Polis Teşkilatı.....	34
2.12. Tedkik Heyeti Amirlikleri.....	35
2.13. Geçit Teşkilatı.....	37

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İSTİHBARAT FAALİYETLERİ

3.1. Casusluk Faaliyetleri ve Bilinen Casuslar.....	38
3.1.1. Fehime Sultan.....	38
3.1.2. Üsteğmen Galip Vardar.....	40
3.1.3. İngiliz Kemal.....	42
3.1.4. Yüzbaşı Razi Yalkın.....	44
3.1.5. Yüzbaşı Kemal.....	46
3.1.6. Rawlinson'un Karargâhındaki İrtibat Subayımız.....	47
3.1.7. Pandikyan.....	48
3.1.8. İngiliz Sansür Heyetindeki Türk Casusu.....	50
3.1.9. İtalyan Tüccar Mortino.....	51
3.1.10. İngiliz Casusu Mustafa Sagir'a Karşı Felah Grubu'nun Faaliyetleri....	52
3.1.11. İngiliz Casusu Tevfik'in Yakalanması.....	55

3.1.12. Düşman Casusu Karamürselli Ali.....	56
3.2. Propaganda Faaliyetleri.....	57
3.2.1. Mustafa Kemal Paşa'nın İzmir'in Yunanlılar Tarafından İşgal Edilmesi Hakkında Protesto Emri.....	57
3.2.2. Yunan Zulmünün İşgal Bölgesi Dışındaki Halka Duyurulması.....	57
3.2.3. İsmet İnönü Paşa'nın Düşmanı Yanıltma Faaliyetleri.....	58
3.2.4. Amerikalı Gazeteci Browne'nin Yansız Makaleleri.....	59
3.2.5. Vahdettin'in Damadı İsmail Hakkı Bey'in Milli Mücadele'ye Katılmasının Halk Üzerindeki Etkisi.....	60
3.2.6. Mustafa Kemal Paşa'nın Düşmanı Yanıltma Faaliyetleri.....	61
3.2.7. Polis Teşkilatı'nın İstihbarat Faaliyetlerinin Genişletilmesine Dair İsmet Paşa'nın Emri.....	63
3.2.8. Milli Mücadele Basını.....	63
3.3. Diğer İstihbarat Faaliyetleri.....	65
3.3.1. Açık Kaynaklardan Edinilen Bilgiler.....	65
3.3.2. Haberleşme Aracı Olarak Telgrafın Kullanılması ve İngiliz Telsiz Haberleşmelerinin Takibi.....	67
3.3.3. Damat Ferit Paşa'nın Mustafa Kemal Paşa'ya Suikast İçin Polis Müdürü Hasan Tahsin ile Anlaştığına Dair İstihbarat.....	68
3.3.4. Nakliyatımızda İngilizlerin Yunanlılara Casusluk Ettiklerine Dair Rapor.....	68
3.3.5. Yunan Kralı Konstantin'in Anadolu'ya Geleceğine Dair İstihbarat.....	69
3.3.6. Yunanlıların Eskişehir Üzerine Taarruz Hazırlığında Olduğuna Dair 11 Mart 1921 Tarihli İstihbarat Raporu.....	69
3.3.7. Batı Cephesi Komutanlığı'nın Düşmanın ve Batı Cephesi Birliklerinin Durumunu Bildiren Raporu.....	70
3.3.8. İsmet İnönü Paşa'nın Batı Cephesinde Belli Bölgelerde Genel Taarruza Geçen Düşmanın Genel Durumu Hakkındaki Raporu.....	70

3.3.9. Basın ve Haber Alma Genel Müdürü'nün Yunan Ordusunun Durumuna Dair Raporu.....	71
3.3.10. Polis Teşkilatı'nın Bursa Bölgesi'ndeki Askeri Durum Hakkında Hazırladığı İstihbarat Raporu.....	72
SONUÇ.....	73
EKLER.....	76
KAYNAKÇA.....	130
ÖZGEÇMİŞ.....	138

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
a.g.t.	: Adı geçen tez
ATASE	: Askeri Tarih ve Stratejik Etüt
Basm.	: Basımevi
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
EHUR	: Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Riyaseti
G.	: Gömlek
Haz.	: Hazırlayan
İSH	: İstiklal Harbi Koleksiyonu
K.	: Kutu
MİT:	: Milli İstihbarat Teşkilatı
M.M.	: Mim Mim Grubu
(P)	: Askeri Polis
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
THA	: Tedkik Heyeti Amirlikleri
vb.	: Ve benzeri

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: İstihbarat Çarkı Modeli 1.....	5
Şekil 2: İstihbarat Çarkı Modeli 2.....	5

GİRİŞ

Devletlerin barış ve güvenliği sağlama yönündeki tercihlerindeki öncelik, savaşlara engel olmak, mümkün olmaması durumunda ise savaşa hazır hale gelmektir. Bu maksatla, politika yapıcılar ile komutanlar, savaşta veya barışta en doğru kararı en kısa sürede elde etmek zorundadırlar. Bu doğrultuda gerek politika yapıcılar gerekse komutanlar istihbarat çalışmalarına sıklıkla başvurmakta ve bu kişiler barış zamanından itibaren istihbaratı tanımlamakla yükümlüdürler.¹ Öyle ki düşman karşısında başarılı olmak için askeri güç tek başına yeterli değildir. Bu nedenle düşmanın kuvvet yapısı, konuşlandırılması, sahip olduğu araç, gereç ve silahların durumu, eğitim seviyesi, morali, komutanların şahsi özellikleri gibi hususların bilinmesi kendi harekât tarzımızı belirlemede büyük kolaylık sağlayacaktır.

İşte bu sebeplerle Milli Mücadele süresince istihbarat çalışmalarına önem verilmiştir. Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde milli sınırlar içerisinde millet egemenliğine dayanan, kayıtsız şartsız, tam bağımsız yeni bir Türk devleti kurma amacıyla giriştiğı ve evre evre devam ettirdiğı mücadeleleri, savaşları, zaferleri, barış ve nihayet yeni devletin kuruluşunu içerisine alan Milli Mücadele dönemi, maddi imkânsızlıkların ve fiziki şartların olumsuzluğunun yanında yıllardır süregelen savaşların ve bunun geride bıraktığı kayıpların manevi çöküntüsüne rağmen başarı ile sonuçlanmıştır. Bu başarı üzerinde başta casusluk ve propaganda faaliyetleri olmak üzere çeşitli alanlarda gerçekleştirilen istihbarat çalışmalarının katkısı yadsınamaz bir gerçektir.

Buradan yola çıkarak çalışmanın temel problemi, “Milli Mücadele dönemi şartları düşünüldüğünde istihbarat ihtiyacının karşılanmasında casusluk ve propaganda faaliyetleri başta olmak üzere gerçekleştirilen istihbarat faaliyetleri ne denli başarılı olmuştur.” olarak belirlenmiştir.

Bu çalışmanın temel amacı ise düşmanın konusu kuruluşu, askeri yapısı ve muhtemel harekât tarzları gibi önemli analizleri yapan askeri istihbaratın yanında casusluk ve propaganda gibi istihbarat unsurlarının da söz konusu dönem için önemli

¹ Yusuf Özer, “NATO Harekâtında İstihbaratın Yeri: Afganistan’da Kültürel İstihbarat”, **Kara Harp Okulu Komutanlığı Savunma Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi**, Ankara, 2014, s.53-54.

unsurlar olduğunun ortaya koyulmasıdır. Tüm bunlardan hareketle çalışmanın hipotezi “Milli Mücadele döneminin askeri alandaki başarı sı için başta casusluk ve propaganda olmak üzere istihbaratın birçok çeşidi kullanılarak başarının sağlanmasına kayda değer katkılar sağlanmıştır.” şeklinde dir. Konu dönemin istihbarat faaliyetlerinin belgelerle desteklenerek ortaya koyulması açısından önem arz etmektedir.

Çalışmanın birinci bölümünde genel olarak istihbarat kavramına yer verilerek çalışmaya terminolojik bir temel oluşturulmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde Milli Mücadele döneminde faaliyet gösteren kuruluşlar genel hatları ile tanıtıldıktan sonra son bölüm olan üçüncü bölümde başta casusluk ve propaganda faaliyetleri olmak üzere söz konusu dönemde gerçekleştirilen ve mücadelenin gidişatına etki eden istihbarat faaliyetleri ele alınmıştır.

Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış basılı kaynaklar ile örnek olaylar ve belgeler incelenmiştir. Milli Mücadele döneminde ait tarihi yazışmaları bünyesinde barındıran Genelkurmay Başkanlığı Askeri Tarih ve Stratejik Etüt (ATASE) Daire Başkanlığı Arşivi’nden ve Genelkurmay Başkanlığı kütüphanesinden faydalanılmış 21 klasörden oluşan İstiklal Harbi Koleksiyonu (1919-1923) incelenmiştir. Aynı zamanda Genelkurmay Başkanlığı tarafından 1952 yılında “Harp Tarihi Vesikaları Dergisi” ismiyle yayımlanmaya başlamış olan ardından sırasıyla “Harp Tarihi Belgeleri Dergisi ve Askeri Tarih Belgeleri Dergisi” isimleriyle günümüze kadar yayımlanmaya devam etmiş ve halen devam etmekte olan resmi askeri süreli yayının elle katalog taraması yapılmıştır. Söz konusu süreli yayının ilk 98 sayısının konu dahilinde olduğu tespit edilerek bu sayılar incelenmiştir.

Konu ile alakalı olarak yararlanılan diğer başlıca kaynaklar ise şu şekildedir: Ekrem Baydar’ın anılarını anlattığı ve 1970 yılında Cumhuriyet Gazetesi’ne verdiği röportajların bir derlemesi olan Sami Karaören’in “Atatürk’n İstihbaratısıydım Ekrem Baydar’ın Hatıraları Mustafa Kemal’in Gizli Teşkilatı” isimli eseri, Serdar Yurtsever’in “Milli Mücadele Dönemi İstihbarat Faaliyetleri rnek Olay İncelemeleri (1919-1922)” isimli ve mit Doğan’ın “Kurtuluş Savaşı’nda Atatürk’n İstihbarat Faaliyetleri Milli Ajanlarımız” isimli eserleri.

BİRİNCİ BÖLÜM

İSTİHBARAT KAVRAMI

1.1. İstihbaratın Tanımı

Farklı kaynaklarda istihbaratın farklı tanımlarına rastlamak mümkündür. Türk Dil Kurumu sözlüğünde istihbarat “yeni öğrenilen bilgiler, haberler, duyumlar” ve “bilgi toplama, haber alma” olarak açıklanmıştır.² İngilizcede ise “intelligence” kelimesi ile eşdeğer olup akıl, anlayış, zekâ gibi anlamlara gelmektedir. İstihbaratı, haber ve bilgi almanın ötesinde elde edilen verinin işleme tabi tutularak yorumlanması sonucu ortaya çıkan ürün olarak gören tanımlar da mevcuttur. Buna göre istihbarat, daha önce toplanan veri ve haberlerin işleme tabi tutulup analiz ve üretim safhalarından geçirilmesiyle elde edilmektedir. Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) ise istihbaratı, “devlet tarafından belirlenen ihtiyaçlara karşılık olarak çeşitli kaynaklardan derlenen haber bilgi ve dokümanların işlenmesi sonucu elde edilen ürün” olarak tanımlanmıştır.³

Ünal Acar istihbaratı, devletin genel olarak güvenliğini savunmak, politikalarını geliştirmek için talep ettiği her türlü bilgiyi açık ve/veya gizli kaynaklardan ilgili teşkilatın belirlediği yöntem ve araçlarla, gizlilik, tarafsızlık, doğruluk, süreklilik ve denetlenebilirlik çerçevesinde toplaması ve toplanan bu bilgilerin tasnifi ile analiz yöntemleri yardımıyla değerli hale getirilmesi, yorumlanarak muhtemel tehlikelerin bertaraf edilebilmesi için gerekli stratejilere uyarlanabilir hale getirilmesi olarak geniş bir perspektifte tanımlamıştır.⁴ Atilla Akar’a göre ise istihbarat, temelde devletlerin haber alma ve düşmanın zayıf taraflarını öğrenme ihtiyacından doğmuştur. Öyle ki düşmanın elinde ne kadar asker ne kadar silah ve cephane olduğunu bunların nerelerde, nasıl konuşlandığını ve harekât planlarını bilmeden doğru bir karşı strateji izlemek mümkün değildir.⁵

² Türk Dil Kurumu, <https://sozluk.gov.tr/?kelime=d%C4%B1%C5%9F%20istihbarat>, Erişim Tarihi: 30.09.2019.

³ MİT, <https://www.mit.gov.tr/isth-olusum.html>, Erişim Tarihi: 30.09.2019.

⁴ Ünal Acar, **İstihbarat**, Adalet Yayınevi, Ankara, s. 79.

⁵ Atilla Akar, **Casuslar, Derin Savaşı'nın Sıradışı Neferleri**, Timaş Yay., İstanbul, 2005, s. 15.

1.2. İstihbarat Çarkı

Yapılan tanımlardan anlaşılacağı üzere istihbarat, belirli süreçler sonunda sahip olunan bir üründür. Çeşitli toplama vasıtaları kullanılarak elde edilen ham bilgiler analize tabi tutulmakta ve kullanıma hazır hale getirilmektedir. İşleme tabi tutulmamış ve analiz edilmemiş ham bilginin istihbarat değeri taşımadığını söylemek mümkündür. Buna göre istihbarat için, çeşitli imkân ve vasıtalarla herhangi bir konuda elde edilen haberlerin, öncelikle ayrıştırılarak tasnif edilmesi, konularına göre birleştirilmesi, en kolay anlaşılabilir mantık dizininde belli bir kompozisyon dahilinde tertip edilmesi, değerlendirilmesi ve sonuca götürücü yorumun yapılarak, ilgili merci ya da makamlara intikal ettirilmesidir denilebilir. Bu süreç diğer bir anlamıyla istihbarat çarkıdır.⁶

Dünya istihbarat literatüründe istihbarat çarkının; planlama ve yönetim, toplama, işlem ve süreç, analiz ve üretim ile dağıtım ve yayımlama olmak üzere birbirini takip eden beş adımdan oluştuğu kabul edilmekte iken Sherman Kent istihbarat üretim sürecini altı safhaya ayırmaktadır: Birinci safha asli problemin görünüşü (ihtiyacın ortaya çıkışı), ikinci safha asli problemin tahlili (analiz) safhası, üçüncü safha malumatın toplanması (verilerin toplanması) safhası, dördüncü safha malumatın-haberlerin kıymetlendirilmesi (verilerin değerlendirilmesi) safhası, beşinci safha faraziye anı (seçeneklerin oluşturulması) safhası ve son olarak altıncı safha takdim (ürün) safhasıdır.⁷

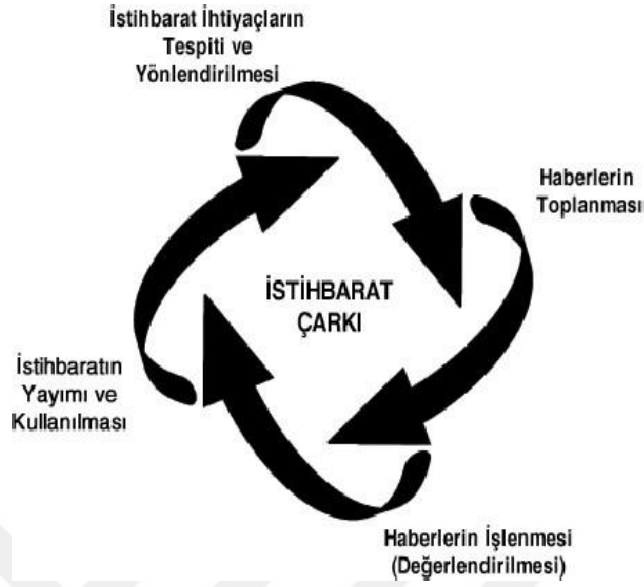
Dört safhalı, beş safhalı ve altı safhalı istihbarat çarkları arasında temelde farklılık görülmemekle birlikte, analiz konusunun çarkın neresine koyulacağı ile ilgili muhtelif yorumlar yapılmaktadır. Burada çıkış noktası, istihbaratın artık geri dönüşleri olmayan, yani, haber toplama-analiz ve istihbaratın karar vericiler tarafından kullanıldığını bildiğimiz aşamalarından, geriye ya da haberlerin toplanması aşamasına hiçbir zaman dönmeyecek bir süreç olmasıdır.⁸

⁶ Bora İyiat, **Bir Vatani Karşılıksız Sevmek (Türk İstihbarat Tarihi)**, Platin Yayınları, Ankara, 2006, s.125.

⁷ Sherman Kent, **Stratejik İstihbarat** (Çev. Kemal Akkaya), Endüstri Basım ve Yayımevi, İzmir, 1968, s.181-205.

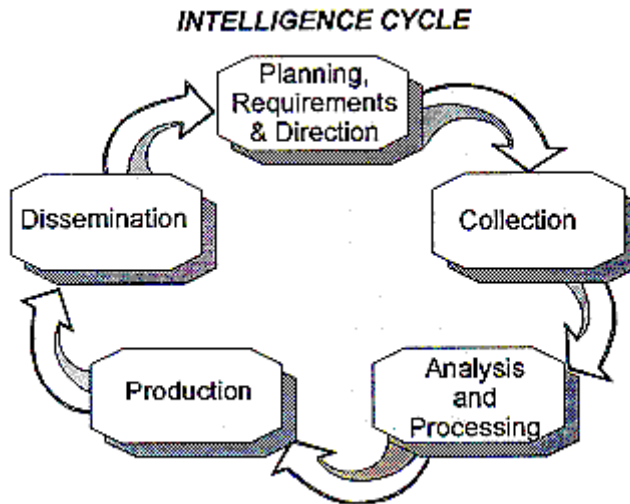
⁸ Savaş Biçer, “Ulusal Güvenlik ve İstihbarat Sisteminde Geleneksel Anlayıştan Modern ve Değişen İhtiyaçlar Dönemine Geçiş”, **Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kara Deniz Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl:9, C.9, S.2, Sonbahar 2017, s.455.

Şekil 1: İstihbarat Çarkı Modeli 1

Kaynak: <https://siberegitim.ayyildiztim.com.tr/konu/msu-siber-%C4%B0stihbarat.156519/> (Erişim Tarihi: 10.02.2020)

Şekil 2: İstihbarat Çarkı Modeli 2

Kaynak: <https://fas.org/irp/nsa/ioss/threat96/part02.htm> (Erişim Tarihi:10.02.2020)

1.3. İstihbarat Çeşitleri

Farklı kaynaklarda belirli kriterlere göre yapılan sınıflandırmalarda istihbarat; seviyelerine, toplama yöntemlerine ve alanlarına göre olmak üzere çeşitlendirilmektedir.

Seviyelerine göre istihbarat; stratejik, operatif ve taktik istihbarat olarak üçe ayrılır. Stratejik istihbarat, ulusal güvenlik tedbirleri kapsamında ulusal veya uluslararası düzeyde diğer devletlere yönelik elde edilen istihbarattır. Operatif istihbarat, karar alıcı ile komutanların ilgi alanlarında ortaya çıkan gelişmeler hakkında haberdar olmalarını sağlarken aynı zamanda düşmanın faaliyetlerinin ne zaman, nerede ve nasıl icra edileceğine ilişkin öngörülerini ortaya koyar. İç içe geçmiş uyumlu taktik istihbarat eylemlerinden oluşur. Taktik istihbarat ise karargâh ve daha alt seviyelerde planlanan ve kullanılan ilgi alanı oldukça düşük ancak detaylı bir istihbarat alanıdır. Harekât alanındaki düşmanın tertiplenmesi, imkân ve kabiliyetleri hakkında harekâtı icra eden komutan ve karar vericilere yön gösterir.

Toplama yöntemlerine göre istihbarat; görüntü, sinyal, insan,⁹ açık kaynak, teknik¹⁰, ölçüm ve iz istihbaratı olarak altıya ayrılmaktadır. Görüntü istihbaratı, kara, deniz, hava ve uzay platformlarında konuşlu keşif sensörlerinden elde edilen istihbarattır. Sinyal istihbaratı, muhabere ve elektronik sistemlerinden yayılan sinyallerin tespiti, kaydedilmesi, değerlendirilmesi ve yorumlanması ile üretilen istihbarattır. Açık kaynak istihbaratı, televizyon, radyo ve gazeteler gibi medya araçları, internet, hükümet raporları, akademik çalışmalar, sempozyum, konferans, ticari değerlendirmeler vb. toplumun kullanımına açık her türlü kaynaktan elde edilen istihbarattır. Ölçüm ve iz istihbaratı ise sinyal ve görüntü istihbaratlarının dışında kalan tüm teknik toplama konularını içermektedir.

Alanlarına göre istihbarat; askeri, ekonomik, coğrafi, ulaştırma ve iletişim, politik, bilimsel ve teknik, biyografik, sosyal istihbarat olmak üzere sekize ayrılmaktadır. Askeri istihbarat, bir ülkenin askeri kapasitelerini, savaş yeteneklerini, çarpışma gücünü ve yeteneklerini anlamak amacıyla yapılan ve istihbarat

⁹ “İstihbarat Toplama Yöntemleri” başlığında geniş olarak ele alınacaktır.

¹⁰ “İstihbarat Toplama Yöntemleri” başlığında geniş olarak ele alınacaktır.

faaliyetlerinin ağırlık merkezini oluşturan istihbarat türüdür. Ekonomik istihbarat, bir ülkenin ekonomik durumunun, kaynaklarının, politikalarının, üretim ve tüketim mallarının, tarım sanayi, ticaret vb. ekonomik faaliyetlerinin incelendiği istihbarat çeşididir. Coğrafi istihbarat, bir ülkenin askeri harekâtı etkileyebilecek coğrafi durum, sınır, arazi yapısı, iklim veya hava şartları, bitki örtüsü, nehir ve gölleri, ovalar ve dağları vb. her türlü fiziksel koşulların tespit ve analizine yönelik gerçekleştirilen çalışmalardır. Ulaştırma istihbaratı bir ülkenin kara, deniz ve hava yolları gibi genel ulaşım sistemi ve politikası hakkında elde edilen istihbarat; iletişim istihbaratı ise televizyon, telefon ve internet gibi genel medya ve iletişim sistemlerine yönelik toplanan istihbarattır. Politik istihbarat, yabancı bir ülkenin iç ve dış politik hedefleri, devlet yapısı, siyasi partileri ve seçim sistemleri gibi siyasi yapısının incelendiği istihbarat çeşididir. Bilimsel ve teknik istihbarat, bir ülkenin mühendislik, üretim teknikleri, yeni teknolojiler ve silah sistemleri ve bu sistemlerin imkân ve kabiliyetlerini içeren uygulamalı bilimsel ve teknik araştırmaları ile bilimsel ve teknolojik altyapısını konu alan istihbarattır. Biyografik istihbarat, hedef ülkenin önemli şahsiyetlerinin kimlik bilgileri, davranışları, becerileri, ilişkileri, sağlık durumları, sosyal becerileri, halk üzerindeki etkileri vb. bilgiler elde etmeye yarayan istihbarat çeşididir. Son olarak sosyal istihbarat ise hedef ülkenin sosyal altyapısı ve kültürel alanlarına odaklanan istihbarat çeşididir.

1.4. İstihbarat Kaynakları, Kaynak Güvenilirliği ve Bilginin Değerlendirilmesi

İstihbaratın Kaynakları Açık, Yarı Kapalı ve Kapalı olmak üzere üçe ayrılır.

Açık Kaynaklar: Gündelik dolaşımda olan, kolaylıkla ya da çok az bir maliyetle elde edebileceğimiz, özel ve gizli bir gayrete ihtiyaç olmayan bilgi kaynağıdır. Bu bilgileri dergiler, gazeteler, kitaplar, ansiklopediler, broşürler, almanaklar, akademik tezler ve radyo, televizyon, internet gibi kitle iletişim araçlarından rahatça yararlanarak elde etmek mümkündür. Fakat bu kaynakların okunması ve elde edilmesi yeterli değildir. Bu kaynaklar belirli bir sıra tasnif ve analiz gibi aşamalardan geçirilerek istihbarat elde edilir.

Yarı Kapalı Kaynaklar: Ancak özel birtakım ilişki ve çabaların sonucunda elde edilebilecek türden kaynaklardır. Bu kaynaklar kimsenin üzerinde bile durmayacağı

türden “bir dedikodu”, “söylenti” bile olabilmektedir. Kişisel ve kamusal özellik taşıyan bu bilgiler yarı gizli kaynaklardır. Sadece sınırlı çevreler tarafından bilinebilecek bu kaynaklar özel, siyasi veya sosyal toplumlar, cemiyetler, gruplar ve kişilerle ilgili duyumlardır.

Kapalı Kaynaklar: Casusluk ve istihbarat faaliyetlerinin gizlilik içerisinde yürütüldüğü ve risk taşıyan asıl bölümünü oluşturmaktadır. Bu kaynaklar, ulaşılması zor, gizli, elde etmenin suç teşkil ettiği kaynaklardır. Bu bilgilerin ele geçirilmesi, ülkeler açısından hayati niteliktedir. Bunlar askeri, siyasi, ekonomik, sosyal, vb. niteliklere sahip gizlilik değeri yüksek olan bilgilerdir.¹¹

Kaynakların Güvenilirliği Açısından İstihbarat Kaynakları Tamamıyla Güvenilir, Genellikle Güvenilir, Güvenilir, Genellikle Güvenilmez, Güvenilmez, Güvenilirliği Hakkında Hüküm Verilemez kaynaklar olarak altıya ayrılır.

Bilginin Değerlendirilmesi Açısından Kaynaklar ise Tamamıyla Doğru Doğruluğu Diğer Kaynaklardan Teyit Edilmiş Bilgi, Doğru Olması Kuvvetle Muhtemel Bilgi, Doğru Olması Mümkün Bilgi, Doğruluğu Şüpheli Bilgi, Kuvvetle Muhtemel Doğru Olmayan Bilgi, Doğruluğu Hakkında Hüküm Verilemez Bilgi olarak altıya ayrılır.¹²

1.5. İstihbarat Toplama Yöntemleri

Haber ve bilgi toplama safhası, diğer bilimlerde yer alan araştırma safhasına benzemekteyken, istihbaratta kullanılan gizli ve kendine has yöntemler, kriptoloji¹³ ve şifreli haberleşme ve bu haberleşmenin çözümü gibi sadece gizli servislerin yetenekleri arasında yer alan yöntemler esas ilgi alanını oluşturmaktadır.¹⁴

Haber ve bilgi toplama faaliyetinin gerçekleştirilebilmesi için söz konusu bilgilerin ve haberlerin elde edildiği kaynaklar baş aktör olmaktadır. Bu noktada kaynaklar, toplama faaliyetinin yöntemlerini de belirleyen unsurlar olmaktadır.

¹¹ Servet Bozkurt, “Dış Politikada İstihbaratın Yeri ve Önemi”, **Yeni Yüzyıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul, 2017. s.23-24.

¹² Özer, **a.g.t.**, s.58.

¹³ Kriptoloji, şifre bilimidir. Çeşitli iletilerin, yazıların belli bir sisteme göre şifrelenmesi, bu mesajların güvenli bir ortamda alıcıya iletilmesi ve iletilmiş mesajın deşifre edilmesidir.

¹⁴ Mutlu Köseli, **İstihbarat: Temel Hususlar ve Güncel Konular**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011, s. 54.

Haber ve bilgi toplamada birçok yöntemden söz edilmekle birlikte bu yöntemleri genel olarak insan kaynaklı (geleneksel yöntem) toplama ve teknik kaynaklı (modern yöntem) bilgi toplama olarak iki başlık altında incelemek mümkündür. Aynı zamanda teknik yöntemler, teknolojik gelişmelere dayalı olarak kendi içerisinde birçok alt başlığa sahiptir.

İnsan istihbaratı diğer isimleri ile Humint/İnis¹⁵ kaynağı ve toplayıcısı insan olan istihbarat toplama türüdür. Daha detaylı olarak açıklamak gerekirse insan istihbaratı, yetişmiş insan kaynakları aracılığıyla insanlardan, görsel ve işitsel kaynaklardan ihtiyaç duyulan unsurların, niyetlerin, kapasitelerin, imkân ve kabiliyetlerin, taktiklerin, mevcut donanımların, personelin ortaya çıkarılabilesi için toplanan bilgilerin analizinden elde edilen istihbarattır.¹⁶

İnsan istihbaratı her türlü harekâta kullanılabilir, diğer toplama yöntemleri ile elde edilen istihbaratın doğrulanması ve açıklanmasına imkân verir, her türlü hava ve arazi şartlarında etkindir, elle tutulmayan ve görülemeyen konularda haber toplamayı sağlar, genellikle yüksek maliyet gerektirmez. Esneklik sağlar. Kişi değişken durumlara kolayca uyum sağlayabilir hedefin imkân ve kabiliyetlerinin ortaya çıkarılmasını sağlar.

İnsan istihbaratına bazı kaynaklarda doğrudan espionaj denmesinin yanında bu toplama yöntemi sadece espionaj ile sınırlı olmamaktadır. Var olan açık kaynaklardan bilgi toplanmasında kullanılan insan kaynakları da insan istihbaratı kapsamında değerlendirilmektedir. Dolayısıyla yabancı ülkelerdeki diplomatların veya diğer devlet görevlilerinin elde ettikleri istihbarat, açık istihbarattır. Casusluk faaliyetleri gerçekleştirilerek hedef ülke veya terör örgütlerine yönelik elde edilen gizli bilgiler ise kapalı istihbarat olarak değerlendirilir.

Casusluk yapılarak elde edilen gizli insan istihbaratını, karar vericilerin veya komutanların taktik alanda kullanabilecekleri en etkin istihbarat çeşidi olarak görmek mümkündür. İnsan istihbaratının taktik alanda hedefe yönelik olması nedeniyle diğer toplama yöntemlerine göre daha etkin olduğu söylenebilir.

¹⁵ Human Intelligence/İnsan İstihbaratı: İnsan kaynakları tarafından toplanan ve sağlanan bilgilerden türetilen bir zekâ kategorisi.

¹⁶ Yusuf Görkem Güner, “İnsani ve Teknik İstihbarat Kapsamında Modern İstihbarata Karşı Koyma, **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul 2017. s. 35.

Teknik istihbarat ise işlenerek istihbarat haline getirilecek olan bilgilerin birtakım cihazlar, makinalar aracılığı ile toplanmasıdır. Teknik istihbarat, 19. yüzyılın üçüncü çeyreğinde telefonların dinlenmesini içeren sinyal istihbaratı ile başlamış, 1960'ların başında ilk casus uyduların yörüngeye oturmasına kadar geçen takriben 100 yıl içinde çok büyük ilerleme kaydetmiştir. Teknik istihbarat kullanımının gittikçe artması bazı çevrelerde insan istihbaratının ihmal edildiği tezini ortaya çıkarmışsa da bu iddiaları ispatlayan herhangi bir verinin henüz olmadığı belirtilmiştir.¹⁷

Teknik istihbarat, toplamada kullanılan cihaza bağlı olarak kendi içerisinde ayrı ayrı alanlar oluşturmalarının yanında teknolojinin hızla ilerlemesi ve farklı ileri teknoloji buluşlar ile yeni potansiyel toplama alanları da barındırmaktadır. Ancak genel olarak bu alanlar birkaç başlık altında incelenebilmektedir. Bunlar; görüntü/fotoğraf istihbaratı, sinyal istihbaratı ve internet üzerinden yürütülen ağ istihbaratıdır.¹⁸

Sonuç olarak, insan istihbaratının/casusluğun, potansiyel casusların tespiti, devşirilmesi, güvenilirliklerinin denetlenmesinin zaman alması, casuslarla onları kontrol edenler arasındaki iletişimin sınırlı olması ve her an ortaya çıkma riskinin varlığı, bilgi akışının genellikle yavaş olması, casuslarla gözlemleri ve toplama faaliyetlerinin her türlü insani yanılığa açık olması, casusların tam anlamı ile kontrolünün zor oluşu veya iki taraflı ajan (dublajan) olup olmadıklarının hiçbir zaman bilinemeyişi gibi zorluklara ve teknik istihbarattaki bütün ilerlemelere rağmen vazgeçilmez bir yöntem olduğunu söylemek mümkündür. Teknik istihbarat yöntemleri ile toplanan bilgilerin tek başına yetmediği birçok kez görülmüştür. Örneğin, ABD, El Kaide'ye karşı Başkan Clinton döneminde geniş bir bütçe ve kadroya sahip bir özel istihbarat teşkilatı kurmuş olmasına rağmen, insani istihbarat eksikliğinden dolayı 11 Eylül saldırıları engellenememiştir veya engellenmesi engellenmiştir.¹⁹

¹⁷ Ümit Özdağ, **İstihbarat Teorisi**, Kripto Basm. Yay., Ankara 2014, s. 121.

¹⁸ Güner, **a.g.t.**, s. 45.

¹⁹ Özdağ, **a.g.e.**, s. 117.

1.6. İstihbaratta Casusluk ve Propaganda

1.6.1. Casusluk

Casusluk, düşmanı gözetlemek, gizli şeyleri bulmak ve sağlamak için araştırmalar yapmak ve gerektiğinde istenilen yere ulaştırmaktır. Casusluk, Fransızca Espionnage; İngilizce Espionage; Almanca Spionage; İtalyanca Spionaggio; İspanyolca Espionaje; Rusça Şpionstvo olarak telaffuz edilmekte bunların kökü İtalyanca spia (casus) kelimesinin abartılı şekli olan “spione” kelimesinden gelmektedir. Kelimenin Fransızca’da “Spiare” yani gizli bakmak; Hind-Avrupa kökünde “spek” yani tetkik etmek; Latince “specere” yani görmek; Yunanca da ise “skeptesthein” yani gizli bakmak gibi karşılıkları bulunmaktadır.²⁰

Casusluk için bir bilgi ya da hedefe ulaşmak için yapılan gizli haber alma faaliyeti, organizasyon ve metotların tümüne verilen isimdir diyebiliriz. Casus ise, bu faaliyeti yürüten kişidir. Çoğunlukla casusluğun arkasında devletin maddi, manevi, askeri ve teknik her türlü desteğini almış karmaşık bir organizasyon vardır.

İstihbaratla birlikte düşünülen casusluk birbirinden beslenen ve ayrılması zor olan kavramlardır. İstihbarat, bir memleketin diğer bir memleket hakkında aleni, meşru, kanuni şekilde haber toplamasıdır. Casusluk ise, diğer bir memleketin kanun ve nizamlarını ihlal etmek suretiyle gizli metotlarla haber almadır. Casusluk ve istihbarat ayrılmaz bir ikilidir. En basit anlatımla istihbarat elde etmek için casus kullanılır, casusluk yapılır veya yaptırılır.²¹ Casusluk faaliyetini diğer istihbarat çalışmalarından ayıran özellik, bilginin bulunduğu yere veya bilgiyi bilen insanların arasına girerek hile ile bilgiye ulaşma faaliyetlerinin tümünü kapsamaktadır. Casusluk genellikle, kurumsal bir kuvvetin bir parçası olarak değerlendirilmekte, çoğunlukla askeri amaçlarla, mevcut veya potansiyel düşmanlara karşı devlet casusluğu kavramıyla özdeşleştirilmiş bir terimdir. Gizli bilgileri toplamak için görevlendirilmiş ajana casus denmektedir. Ancak casus ve istihbarat memuru kavramları aynı anlama gelmemektedir. İstihbarat memuru, kendi devletinin veya organizasyonun politika

²⁰ Mehmet Yayla, “Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk”, **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi**, Ankara, 2010, s.43.

²¹ Yayla, **a.g.t.**, s. 38.

üretmesinde kolaylık sağlamak maksadıyla bilginin toplanması, birleştirilmesi ve analiz edilmesi konularında uzmanlaşmış, silahlı kuvvetler, polis teşkilatı veya diğer sivil istihbarat birimlerinde görevli personeli tanımlamak için kullanılan bir kavramdır.

Günümüzde meşru istihbarat ile gayri meşru istihbarat arasındaki sınır silinmiş ve her iki istihbarat, “topyekün istihbarat” veya “stratejik istihbarat” adı altında birleşmiştir. Bu suretle, “açık” ile “gizli”, birbirinden ayıramayacak derecede birbirine girmiş ve karışmıştır. Bu duruma göre, bir ülke hakkında neye ait olursa olsun bilgi ve haber toplayanlar başka bir memleketin özel istihbarat unsurları olabilirler.

1.6.2. Propaganda

Propagandanın sözlük anlamı: Bir öğreti, düşünce veya inancı başkalarına tanıtmak, benimsetme ve yayma amacıyla söz, yazı gibi yollarla gerçekleştirilen çalışmadır. Terence H. Qualter propagandayı, “bir bireyin veya grubun başka bireylerin veya grupların tutumlarını belirleyip biçimlendirmek, kontrol altına almak veya değiştirmek için, haberleşme araçlarından yararlanarak ve bu bireylerin veya grupların belirli bir durum veya konumdaki tepkilerinin kendi amaçlarına uygun tepkiler şeklinde olacağını umarak giriştikleri bilinçli bir faaliyet” olarak tanımlamıştır.²²

Propagandayı gerçekleştirenin amacı dış etkenleri bilinçli olarak kontrol altına almaktır. Propagandacı propaganda faaliyetini bazen yeni bir tutum yaratmak, bazen var olan bir tutumu sürdürmek ve bu tutumu onu bozucu güçlere karşı korumak, bazen de var olan tutumlardan bazılarının yerine kendi amaçları için daha uygun yeni tutumların oluşumunu sağlamak için yapar. Propagandanın kaynağı ve hedefi insandır. Ancak propaganda tek tek bireylerden çok grupları hedef alır. Böylece propagandanın etkisi kişiselleşmez ve etkinliği daha geniş çaplı olur.²³

²² Terence H. Qualter, “Propaganda Teorisi ve Propagandanın Gelişimi”, Çev. Ünsal Oskay, **AÜSBF Dergisi**, XXXV, sayı 1-4, Ankara, 1992, s.279.

²³ Servet Avşar, “Milli Mücadelede Propaganda Faaliyetleri (1918-1923)”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi**, Isparta, 2010, s.2.

Propaganda faaliyetleri tarih boyunca istihbarat için önemli bir araç olmuştur. Propagandanın değerini en iyi kavrayanlardan birisinin Mustafa Kemal Atatürk olduğu görülmektedir. Mustafa Kemal'in İstiklal Savaşı başında Anadolu Ajansı'nı kurması ve Avrupa'da Ankara dostu bir yapı oluşturmak için sistemli çalışmalar gerçekleştirmesi bunu kanıtlamaktadır.

Propagandanın değerini en iyi kavrayanlardan olan Adolf Hitler, propagandanın piyade hücumuna geçmeden yapılan topçu ateşi gibi olduğunu vurgulamaktadır. Bu inanç ile propaganda bilimsel yöntemler ile uygulanarak gelişen kitle iletişim araçlarından istifade eden bir araç olarak bir milli güç unsuruna dönüşmüştür. Kendi milli hedefleri doğrultusunda etkili propaganda yapamayan ve dost rakip/düşman güçlerin propagandalarını etkisiz hale getiremeyen milletlerin milli hedeflerini gerçekleştirmeleri mümkün olmayacaktır.²⁴

1.7. Kısa İstihbarat Tarihi

1.7.1. Dünyada İstihbaratın Tarihsel Gelişimi

İstihbarat tarihinin başlangıcı insanlık tarihi kadar eskidir. Zira bilginin gücünü öğrenen insanoğlu geleceği şekillendirebilmek için önceden bilgi sahibi olmaya çalışmış bu gücü elde etmek için birçok gizli yöntem kullanmış ve birçok zafer, elde edilen bu bilgiler sayesinde kazanılmıştır.

Kutsal metinlerde dahi istihbarat olarak yorumlanabilecek örnekler mevcuttur. M. Ö. 500'lerde yaşayan Çinli general Sun Tzu'ya göre, bir hükümdarı veya iyi bir generali başarıya, fethetme ve büyük işler yapmaya götüren, geleceği görmesidir. Yine Sun Tzu'ya göre, *"Olacakları önceden bilmek ruhlar veya hayaletlerden bilgi almayla, geçmişte yaşanmış benzer olaylarla, karşılaştırmayla veya astrolojik tahminlerle mümkün değildir, bu bilgi ancak insanlardan alınabilir, bu insanlar da düşmanın durumunu bilenlerdir."*²⁵ Sun Tzu, yüz ons gümüş karşılığı alınan bilginin savaşta on bin yaşamı kurtaracağını söyler. Ona göre, karşısındakini ve kendini bilen hiçbir

²⁴ Özdağ, a.g.e., s.268.

²⁵ Sun Tzu, *Savaş Sanatı* (Çev. Prof. Dr. Pulat Otkan – Doç Dr. Giray Fidan), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, XIV. Basım, İstanbul, Şubat 2019, s. 41.

savaşta tehlikeye düşmez; karşısındakini bilmeyen kendini bilen bir kazanır, bir kaybeder; karşısındakini de kendini de bilmeyen her savaşta mutlaka tehlikeye düşer.²⁶

Stratejik istihbarat sadece eski Çin'de değil, eski Hint ve Pers imparatorluğunda da M. Ö. 4.-7. yüzyıllar arasında farklı şekillerde uygulanmıştır. Hindistan'da Maurya döneminde kutsal Hindu metinlerinde evren ve devletin yönetiminin ancak düzgün bir şekilde yapılacak gözlem, istihbarat ile mümkün olduğundan bahsedilmektedir. Çin ise M. Ö. 7. ve 3. yüzyıllar arasında krallığı, birbirleri ile çarpışan devletleri Çin İmparatorluğu çatısı altında birleştirdikten sonra, Konfüçyüsçü ideolojiye dayanan ve karşı-istihbarat mantığı ile kurulmuş bir devlet oluşturulmuştur. Büyük İskender ve Hannibal gibi büyük askeri liderler Sun Tzu'yu haklı çıkaracak şekilde çok etkili casusluk şebekeleri oluşturmuşlardır.²⁷

17. yüzyılda ise istihbaratın hala askeri nitelikli bir faaliyet niteliğinde olduğu söylenebilir. Ancak 18. yüzyıl sonu, 19. yüzyıl başında Napolyon savaşları boyunca, askeri istihbarat yavaş yavaş tam zamanlı bir faaliyet haline gelmeye başlamıştır. Napolyon'un hareketli karargâhının "İstatistik Bürosu" adını taşıyan bir bölümü olmuştur. Böylece kurumsal bir yapıya dayanan stratejik istihbarat başlamıştır. Napolyon'a ait olan şu cümle onun istihbarata verdiği değeri göstermektedir: *"İnanın bana, savaşın sonuçları incelendiğinde topçunun, süvarinin, piyadenin kahramanlıkları, casusların şu göze görünmeyen lanetli ordusu yanında hiç kalır."* 19. yüzyılın başından itibaren yoğun bir istihbarat kullanımına rastlanmakla birlikte, istihbaratın kurumsallaşması daha sonraki yıllarda gerçekleşebilmiş bunun öncesinde savaş bitince, bilgi toplama da bitmiştir.²⁸

Prusya'nın ilk kez 1817'de atadığı askeri ateşe ile askeri ataşeler istihbarat sisteminin bir parçası olmuştur. 1830'lardan itibaren Prusya ve Rus ataşeleri açık kaynaklara dayanarak oldukça objektif istihbaratlar üretmeye başlamışlardır.

19. yüzyılın ikinci yarısında istihbaratın kurumsal yapılanması ve içeriği konusunda modern silah teknolojilerinin kullanılmasına paralel olarak hızlı bir

²⁶ Tzu, a.g.e., s. 8.

²⁷ Özdağ, a.g.e., s. 43.

²⁸ Özdağ, a.g.e., s.46.

değişim gerçekleşmeye başlamıştır. Demiryollarının, telgrafın, zırhlıların, büyük tahrip güçlü silahların kullanılmaya başlaması, daha büyük orduların, daha büyük mesafeleri daha hızlı kat ederek stratejik sürprizler yapmasına imkân vermiştir. Bu tür gelişmelere karşı koyabilmenin tek yolunun artık eskiden olduğu gibi savaş sırasında değil, savaştan önce istihbarat toplamak olduğu anlaşılmış bu da istihbaratın kurumsallaşmasını hızlandırmıştır.

İstihbaratın kurumsallaşmasında ilk adımı Fransızlar atmıştır. 1855'te Fransız ordusu bünyesinde bir istihbarat yapılanması oluşturulmuştur. İngiltere ise ilk istihbarat örgütleri olan Department Of Military Intelligence (DMI) ve Department of Naval Intelligence (DNI)'i 1877 yılında kurmuştur.²⁹

1850'lerden Birinci Dünya Savaşı'na kadar istihbarat, ağırlıklı olarak espionaja yani casusluk faaliyetlerine dayanmıştır. Birinci Dünya Savaşı, istihbarat servislerine, savaşın gerektirdiği istihbaratı sağlayamadıklarını göstermiştir. Bunun bir nedeni 20. yüzyıl başına kadar istihbaratın temel olarak gazete, kitap, ataşelerin raporları ve seyahat notlarına dayanması ikinci nedeni ise Birinci Dünya Savaşı'nın total bir savaş olması yani sadece askeri istihbarat ile çözülemeyecek kadar iç içe toplumsal, ekonomik, moral faktörlerin savaşın kaderi üzerinde etkisinin olmasıdır.

İkinci Dünya Savaşı sırasında istihbarat tarihinin en hızlı gelişme süreci başlamıştır. İstihbarat 21. yüzyıla üç temel değişimden geçerek girmiştir. Birinci değişim, bilgi teknolojisindeki gelişmelerdir. İkinci değişim, bu gelişmelerin ürünlerinin günlük yaşama girmesi sonucunda istihbaratın devlet tekeline çıkarak merkezi niteliğini yitirmesidir. Üçüncü değişim ise Soğuk Savaş boyunca iki kutuplu dünya politikası çerçevesinde ağırlıklı olarak askeri istihbarat hedefine yönelik istihbaratın, Soğuk Savaş sonrasında hem coğrafi alanın yaygınlaşma sürecine girmesi hem de askeri istihbarattan yavaş da olsa bir kayma yaşanmasıdır.³⁰

21. yüzyılda istihbarattaki bir diğer gelişme de gelişmiş teknolojinin sağladığı imkânlar neticesinde istihbarat örgütlerinin, sadece askeri istihbarat servislerinin değil

²⁹ Özdağ, a.g.e., s.48.

³⁰ Özdağ, a.g.e., s.52.

sivil istihbarat servislerinin de savaşan birlik komutanlarına taktik istihbarat sağlayacak duruma ulaşmış olmalarıdır.

El Kaide'nin 11 Eylöl'de ABD'de gerçekleştirdiği eylem ve daha sonra Avrupa ve Tőrkiye'yi de kapsayacak şekilde terör eylemlerini geniş bir coğrafyaya yayması terörizm ile mőcadele konusunda polis teşkilatları ile istihbarat teşkilatlarının ortak çalışmasının önemini artırmıştır.

1.7.2. Tőrük İstihbarat Tarihi

Birçok devlet kuran ve pek çok devletle siyasi ilişkilerde bulunmuş olan Tőrükler istihbarata bőyük önem vermişlerdir. Tőrük tarihinde ilk casusluk hareketlerine Çinli kadınlarla yapılan evlilikler yoluyla Çin-Hun devletleri arasında yaklaşık 1700 yıl önce rastlandığı sőylenmektedir.

Tőrüklerde istihbarata farklı dőnemlerde farklı ölçőlerde önem verilmiştir. 11. yőzyılda Nizamölmlük "Siyasetname" adlı eserinde istihbarattan şu şekilde bahsetmektedir: *"Her tarafa tacir, seyyah, sufi, ilaç satan ziy kıyafetinde casuslar gitmeli ve ne işitirlerse haber getirmelidirler. Çok vakit olur ki, valiler, mukataa erbabı, memurin ve umera isyan ve muhalefete meyleder ve padişah hakkında fenalık ister ve sufi fikirde bulunur. Casus gelip haber verince her an padişah atına biner ve askerini sevk eder."*

Cengiz Han ise modern istihbaratın bir parçası olan psikolojik savaşın etkisini keşfetmiş ve yetiştirdiği özel psikolojik savaşçılarla dőřmanın moral gőcünü yok ederek istihbaratı tarihte en etkili kullanan yönetici olmuştur. Aynı zamanda Cengiz Han dőnyanın ilk ulusal posta sistemini kurmuştur. Sistemin tek faydası mal ve bilgiyi daha önce eşi ve benzeri gőrölmemiř bir hızla imparatorluk içerisinde dolaştırması değil aynı zamanda Kağan'a çok önemli istihbari bilgi kaynağı olmasıdır. Bu sayede Kağan imparatorluğunda yaşananları hızlı bir şekilde takip etmiş casusları ve gőzcőleriyle askeri ve politik gelişmeleri çok hızlı bir şekilde őęrenmiřtir.³¹

³¹ Cengizhan Hakkında Az Bilinenler, <https://www.trthaber.com/foto-galeri/cengiz-han-hakkinda-az-bilinenler/7019/sayfa-10.html>, Erişim Tarihi: 05.02.2020.

Yerleşik hayata geçen Türkler Orta Asya'da espionaj elemanlarına Çâşıt (Çâşut) diyorlardı. Çâşıt, Türkler arasında "gizlemek, gizli bir şeyi söyleyen" anlamlarında kullanılıyordu. Hunların, Göktürklerin, Uygurların, Karahanlıların, Gaznelilerin, Selçukluların, Harizmşahların, Zengilerin, Eyyubilerin, Memlukların, Timurluların ve Osmanlıların ülkenin ve halkın geleceği için askeri, ekonomik ve siyasi istihbarat faaliyetlerine önem verdikleri görülmektedir.³²

Osmanlı istihbarat ve espionaj faaliyetlerine uç beyliğinin kuruluşu döneminde (1298-1301) başlamış, Martaloz ve Voynuk teşkilatları sayesinde merkezi sisteme yönelen iç ve dış tehditlerden haberdar olmaya çalışmıştır.

Yükseliş Dönemi'nde, 16. yüzyılın ortalarından itibaren İstanbul'da elçilikler kurarak istihbaratı kurumlaştıran Batılı devletler içerisinde, Osmanlı yönetiminin daimî elçiler bulundurmamış olması bir eksiklik olarak görülmektedir. Ancak Osmanlı nitelikli espionaj elemanları ve yabancı elçileri sayesinde önemli bilgiler toplamayı başarmıştır. Akıncı sınıfı ise dönemin özel kuvvetleri olarak sadece bir askeri güç değil, aynı zamanda etkin bir istihbarat ve örtülü operasyon gücü olmuştur.

Osmanlı'da casuslar lisan bilir, sözüne güvenilir, tecrübeli, dirayetli, ince görüş ve sezgi sahibi, anlayışlı, becerikli ve iş bilir, dünya ahvalinden haberdar, düşmanı tanıyan, kulağı delik, dostluk ilişkileri gelişmiş, meslekleri gereği dolaşmaya, kulak misafiri olmaya ve gizli işler çevirmeye alışkın, her türlü kılığa bürünebilen, kurnaz kişiler arasından seçilmiştir. Bu yüzden modern istihbarat teşkilatlarının kurulmasından yüzyıllar önce yani casusluk yapmak için gerekli bilgi ve becerileri sağlayabilecek eğitim kurumları henüz mevcut değilken bile görevlerini başarıyla yürütmüşlerdir. Ancak istihbarat ağları kurulması ve yarar casuslar kullanılması hususunda pek çok emir gitmekle beraber casusun hangi niteliklere ve nasıl bir kişiliğe sahip olması gerektiği taşradaki idarecinin inisiyatifine bırakılmıştır. Buna karşılık istihbarat akışında cansızlık yaşanması durumunda da ilgili idareci sert bir tarzda uyarılmıştır. Mühimme Defterlerinden casuslar vasıtasıyla sınır ülkeleri ve orduları ile harekât tarzları hakkında bilgi toplanması ve saraya bildirilmesinin emredildiği

³² Milli İstihbarat Teşkilatı, https://www.mit.gov.tr/birinci_bolum_A.html, Erişim Tarihi: 07.02.2020.

anlaşılmaktadır. Nitekim Mühimme Defterlerinde, “*Yoksa senün casusların yok mudur?*” veya “*Bu zamana değin küffâr cânibinden sahih haber alup ilâm itmemeğe sebep nedir?*” şeklinde çok sayıda kayda rastlanmaktadır.³³

Duraklama (17. yy.) ve Gerileme (18.yy.) dönemlerinde bazı devlet adamları padişahlara, ortaya çıkan bozuklukların sebeplerini ve çözümünü gösteren risaleler (mektuplar) ve layihalar (tasarılar) sunmaya başlamışlar ve istihbarata artık gereken önemin verilmeyişi konusuna da değinmişlerdir.

18. yüzyıl sonlarında ise, Osmanlı Devleti'nde İkâmet Elçilikleri vasıtasıyla haber toplanmaya başlanmıştır. Böylece, Osmanlı Devleti'nde istihbarat sağlama konusunda yeni bir dönem başlamıştır.

Yabancı casusların faaliyetlerinin yoğunlaştığı 19. yüzyıl ortalarında, Sultan Abdülmecid (1839-1861) döneminde, Balkanlar'daki muhtemel ayaklanmaları takip etmek amacıyla, Fransız Gizli Polis Teşkilatı örnek alınarak modern tarzda gizli bir teşkilat kurulmuştur. Bu teşkilatın başına Rum asıllı Cinivis Efendi getirilmiştir. Ancak bu teşkilattan beklenen faydanın sağlanamamış önce kapatılmış sonra Sultan Abdülaziz döneminde 1863 yılında tekrar açılmıştır. Yeniden açılan teşkilatın başına “Baron C...” adlı biri getirilmiştir. Bu kişinin ülke aleyhine faaliyette bulunması sebebiyle görevine son verildiği Sultan II. Abdülhamid'in özel doktoru Rum asıllı Mavroyani Paşa tarafından iddia edilmektedir.³⁴

Mavroyani Paşa'nın bu iddiası doğru ise, Osmanlı Devleti'nde ilk defa modern bir İstihbarat Teşkilatı kurma çalışmalarının Sultan Abdülmecid döneminde başladığını söyleyebiliriz ancak kaynaklar II. Abdülhamid döneminde başladığını kabul etmektedir. Osmanlı tarihinde I. Meşrutiyetin ilanından sonra Padişahlar hakimiyetlerini korumak için hafiyeliğe çok büyük önem vermiştir. II. Abdülhamid döneminde başlayan iç ve dış olaylar II. Abdülhamid'i bir istihbarat teşkilatı kurmaya yönlendirmiştir. Böylece 1880 yılında Yıldız İstihbarat Teşkilatı kurulmuştur. İttihat

³³ T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, “Arşiv Belgelerine Göre Osmanlı'da İstihbarat”, Yayın Nu:148, İstanbul 2017, s. 5-6.

³⁴ Milli İstihbarat Teşkilatı, https://www.mit.gov.tr/tarihce/birinci_bolum_A.html, Erişim Tarihi: 07.02.2020.

ve Terakki Cemiyeti'nin Makedonya'da başlattığı hareket sonunda, cemiyetin etkisiyle ve II. Meşrutiyet'in ilanıyla 29 Temmuz 1908'de Meclis-i Vükela'nın (Bakanlar Kurulu) kararnamesiyle teşkilata ait birçok belge yakılarak faaliyetine son verilmiştir.

Yıldız Teşkilatı'nın ardından 20. yüzyılın başlarına kadar Osmanlı Devleti'nde resmi bir istihbarat teşkilatlanmasına rastlanılmamıştır.

Balkan Savaşlarının ardından istihbarat ihtiyacı giderek artmış böylece Enver Paşa 17 Kasım 1913'te bugünkü MİT'in de köklerinin bulunduğu Teşkilat-ı Mahsusa'yı kurmuştur (1913-1918). Teşkilat-ı Mahsusa Osmanlı Devleti'nin siyasi birliğini korumayı ve ayrılıkçı hareketleri önleyerek yabancı devletlerin istihbarat faaliyetlerine karşı koyabilmeyi amaçlamıştır. Teşkilat-ı Mahsusa geniş bir coğrafyada çok önemli istihbarat faaliyetleri yürütmüştür. Askeri yapıda modern bir istihbarat organizasyonu olarak tasarlanmış ve Osmanlı Harbiye Nezareti'ne bağlı olarak çalışmıştır. Birinci Dünya Savaşı sonrasında lağvedilmiş ancak teşkilata ait silah ve cephane teslim edilmeyerek gizlice Anadolu'ya sevk edilmiştir.³⁵

Mustafa Kemal Atatürk'ün 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkarak başlattığı Milli Mücadele'yi desteklemek amacıyla kurulan gizli istihbarat gruplarından ilki Karakol Cemiyeti olmuştur (1918-1920). İstanbul'da faaliyet yürüten Karakol Cemiyeti Birinci Dünya Savaşı'ndan yeni çıkan ve toprakları İtilaf Devletleri'nin işgali altında olan Türk milletinin verdiği mücadeleyi desteklemek amacıyla Anadolu'ya silah ve cephane aktarılması ve subay takviyesi yapılmasını sağlamış ve İngiliz Muhipleri Cemiyeti gibi kuruluşların plan ve faaliyetlerini Mustafa Kemal Paşa'ya bildirmiştir. İtilaf Devletleri'nin İstanbul'u işgali sonrasında grubun yönetici kadrosu tutuklanmış, grup faaliyetleri, korkuya sebebiyet vermesi sebebiyle, Heyet-i Temsiliye tarafından sonlandırılmıştır.

Yarbay Muğlalı Mustafa Bey'in yeniden yapılandırması ile oluşturulan Zabitan Grubu Karakol Cemiyeti'nin devamı niteliğinde bir gruptur (1920-1921). Grup,

³⁵ Milli İstihbarat Teşkilatı, <http://www.mit.gov.tr/emuze/tarihboyunca.html>, Erişim Tarihi: 07.02.2020.

Karakol Cemiyeti ile aynı mührü kullanmıştır. Zabitan Grubu da Milli Mücadele döneminde Anadolu'ya subay ve cephane sevk etmiş ayrıca istihbarat temini konusunda başarılı çalışmalar yürütmüştür.

Çeşitli sebeplerden dolayı Zabitan Grubu feshedilince, adının değiştirilmesi ve güvenilir kadrolarının bir araya getirilmesiyle faaliyetlerine, Yarbay Muğlalı Mustafa Bey başkanlığında Yavuz Grubu olarak devam etmiştir (1921-1921). Özellikle İstanbul'dan Ankara'ya istihbarat akışı sağlaması yönünden önemli bir gruptur. Yarbay Muğlalı Mustafa Bey'in yakalanması ihtimali sebebiyle Anadolu'ya geçmesi neticesinde grubun etkinliği azalmıştır.

23 Nisan 1920 tarihinde TBMM'nin açılışından sonra istihbarat amacıyla Genelkurmay Başkanlığı'na bağlı olarak 23 Eylül 1920'de İstanbul'da Hamza Grubu kurulmuştur. Kuruluş amacı, gizli direniş örgütlerinin tek bir merkezden yönetilmesidir. Birçok sebepten ötürü bu grup defalarca isim değiştirmiş önce Mücahid (15 Aralık 1920), Muharip(23 Şubat 1921) isimlerini almış 31 Ağustos 1921 tarihinde Felah adıyla faaliyetlerini devam ettirmiştir. Felah Grubu, istihbarat faaliyetlerinin yanı sıra propaganda faaliyetleri de yürütmüştür. Grubun çalışmaları 4 Ekim 1923'e kadar devam etmiştir.

Ordu içerisine sızan yabancı casus faaliyetlerini engellemek amacıyla 18 Temmuz 1920- 21 Mart 1921 tarihlerinde Garp Cephesi Komutanlığı'na bağlı olarak Askeri Polis Teşkilatı (Ayn-Pe) kurulmuştur. Başlangıçta başarılı hizmetler vermiş ancak daha sonraları gizliliğe riayet etmediği ve yetkilerini aşarak her işe karıştığı gerekçesiyle 21 Mart 1921 tarihinde lağvedilmiştir.

1921 yılı başlarında Fevzi Çakmak Paşa'nın direktifiyle Hüsamettin Ertürk tarafından İstanbul'da Müsellah Müdafaa-i Milliye Grubu (M.M. /Mim Mim) kurulmuş ve 3 Mayıs 1921 tarihinde TBMM Hükümeti tarafından resmen kabul edilmiştir. Asker ve sivillerden oluşan kadrolarıyla İstanbul'da geniş bir haber alma ağı kurmayı başaran bu grup da Anadolu'ya silah ve cephane nakli sağlamıştır. Düşman karargâhlarına, işbirlikçi gruplara ve yabancı misyonlara sızarak çok sayıda

önem derecesi yüksek bilgi ve belge elde etmiştir. Grubun faaliyetlerine 5 Ekim 1923 tarihinde son verilmiştir.

Askeri Polis Teşkilatı'nın kapatılmasının ardından istihbarat anlamında doğan boşluk yine Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Riyaseti tarafından kurulan ve 1 Nisan 1921-22 Haziran 1922 tarihleri arasında faaliyet gösteren Tedkik Heyeti Amirlikleri (THA) tarafından giderilmiştir. THA, personel kimliklerinin deşifre olması sebebiyle kapatılmıştır.

Tedkik Heyeti Amirliklerinin kapatılmasından sonra bunların yaptıkları istihbarat, propaganda, takip ve araştırma görevleri, Ordu Kurmay Başkanlıklarına bağlı olarak çalışan İstihbarat Şubeleri tarafından yürütölmeye başlanmıştır. 1922 yılının ortalarından 1926 yılının başlarına kadar bu görevleri Ordu Müfettişlikleri İstihbarat Şubeleri devam ettirmiştir.

Türk milletin vatanını korumak için oluşturduğu büyük küçük birçok istihbarat örgütünün desteğı ile kazanılan Kurtuluş Savaşı sonrasında imzalanan Lozan Barış Anlaşması ile modern Türk Devleti'nin temelleri atılmış ve savaşta olduğu gibi barış zamanlarında da aktif olarak çalışacak modern ve kurumsal bir istihbarat teşkilatının gerekliliğı anlaşılmıştır. İstihbarat faaliyetlerdeki branşların ayrı ayrı ihtisas isteyen işler olduğu anlaşılmıştır.

6 Ocak 1926 tarihinde Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün direktifleri doğrultusunda modern bir istihbarat teşkilatının kurulması çalışmaları dönemin Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak'a verilmiş genel merkezi Ankara'da, şubeleri İstanbul, İzmir, Adana, Diyarbakır, Kars da olmak üzere bir Milli Emniyet Hizmeti (M.E.H.) kurulmuştur. Milli Emniyet Hizmeti (M.E.H.) Teşkilatı, 19 Aralık 1926 tarihli kararnameyle Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal'in imzasıyla resmîyet kazanmış ve Başbakanlığa bağlanmıştır. Böylece Ordu Müfettişlikleri görevlerini Erkan-ı Harbiye-i Umûmiye Riyaseti'nin talimatı üzerine, Milli Emniyet Hizmeti (M.E.H.) Riyaseti Şubeleri' ne devretmişlerdir. MEH-MAH, 1926-1965 yılları arasında faaliyet göstermiştir.

İç ve dış yapılanma konusunda yapılan çalışmalar sonucunda ilk merkezi yapılanmanın 4 ana şubeden meydana gelmesi kararlaştırılmıştır: A Şubesi: İstihbarat (Espiyonaj): Genelkurmay Başkanlığı'na bağlı subaylardan oluşmuştur. B Şubesi: Müdafaa (Kontr Espiyonaj): İçişlerine Bakanlığı'na bağlı Emniyet Genel Müdürlüğü ile Jandarma Genel Komutanlığı personelinden; C Şubesi: Propaganda: Dışişleri Bakanlığı personelinden; D Şubesi: Teknik Destek: asker ve sivil personelden meydana gelmiştir.³⁶

Teşkilatın kendine özgü bir kadrosu olmamıştır. Kuruluş ve intibak dönemlerinde kadrosu, Milli Savunma Bakanlığı kadrosundaki askerlerden, İçişleri ve Dışişleri Bakanlıkları ile Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı'ndan gelen personelden oluşturulmuştur. 1935 yılından itibaren Riyaset'te ve merkezlerde görevler, yavaş yavaş sivil memurlar tarafından yürütülmeye başlanmıştır.³⁷

"Milli Emniyet Hizmeti", kısaltması da "Mim.Elif.Hı." şeklinde geçmektedir. Burada, araya konan noktalar sebebiyle, "Emniyet"i okutan Elif'in "A" olarak okunması imkânsızdır. Daha sonra, "Mim" ile "Elif" harfleri birleştirilerek, "M.E.H."in "MAH" olarak yazılması ve okunması ortaya çıkmıştır. Bu tercihin, Teşkilata bir rumuz yaratılması amacıyla yapıldığı da düşünülebilir. Kısaltmada, kulağa hoş gelmeyen M.E.H.'in MAH olarak yazılması emrini, sözlü olarak Atatürk'ün verdiği yolunda da bilgiler bulunmaktadır.³⁸

Hatay Meselesinde karşı tarafın niyetleri Milli Emniyet Riyaseti tarafından öğrenilerek Atatürk'e ulaştırılmış ve Hatay'ın 30 Haziran 1939'da Anavatan'a katılmasına büyük katkı sağlanmıştır. Milli Emniyet Riyaseti aynı zamanda İkinci Dünya Savaşı ve sonrasında, güçlü yabancı İstihbarat Servisleri ile mücadele etmek zorunda kalmış ve başarılı olmuştur.

³⁶ Milli İstihbarat Teşkilatı, https://www.mit.gov.tr/tarihce/ikinci_bolum_A6.html#A6, Erişim Tarihi: 10.02.2020.

³⁷ Milli İstihbarat Teşkilatı, https://www.mit.gov.tr/tarihce/ikinci_bolum_D2.html#D2, Erişim Tarihi: 10.02.2020.

³⁸ Milli İstihbarat Teşkilatı, https://www.mit.gov.tr/tarihce/ikinci_bolum_D4.html#D4, Erişim Tarihi: 10.02.2020.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında, dünyada siyasi, ekonomik, askeri, sosyal ve teknik alanlarda çok hızlı değişimler meydana gelmiştir. Türkiye'de de radikal değişimler ortaya çıkmış, devletlerden ve kuruluşlardan gelecek etkilere daha fazla açık hale gelinmiştir. Diğer taraftan, casusluk faaliyetleri de eskisi ile kıyaslanmayacak derecede karmaşık aldatıcı ve etkili bir nitelik kazanmış giderek Türk iç politikasını etkileme amacına yönelmiştir. Dünyada ve Türkiye'de meydana gelen bu gelişmeler ve değişimler Milli Emniyet Hizmetleri Riyaseti'nin yerine istihbarat temininde daha verimli ve modern tarzda çalışacak yeni bir Teşkilatın kuruluşunu zorunlu hale getirmiştir.

Bu sebeplerle, devletin güvenliğini ve milli politikası ile ilgili istihbarat çalışmalarını bir bütün olarak ele almak, istihbarat ile uğraşan kurumlar arasında koordinasyonu sağlamak, devletin milli güvenlik politikası ile ilgili planların hazırlanmasında esas olacak askeri, siyasi, iktisadi, ticari, mali, sınai, ilmi teknik, biyografik, psikolojik ve milli güvenlikle ilgili istihbaratı devlet çapında üretmek amacıyla, 06 Temmuz 1965 tarih ve 644 sayılı "Milli İstihbarat Teşkilat Kanunu" çıkarılmıştır. 22 Temmuz 1965 tarihinde yürürlüğe giren bu kanun ile Başbakanlığa bağlı olarak Milli İstihbarat Teşkilatı kurulmuştur.

1.7.3. Milli İstihbarat Teşkilatı

Milli İstihbarat Teşkilatı kısaca MİT, Türkiye'nin Cumhurbaşkanlığı'na bağlı resmi istihbarat örgütüdür. 1965 yılında Milli Emniyet Hizmeti yerine kurulan Türkiye'nin bölünmez bütünlüğüne, anayasal düzenine, varlığına, bağımsızlığına, güvenliğine ve milli gücünü meydana getiren bütün unsurlarına karşı içten ve dıştan gelecek mevcut ve muhtemel tehditler hakkında bilgi toplamak, önlem almak ve gerekli durumlarda ilgili makamları uyarmakla görevli bir teşkilattır.

Teşkilatın kuruluşunu oluşturan 6 Temmuz 1965 tarih ve 644 sayılı Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu, 18 yılı aşkın bir süre yürürlükte kalmış ancak, uygulamada ortaya çıkan aksaklıkların giderilebilmesi amacıyla yürütülen çalışmalar sonucunda yerini, 1 Ocak 1984 tarihinden itibaren 2937 sayılı Devlet İstihbarat

Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu'na bırakmıştır. 2017 yılında ise aynı kanunda yapılan değişiklikler ile teşkilat Cumhurbaşkanlığı'na bağlanmıştır.

Milli İstihbarat Teşkilatı'nın teşkilat yapılanması içerisinde; Güvenlik Tahkikat Başkanlığı, İstihbarata Karşı Koyma Başkanlığı, Dış Operasyonlar Başkanlığı, Güvenlik İstihbaratı Başkanlığı, Elektronik ve Teknik İstihbarat Başkanlığı ve Sinyal İstihbaratı Başkanlığı bulunmaktadır.³⁹

³⁹ Milli İstihbarat Teşkilatı, <https://www.mit.gov.tr/teskilat.html>, Erişim Tarihi: 10.02.2020.

İKİNCİ BÖLÜM

İSTİHBARAT FAALİYETLERİNDE ROL ALAN GRUPLAR

“En basit taktik sorununun çözümünde düşmana ve araziye ait bilgiler elde etmeğe mecburuz. Duruma hâkim olmak her zaferin anahtarıdır. Ordularımızın zafere ulaşması için dostu, düşmanı yakından iyi tanımak gereklidir. Yalnız seferdeki çeşitli keşif vasıtalarıyla haber almak, bir sakatın değnekle yürümesine benzer; yalnız seferdeki keşif vasıtaları bulundukları sahadan öteye gidemez. Genelkurmayın İstihbarat Şubesi göz ve kulak unsurlarıdır. Vücut ne kadar kuvvetli olursa olsun kulaktan, hele gözden yoksun olmak, onu çoktan felçli hale getirmiştir. Ordumuzun en zayıf yeri istihbarattı. Balkan seferinden sonra ilk temel kuruldu. Bir senelik bilgi ve tecrübelerimi özetle söyleyeceğim. İstihbarat: Barışta ve harpte doğru haber almak, yanlış haber yaymak demektir. On kolordusu olan bir devlet on birincisini komşu hükümetlerin toprakları içerisinde meydana getirir.”⁴⁰

Bu bölümde Milli Mücadele dönemi istihbarat faaliyetlerini, gizli teşkilatlar vasıtasıyla gerçekleştiren gruplara kısaca değinilecektir.

2.1. Teşkilat-ı Mahsusa (1913-1918)

Teşkilat-ı Mahsusa, 1918 yılında kapatıldığı için Milli Mücadele Dönemi’nde faaliyet göstermemiştir. Ancak kendisinden sonra kurulacak istihbarat örgütlerine örnek teşkil etmesi ve eski Teşkilat-ı Mahsusa mensubu birçok ismin kurdukları gizli grup ve örgütlerle Mustafa Kemal Paşa’nın istihbarat faaliyetlerini yürütmeleri nedeniyle bu dönem faaliyetlerinden bahsederken değinilmesi gereken gruplardandır.

Ülkenin bölünme ve parçalanmasının önüne geçebilmenin milli birliğin ve bütünlüğün korunmasıyla mümkün olabileceğini düşünen İttihat ve Terakki yönetimi batılı anlamda ilk defa Teşkilat-ı Mahsusa isimli bir teşkilat kurmuştur.

Teşkilat-ı Mahsusa’nın 17 Kasım 1913 tarihinde kurulduğunu iddia eden araştırmacılar mevcuttur. Buna karşı çıkanlar ise 1913 yılında Teşkilat-ı Mahsusa Müfrezeleri adıyla sadece çeteler teşkil edildiğini, bu tarihte bir örgüt kurulmadığını

⁴⁰ Kazım Karabekir, *Gizli Harp İstihbarat (Haz. Emrullah Tekin)*, Kamer Yayınları, İstanbul, 1998. s.23.

ifade etmektedirler. Bu kişiler Harbiye Nezareti'ne bağlı bir yapı olarak Teşkilat-ı Mahsusa'nın ise 4 Ağustos 1914'te kurulduğunu iddia etmektedirler.⁴¹

Enver Paşa tarafından kurulan Teşkilat-ı Mahsusa ilk ciddi istihbarat grubu olarak kabul edilmektedir ve kuruluşundan bu yana farklı isimler alarak günümüz istihbarat geleneğinin temeli olmuştur.

Teşkilatın amacı Panislamizm ve Pantürkizm'i gerçekleştirmektir. Teşkilat-ı Mahsusa'nın idari bir hiyerarşisi, bir genel merkezi, gizli bir bütçesi, iyi eğitilmiş asker ve sivillerden oluşan yöneticileri, yardımcı yöneticileri ve bölge sorumluları bulunmaktaydı. Teşkilat hem klasik bir istihbarat örgütü olarak hem de gönüllülerden oluşan çeteler ile gayri nizami harp yürüten bir askeri örgüt olarak hizmet etmiştir.⁴²

2.2. Karakol Cemiyeti (1918-1920)

1918 Kasımının ilk günleri İtilaf Devletleri, 3500 askeriyle birlikte Dolmabahçe Sarayı'nın önüne geldiğinde Kara Kemal ve Kara Vasıf Bey önderliğindeki İttihatçılar Türk bayrağına sarılan Kur'an-ı Kerim'e el basarak bağımsızlık mücadelesi yemini etmişlerdir. Böylece Karakol Cemiyeti kurulmuştur. Cemiyetin isim babası Baha Said Bey'dir.

Kara Kemal, bu gizli cemiyetin kuruluş gerekçesini Kara Vasıf'a şu sözlerle belirtmiştir:

*“İngilizler, Ermeni sürgününe ve katline adı karışmış bulunan İttihatçıları birer birer tutuklamaktadırlar. Biz varlığımızı ancak bir teşkilatla korumak zorundayız. İttihatçılıkta sebat edecekler, gizli bir kuruluşla birbirlerine bağlanmalı ve bir parola kabul ederek birbirlerini tanımamalıdır. Paşa ile aramızda - KARAKOL- kelimesi kararlaştırılmıştı. Bu ad, her ikimizin isimlerinin başında 'KARA' lâkablarımızla müşterek bulunmaktadır. Bu parolayı (K.G.) diye kısaltırsak, hem Tal'at Paşa'nın dediği olur, ikimizin remzini taşımış bulunur.”*⁴³

⁴¹ Çağdaş Yüksel, “Birinci Dünya Savaşı Yıllarında Teşkilat-ı Mahsusa”, **Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi**, Denizli, 2019, s. 29-30.

⁴² Yücel Yiğit, “The Teşkilat-ı Mahsusa and World War I”, **Middle East Critique**, 23 Mayıs 2014, s. 159.

⁴³ Fethi Tevetoglu, **Milli Mücadele Yıllarındaki Kuruluşlar**, Türk Tarih Kurumu Basm., Ankara, 1991, s. 4.

Talat Paşa'nın emriyle kurulan bu cemiyet ilk başta İttihat ve Terakki'nin başsız kalan mensupları arasında dayanışma ve direniş grubu şeklinde faaliyet gösterse de daha sonraları Milli Mücadele'yi destekleyen gizli bir gruba dönüşmüştür.⁴⁴

Karakol Cemiyeti yönetmeliğinde amaç şöyle belirlenmiştir: "Arapların çoğunluğu teşkil ettiği yerlerden gayri olan Türk topraklarından düşmanlar çıkarılacaktır. Bunun için de memleket bir harabe haline gelinceye ve bütün millet yok oluncaya kadar mücadele edilecektir."⁴⁵

Karakol Cemiyeti'nin Teşkilat-ı Mahsusa'nın devamı niteliğinde bir örgüt olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Karakol Cemiyetini Teşkilat-ı Mahsusa'dan ayıran en önemli özellik dış propagandaya önem vermesi ve bu alanda başarılı olmasıdır. Karakol Cemiyeti dış propagandaya verdiği önem nedeniyle İstanbul'da bulunan yabancı ülke temsilciliklerine casus dahi yerleştirmiştir. Gelirini ise askeri kaynaklar ve bağış yapan kişilerden sağlamıştır.⁴⁶

Teşkilat üyeleri hücrelerden oluşmakta ve üyeler 55, 88, 555 gibi kodlarla tanınmaktadır. Bunun dışında bazı kişilere kod isimleri de verilmiştir. Şevket Galatalı "İsa", Kara Vasıf "Cengiz", Ali Fuat Cebesoy "Musa", Mustafa Kemal Paşa ise "Nuh" olarak isimlendirilmiştir.

Karakol Cemiyeti'nin Milli Mücadele'ye yaptığı en büyük hizmet, İstanbul'dan Anadolu'ya silah, cephane ve subaylarının kaçırılmasının sağlanması, İngiliz Muhibleri Cemiyeti gibi kuruluşların plan ve faaliyetlerini Mustafa Kemal Paşa'ya iletmesi olmuştur.⁴⁷

Cemiyet, Anadolu'da örgütlenebilmek için bütün ordu makamlarına ve sivil kurumlara kendi tüzüğünü dağıtmış, tüzükte cemiyete bağlı bir başkomutanın, bir genelkurmayın, kolordu ve fırka kumandanlarının bulunduğu, bunların kim olduğunun

⁴⁴ Hamit Pehlivanlı, "Kurtuluş Savaşı'nda Askeri Polis Teşkilatı ve Faaliyetleri", **Atatürk Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Doktora Tezi**, Ankara, 1990, s.2.

⁴⁵ Ergun Hiçyılmaz, **Teşkilat-ı Mahsusa'dan MİT'e**, Varlık Yayınları, 1990, s. 30.

⁴⁶ Remzi Güney, "Osmanlı'nın Son Döneminden Cumhuriyet Dönemi'ne İstihbarat Teşkilatlarının Tarihi Süreçleri ve Polis İstihbarat Tarihi", **Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi**, Kırıkkale, 2008, s.16.

⁴⁷ Serdar Yurtsever, **Milli Mücadele Dönemi İstihbarat Faaliyetleri Örnek Olay İncelemeleri (1919-1922)**, Atatürk, Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2013, s. 53.

ve görevlerinin gizli tutulduğunu ifade etmiştir. Milli Mücadele Hareketi'ne zarar verme ihtimaline karşı Mustafa Kemal Paşa 9 Ağustos 1919'da bütün kuruluşlara gönderdiği bir genelge ile Cemiyetle bir ilişkisinin olmadığını, tüzüğe uyularak ikilik yaratılmamasını, Cemiyeti kimlerin kurduğunu araştırttığını belirtmiştir.⁴⁸

Mustafa Kemal Paşa Nutuk'ta konu ile ilgili şu sözleri söylemiştir:

*“Genel görev yönetmeliğinde de bir ‘Milli Ordu’dan söz ediliyor ve ‘bu ordunun baş komutanı, büyük kurmay heyeti, kolordu ve tümen komutanları ile kurmayı seçilmiş ve tayin edilmiş olup, gizli tutulur. Bunlar görevlerini gizli olarak yaparlar.’ açıklaması okunur. Efendiler, derhal komutanları uyararak, bu tüzük ve yönetmelik hükümlerini, asla uygulamamaları gerektiğini ve bu teşebbüsün kaynağını araştırmakta olduğumu bildirdim. Sivas’a varışından sonra, oraya gelen Kara Vasıf Bey’den anladım ki, bu işi yapan kendisi ve bazı arkadaşları imiş. Her halde bu hareket tarzı doğru değildir. Herkesi idam ile tehdit ederek bilinmeyen bir merkezin, bilinmeyen bir başkomutanının, bilinmeyen birtakım komutanların emirlerine uymak mecburiyetinde bırakmaya kalkışmak çok tehlikeliydi. Gerçekten bütün ordu mensuplarında, birbirlerine karşı bir güvensizlik ve korku başladı. Benim komuta etmekte olduğum kolordunun acaba bilinmeyen gizli komutanı kimdir? Bu gizli komutan ne vakit ve nasıl komutayı ele alacak ve bana ne gibi bir işlem uygulayacak gibi haklı birtakım kuruntulara kapılması ihtimalden değildi.”*⁴⁹

Mustafa Kemal Paşa'nın “Karakol Teşkilatı, rumuzuyla, talimatıyla ve hatta şahıslarıyla tarafımızdan ilga ve iptal edilmiştir.” sözleriyle Cemiyetin Anadolu'da faaliyet göstermesini açık bir şekilde men etmesine rağmen Cemiyet, Sivas Kongresi sonrasında yine faaliyetlerine devam etmiştir. Ancak 16 Mart 1920'de İstanbul'u resmen işgal eden İngilizlerin, Karakol Cemiyeti'nin karargâhını basması ile birlikte Cemiyetin yapısı ve faaliyetleri her yönüyle İtilaf devletleri tarafından deşifre edilmiş Cemiyet tamamen ortadan kaldırılmıştır.⁵⁰

⁴⁸Ümit Doğan, **Kurtuluş Savaşı'nda Atatürk'ün İstihbarat Faaliyetleri Milli Ajanlarımız**, Kripto Basım Yayın, Ankara, 2017, s.39-40.

⁴⁹ Mustafa Kemal Atatürk, **Nutuk (Çev. Bircan Lazım)**, İstanbul, s.71-72.

⁵⁰ Mustafa Gürbüz, “Karakol Cemiyeti”, **Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi**, Ankara, 1987, s. 173.

2.3. Zabitan Grubu (1920-1921)

Karakol Cemiyeti faaliyetlerine son verildikten sonra Cemiyetin tekrar ihya edilmesi düşünülmüş ve peş peşe birkaç teşebbüste bulunulmuştur. Bu teşebbüslerden Karakol Cemiyeti Üsküdar Şubesi Reisi Yarbay Muğlalı Mustafa Bey'inki başarıyla sonuçlanmış ve 27 Ekim 1920'de eski Karakol mensupları Zabitan Grubu ismi ile yeniden faaliyete başlamıştır.⁵¹

Zabitan Grubu da Anadolu'ya istihbarat temini, subay, silah ve cephane sevinde başarılı hizmetlerde bulunmuştur. Ancak kuruluşu aynı tarihlere rastlayan Hamza Grubu ile rekabete girmesi ve grubun (Zabitan) yeterli soruşturmalar yapılmadan Anadolu'ya gönderdiği subaylardan bazılarının İtilaf Devletleri'ne hizmet verdiğinin anlaşılması, kendilerine tepki gösterilmesine neden olmuştur.

Grubun mührünün İngilizlerin eline geçmesi ve bu mühür ile Anadolu'ya çok sayıda subay gönderilmesi sonucunda Zabitan Grubu daha fazla gözden düşmüştür. İngiliz casusu Mustafa Sağır'ın, Mustafa Kemal'e suikast için söz konusu mühür ile Anadolu'ya gelmesi, İngiliz Muhipleri Cemiyeti üyesi Yüzbaşı Ahmet'in Harbiye Nezareti'nin koridorlarında Anadolu'ya gidecekler verilen vesikalarla dolaştığının tespit edilmesi ve grup üyelerinin bazılarının kahvehanelerde görevlerini ifşa etmeleri gruba olan sempatiyi olumsuz yönde etkilemiştir.⁵² Tüm bunlar Zabitan Grubu'nun Ankara tarafından tecrit edilmesine sebep olmuştur.

2.4. Yavuz Grubu (1921)

Zabitan Grubu yaşadığı olaylar sonucu adını değiştirip Yavuz Grubu olarak faaliyetlerine devam etmiştir. Yavuz grubu da Muğlalı Mustafa Bey tarafından kurulmuştur. Grup, mühründe Yavuz Sultan Selim'in resmini taşıdığı için Yavuz ismini almıştır.

⁵¹ Mesut Aydın, "Milli Mücadele Yıllarında TBMM Lehinde İstanbul'da Faaliyet Gösteren Gizli Bir Grup: Zabitan Grubu (27 Ekim 1920 – 20 Eylül 1921)", **Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi**, Ankara, 1991, s.13.

⁵² Yurtsever, **a.g.e.**, s.56-57.

Bu grup da diğerleri gibi İstanbul'dan Anadolu'ya mühimmat ve gönüllü subay kaçırma yolunda çalışmalarda bulunma amacını taşıyordu.

İngilizler tarafından yakalanma ihtimali olan Mustafa Bey Anadolu'ya gelince grubun faaliyetleri sekteye uğramıştır. Cemiyet üyelerinin büyük kısmı Anadolu'ya geçerek Milli Mücadele'ye katılmış İstanbul'da kalanlar ise Ankara tarafından kurulan Mim Mim gibi gizli gruplar içinde vatana hizmetlerine devam etmişlerdir.⁵³

2.5. Molteke-Hamza-Mücahit-Muharip-Felah Grupları (1920-1923)

Milli Mücadele yıllarında Anadolu'ya yardım amacıyla Ankara EHUR'un⁵⁴ da onayı ile kurulan ilk gizli grup Hamza Grubu'dur. Faaliyetlerine 23 Eylül 1920 tarihinde başlamıştır. Sevr Anlaşması'nın İstanbul Hükümeti'ne zorla kabul ettirilmesine tepki olarak kurulan grubun kurucusu Yüzbaşı Neşet Bey'dir. Grup TBMM'nin İstanbul'daki tek ve gerçek temsilcisi olmuştur. Grup zamanla isim değiştirerek Hamza, Mücahit, Muharip, Felah gibi isimlerle faaliyetlerine devam etmiştir.⁵⁵ Neşet Bey'in daha önceden kurmuş olduğu Molteke isimli grup Hamza Grubu'nun çekirdeğini oluşturmuştur.

Beş şube olarak kurulan Hamza Grubu aynı zamanda 3. Şube Müdürü olan Yüzbaşı Neşet'in emrindeydi. 1. Şube'de kod adı "Yıldız" olan Kurmay Yüzbaşı Seyfettin Bey vardı. Seyfettin Bey, Yunan Ordusu'nun teşkilat ve harekâtı hakkında bilgi temininden sorumluydu. Yüzbaşı Hilmi Bey "Fuat" takma adıyla teşkilatın 2. Şube'sinde teknik bilgilerden sorumluydu. 3. Şube'ye bakan "Ay" kod adlı Neşet Bey ise subayların Anadolu'ya intikali ve İstanbul Hükümeti ile iş birliği yapanların tespitinden sorumluydu. "Güneş" kod adlı Kurmay Yüzbaşı Ekrem Baydar 4. Şube'de teknik satın almalar ve anlaşmalarla ilgileniyordu.⁵⁶ Hamza Grubu, doğrudan Genelkurmay Başkanlığı ile çalışıyor ve bilgi alışverişi kuryelerle sağlanıyordu.

Grup mensuplarından Şakir Muzaffer Bey'in saraya ve İngilizlere bilgi vermesinden şüphelenilmesi ve gruba ait şifre anahtarının İngilizlerin eline geçmesi

⁵³ Gürbüz, a.g.t., s.179.

⁵⁴ Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Riyaseti: Bugünkü ismi Genelkurmay Başkanlığı'dır.

⁵⁵ Mesut Aydın, "Hamza Grubu (23 Eylül 1920 – 15 Aralık 1920)", **Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, 1989, S.3, s.371.

⁵⁶ Ergun Hiçyılmaz, **Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Gizli Teşkilatlar**, Altın Kitaplar, İstanbul, 1994, s.63.

üzerine isim değiştirmek zorunda kalmıştır. Grup 15 Aralık 1920 tarihinden itibaren Mücahit ismini almıştır.⁵⁷ Bu grubun yazışma ve faaliyetleri 23 Şubat 1921 tarihine kadar sürmüştür bu tarihten sonra grup Muharip adını almıştır.

Hamza Grubu çalışmalarına devam ederken teşkilatın deşifre olması ve çalışamaz hale gelmesi ihtimallerine karşı faaliyete geçmek üzere Hamza'nın iki kurucusu, Felah Grubu'nu faaliyete geçirmiştir.

Felah Grubu çeşitli tarihlerde Anadolu'ya muharebe araçları, motor, uçak malzemeleri, tepsi, tencere, kaşık, battaniye gibi temel ihtiyaç malzemeleri göndermiştir. Ayrıca Grubun Milli Mücadele'ye yönelik en önemli faaliyetlerinden biri de İstanbul'dan güvenilir subay ve memurları Anadolu'ya geçirerek mücadeleye fiili olarak katkıda bulunmasıdır. Bu bağlamda Felah Grubu tarafından Anadolu'ya gönderilen gerek subay gerekse memurların toplam sayısı, 3.307 kişidir.⁵⁸

Bunun yanında Ankara'da çıkarılmakta olan “Yenigün” ve “Hâkimiyet-i Milliye” gazeteleri ve Ankara'dan getirilen mecmua, beyanname ve kitapların mümkün mertebe her sınıf halk arasında dağıtılmasını sağlayan grubun faaliyetlerine 4 Ekim 1923 tarihinde son verilmiştir.

2.6. Mim Mim Grubu (1921-1923)

Grubun çıkış noktası 1920 yılında kurulan Müdafaa-i Milliye Teşkilatı'dır. Söz konusu teşkilatın asıl amacı olan “Her türlü ihtimal ve tehlike karşısında İstanbul'un herhangi bir ihtilal vaziyetinde, hal ve mevkiye hakim olmak, İstanbul'daki Müslüman kuvvetlerini milli gayeye doğru sevk ve idare etmek, Anadolu'daki mücadeleye manen ve maddeten yardımcı olmak” haricinde; istihbarat ve sevkiyat konularında da faaliyette bulunmak isteyenler tarafından, Müdafaa-i Milliye Teşkilatı'nın sadece baş harfleri alınarak M.M. grubu kurulmuştur.⁵⁹

Hamza Grubu'nun İngilizler tarafından deşifre edilip dağıtılması Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşlarının yeni bir istihbarat servisi kurma çalışmalarını

⁵⁷ Aydın, “...Hamza Grubu...”, s.373.

⁵⁸ Kübra Kayabaşı, “Felah Grubu'nun Milli Mücadele'deki Faaliyetleri”, *Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, Yıl:4, S:2, Güz 2019, s. 623.

⁵⁹ Yurtsever, *a.g.e.*, s. 63.

hızlandırmıştır. Artık Anadolu'daki hareketin de güçlenmesiyle Milli Mücadele'yi desteklemek adına, İstanbul-Ankara hattında gizli bir örgütün kurulması zorunluluğu TBMM Hükümeti'nin diğer üyelerince de kabul edilmiştir.⁶⁰

Bu teşkilatı kurma görevi, Mustafa Kemal Paşa tarafından Fevzi Çakmak Paşa'ya verilmiştir. Fevzi Paşa örgütü kurması için, Teşkilat-ı Mahsusa'nın son başkanı Hüsamettin Ertürk'e ulaşmıştır. Hüsamettin Ertürk, 25 Mart 1921 tarihinde Fevzi Çakmak'tan gelen telgraf üzerine Ankara'ya gelmiş burada kendisine kurulacak örgüt hakkında bilgi verilmesi üzerine adı Müsellah Müdaafa-i Milliye olan teşkilatı kurma çalışmalarına başlamıştır.

Hüsamettin Ertürk teşkilatın kuruluşu için Topkapılı Mehmet Bey'den yardım istemek amacıyla, *"İstanbul'daki gizli teşkilatımıza bu keyfiyeti tamim et. Ankara'dan göndereceğim talimatı, istihbaratçı, teşkilatçı ve propagandacı arkadaşlara tebliğ et. Aramızda mevcut gizli şifreyi, işlerimizde kullan. Aynı zamanda top, tüfek, cephane, askeri levazım ve eczay-ı tıbbiye ne bulursanız, elinize ne geçerse onları da buraya gönderiniz..."* şeklinde direktif vermiştir.⁶¹

3 Mayıs 1921 tarihinde TBMM Hükümeti tarafından resmen kabul edilip tanınan M.M. Grubu⁶² istihbarat ve propaganda üzerinde durarak birçok casusluk olayını da aydınlatmış, Anadolu'ya silah, mühimmat ve subay kaçırmış, bununla birlikte düşman hakkında haber toplama Anadolu'ya subay, silah ve mühimmat kaçıtırılırken, düşman karargâhlarına girip birçok bilgi ve belge temin etme gibi önemli faaliyetler yürütmüştür. Grubun faaliyetleri işgalci güçlerin İstanbul'u terk etmesinden sonra, 5 Ekim 1923 tarihinde sona ermiştir. M.M. elemanları Kurtuluş Savaşı sonrasında TBMM Hükümeti tarafından ödüllendirilmiştir.

2.7. İmalat-ı Harbiye Grubu (1920)

İstanbul'da bulunan işgal kuvvetlerinin denetimi altındaki depolardan Anadolu'ya cephane ve mühimmat kaçırmak için Ağır Topçu Kaymakamı Eyüp

⁶⁰ Erdal, Şimşek, *Türkiye'de İstihbaratçılık ve MİT*, Kumsaati Yayınları, İstanbul, 2004, s.187.

⁶¹ Güney, *a.g.t.*, s. 27.

⁶² Erdal İlter, *Milli İstihbarat Teşkilatı Tarihçesi*, MİT Basım., Ankara, 2002, s.15.

Durakan tarafından İstanbul'da 19 Mart 1920 tarihinde gayri resmi olarak kurulan hususi bir gruptur.⁶³

Anadolu'ya silah, mühimmat ve subay geçirerek Milli Mücadele'ye destek olan Grup, 23 Eylül 1920'de Anadolu tarafından resmen tanınmış, Aralık 1920'de ise Felah Grubu ile birleşmiştir.

2.8. Muavenet-i Bahriye Grubu (1921)

Milli Mücadele'ye destek veren diğer gruplardan farklı olarak kara kuvvetleri malzemeleri temini dışında, deniz depolarının boşaltılarak Anadolu'ya naklinin gerçekleştirilmesi amacıyla kurulmuştur. Bu amacın gerçekleştirilmesi için Bahriye Daire Reisi Kaymakam Şevket Bey'in girişimi ile grubun kuruluş çalışmalarına başlanmıştır.

İmalat-ı Harbiye ve Muavenet-i Bahriye Gruplarının faaliyetleri Felah Grubu tarafından koordine edilmiştir.⁶⁴

2.9. Namık Grubu (1921)

Anadolu'nun silah, cephane ve mühimmat ihtiyacını temin etmek amacıyla 30 Ocak 1921 tarihinde tamamen özel mahiyette, Topçu Yüzbaşı Halil İbrahim ve Üsteğmen Ahmet Naci tarafından kurulmuştur.⁶⁵

Kuruluş amacı İstanbul'dan Anadolu'ya top mermisi aktarmak olan Grup, bu amaçla ilk etapta İnebolu'ya 8.000 top mermisi aktarmayı başarsa da bunun dışında başka sevkiyat gerçekleştirememiştir.

2.10. Ferhat ve Kerimi Grupları (1921)

Hazma Grubu'nun kuruluş ve faaliyet raporunda yer alan, “...*Hamza Grubu'na bir hal olduğu takdirde yerine Ferhat Grubu, kaim olacak. Ferhat Grubu hiçbir iş ile iştigal etmeyecektir. Ferhat Grubu yerine de Kerimi Grubu namıyla üçüncü bir grup*

⁶³ Hamit Pehlivanlı, **Kurtuluş Savaşı İstihbaratında Askeri Polis Teşkilatı**, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Basm., Ankara, 1992, s. 5-6.

⁶⁴ Yurtsever, **a.g.e.**, s.69.

⁶⁵ Doğan, **a.g.t.**, s.66.

kaim olacak. Bunun da şimdilik bir müessisi mevcut ve keza hiçbir işle iştigal etmeyecektir..." ifadeleri ile Ferhat ve Kerimi Gruplarının kuruluş amacı açıklanmıştır.⁶⁶

Herhangi bir tehlike durumunda Hamza Grubu'nun yerine Ferhat Grubu, tehlike devam ederse Ferhat Grubu'nun yerine Kerimi Grubu'nun geçmesi planlanmıştır.

2.11. Askeri Polis Teşkilatı (1920-1921)

İstanbul ve İstanbul dışında kurulan teşkilatların bir kısmı, vatanseverlerin şahsi gayretleri sonucu, bir kısmı da Ankara Hükümeti'nin emir ve müsaadesiyle kurularak faaliyette bulunmuşlar ve Anadolu'da başlayan Milli Mücadele'ye yardımcı olmaya çalışmışlardır. Ancak bu grupların faaliyet ve yardımları, İstanbul'dan kaçırılan silah, cephane yardımı ile yine İstanbul'dan elde ettikleri istihbarat bilgileri ile sınırlı kalmıştır.

İtilaf Devletleri ise işgal ettikleri yerlerin dışında kalan bölgelerde direniş hareketlerini kırmak, Anadolu'da karşılarına çıkan Türk ordusunun, içten yıkılmasını sağlamak ve ordunun dayanağı olan milleti kandırmak suretiyle zaten sınırlı gerçekleştirilebilen bu desteği ortadan kaldırmak için çalışmalarda bulunmuştur.⁶⁷

(P) Teşkilatı'ndan önce kurulmuş olan örgütlerin Anadolu hareketine yapmış oldukları yardımlar çok büyük olmakla birlikte, örneğin Karakol Cemiyeti ve onun devamı olan gruplar, gizliden gizliye bu hareketi İttihatçı liderlerin istedikleri biçimde yürütme eğilimine girmişlerdir.⁶⁸ İşte bu çalışmaları önlemek için, Ankara Hükümeti'nin direktifiyle Fevzi Çakmak Paşa ilk istihbarat örgütü olan Askeri Polis Teşkilatı (Ayn – Pe / A.P. / P)'nı kurmuştur.

(P) Teşkilatı subay, memur ve bölge halkının durumlarını inceleyecek, şüpheli görülen kişilerin üzerlerini arayacak, memleket için zararlı beyanname, gazete ve diğer maddelerin içeri sokulmasına engel olacaktı. Teşkilattan izin alamayanlar, Anadolu

⁶⁶ Güney, a.g.t., s.24.

⁶⁷ Pehlivanlı, "...Askeri Polis Teşkilatı...", s.6-7.

⁶⁸ Necdet Ekinci, "Kurtuluş Savaşı'nda İstanbul ve Anadolu'daki Türk ve Düşman Gizli Faaliyetleri", **Ankara Üniversitesi Türk ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**. C.4, S: 14. s.175.

içlerine gidemeyecekti. Teşkilat, İstanbul Hükümeti ile doğrudan veya dolaylı olarak ilişkide bulunanlar hakkında gizli araştırmalar yaparak bunların amaçlarını ortaya çıkaracaktı. Anadolu'ya muhalif olan İstanbul Hükümeti ve İtilaf Devletleri'nin, İstanbul'daki teşkilatları, kuvvetleri, gayeleri ve yabancı ülkelerin genel durumları hakkında elde edilecek bilgiler düzenli bir şekilde merkeze bildirilecekti. Bu amaçla gerekli yerlere casus gönderilecekti. Milli

Mücadele aleyhine propagandaya karşı propaganda yapılabilmesi için çalışmalar gerçekleştirilecekti. Düşmanın zulüm ve işkencesi halka anlatılacak, Müslüman halka maneviyatlarını yükseltecek önemli bilgiler içeren broşürler dağıtılacaktı. İşgal bölgelerinden ve Rusya sahillerinden temin edilen silah ve cephaneler takalarla gizlice Karadeniz sahillerine çıkarılarak oradan da Anadolu'ya aktarılacaktı.

Refet Bele'nin Fevzi Paşa'ya yazdığı teşkilat hakkındaki görüşleri, ana hatları ile teşkilatın lağvedilme sebepleri olarak karşımıza çıkmaktadır: *"Gizli kalması lazım gelen A.P. memurları, üzerlerinde levhaları bulunan dairelerde oturuyorlar; koltuklarındaki çantalarla kahvelere giriyorlar, tavla oynarken insanların hissiyat ve metanetine tesiri olan mühürlerini kullanıyorlardı. Bu insanlardan bir kısmı da geceleri ev basmak, insan soymak, mevkilerinden istifade ederek tehdit ile adam dolandırmak, kandırmak gibi ahvalde çekinmelidir."*⁶⁹

Bunun dışında kendisine verilen görevleri yerine getirirken yetki sınırlarını aşarak mülki ve askeri amirlerin telefonlarını dinlemesi de teşkilatın gözden düşmesine sebep olmuştur. Tüm bu sebeplerden ötürü 7 Nisan 1921 tarihinde Garp Cephesi Komutanı İsmet İnönü Paşa, teşkilatın lağvedildiğini duyurmuştur.

2.12. Tedkik Heyeti Amirlikleri (1921-1922)

EHUR, görevini kötüye kullanan ve gizliliğe riayet etmeyen (P) Teşkilatının kaldırılmasına, yerine THA'nın kurulmasına karar vermiştir. Böylece Meclis Hükümeti kontrolünde Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde (P) Teşkilatı'ndan sonra ikinci istihbarat teşkilatı olarak THA kurulmuştur. İsmet İnönü Paşa bu değişimi 7

⁶⁹ Hamit Pehlivanlı, Kurtuluş Savaşı'nda Askeri Polis Teşkilatı ve Faaliyetleri, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, 1990 s. 168'den naklen: ATASE Arşivi, K.683, D.126'a, F.89-2.

Nisan 1921 tarihinde (P) Teşkilatı şubelerine gönderdiği şu emir yazısı ile duyurmuştur: “EHUR’dan nevrut 2/2809 numara ve 21 Mart 1921 tarihli emriyle Askeri Polis Teşkilatı lağvedilmiştir. Yeni talimata göre (P) Teşkilatı şubeleri namı Tedkik Heyeti namına kaydolunmuştur. Bu teşkilat 1 Nisan 1921’den muteberdir.”⁷⁰

Bu teşkilatın kurulmasında, büyük ve hantal istihbarat yapısının terk edilmesi, Genelkurmay istihbaratının etkinliğinin artırılması, gizliliğe daha çok önem verilmesi, en yüksek rütbenin yüzbaşı olması, eleman sayısının azaltılması, yapısında gençlere önem verilmesi hedeflenmiştir. Yeni kurulan THA’lar görev ve sorumluluklarını, 20 Aralık 1920 tarihli Askeri Polis Teşkilatı Vazife Talimatnamesi’ne göre yürütmüştür. Buna göre THA’ların görevleri şu şekildedir:

- Düşmanın casusluk faaliyetlerini ve menfi propagandasını önlemek.
- Düşmanın gizli istihbarat teşkilatlarının ülkede çıkartacakları karışıklıkları önlemek.
- Dost gibi görünen ancak düşman tarafından kendi hesaplarına çalışmak üzere Anadolu’ya gönderilen casusları tespit etmek.
- Harp alanında asayişin temin etmek. Muharebenin cereyan ettiği alanda bulunan sınırlardan gelen ve geçenleri aramak, haklarında bilgi derlemek, durumundan şüphelenilenleri yakalayıp mahkemelere sevk etmek. (Muharebe alanı dışındaki emniyet ve asayişin sağlanması işlerinden Emniyet-i Umum Müdürlüğü sorumlu olacaktı. THA’lar polis bölgesinde sadece subay kişilerin incelemesini yapabileceklerdi.)
- Hıyanet-i Harbiye Kanununca durumları şüphe arz edenleri takip etmek.
- Yakalanan casuslar ve elde ettikleri tüm bilgi ve belgeleri bağlı bulundukları mülki amirliklere teslim etmek.
- Milli Mücadele’yi yüceltici yönde propaganda yapmak.

⁷⁰ Hamit Pehlivanlı, **Kurtuluş Savaşı İstihbaratında Tetkik Heyeti Amirlikleri**, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Basm., Ankara, 1993, s. 3-4.

- Harp mıntıkası içerisinde bulunan limanlardaki gemilere müdahale ederek gemilerde arama ve inceleme yapmak. (Harp mıntıkası dışında kalan limanlardaki gemilere kesinlikle karışılmayacaktı.)⁷¹

THA'nın kadrosu (P) Teşkilatı'nın seçme personeli ve yeni alınan personelden oluşturulmuştur. THA kadrosunda, sorumlu bir subay başkanlığında, sivil memurlar, polisler ve inzibatlara da görev verilmiştir.⁷²

Teşkilatın ve personelin gizliliğinin kalmaması, yapılması istenilen vazifelerde istenilen seviyeye ulaşamaması, verilen görevlerin tam olarak yapılamaması, bütçeden alınan yüksek ödeneye karşın yapılan işlerin bunun karşılığı olmayışı gibi sebeplerle THA'nın faaliyetlerine 22 Haziran 1922'de son verilmiştir.

THA'nın kapatılmasından sonra bunların istihbarat, propaganda, takip ve araştırma görevleri, Ordu Kurmay Başkanlıkları'na bağlı olarak çalışan istihbarat Şubeleri tarafından yürütölmeye başlanmıştır.⁷³

2.13. Geçit Teşkilatı (1922)

Geçit Teşkilatı, İngiliz birliklerinin takip ve kontrolünü sağlamak, İstanbul ve Trakya'ya İngilizlerin yeniden saldırması ihtimaline karşı haber toplamak amacıyla 1922 yılında EHUR tarafından kurulmuştur.

Geçit Teşkilatının esas görevi, devam eden Lozan Konferansı'nın, Türkiye aleyhine sonuçlanması halinde, İtilaf Devletleri birlikleri tarafından Trakya ve özellikle İstanbul'a yapılacak bir taarruza karşı koymak için gerekli tedbirleri almaktır.⁷⁴ Teşkilatın görevi Lozan'da yapılan barış görüşmelerinin 24 Temmuz 1923'te olumlu bir şekilde sonuçlanmasıyla 8 Ağustos 1923'te sona ermiştir.⁷⁵

⁷¹Pehlivanlı, "... Tedkik Heyeti Amirlikleri...", s. 5.

⁷²Pehlivanlı, aynı eser, s. 17.

⁷³ İter, a.g.e., s.16.

⁷⁴ Deniz Kuloğlu, "İngiliz İşgal Birliklerinin Kontrol Altına Alınması ve Geçit Teşkilatı", **Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi**, Ankara, 2009, s. 93.

⁷⁵ Güney, a.g.t., s. 35.

Karşısındakini ve kendini bilen hiçbir savaşta tehlikeye düşmez; karşısındakini bilmeyen, sadece kendini bilen bir kazanır, bir kaybeder; karşısındakini de kendini de bilmeyen her savaşta mutlaka tehlikeye düşer.

SUN TZU

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İSTİHBARAT FAALİYETLERİ

3.1. CASUSLUK FAALİYETLERİ VE BİLİNER CASUSLAR

3.1.1. Fehime Sultan

Felah Grubu, saraydan haber alma imkânının düşük olduğunu düşünerek saray içinden bir eleman sağlama arayışı içerisine girmiştir. Bu amaç için belirlenen isim Fehime Sultan olmuştur.

Fehime Sultan, Bütün karşı hareketlerin başını Damat Ferit Paşa'nın çektiğini, Mustafa Kemal Paşa'nın aleyhine saltanat ve hilâfet taraftarlığının güçlendirilmesi ve Doğu'da bölücülüğü desteklemek için bir takım faaliyetlerin gerçekleşeceğini, Boyabatlı Şükrü Şakir'in İpsiz Recep'in takasıyla Kilyos'tan İnebolu'ya geçerek Ankara'daki milletvekili Nazım'a kışkırtıcılığı desteklemek için saray tarafından finanse edilen 4500 lira götüreceği, Damat Ferit Paşa ile işgalcilerden Binbaşı Henry arasında bir ilişki bulunduğunu, Binbaşı Henry'nin 'Blend' takma adıyla Anadolu'ya geçtiğini ve tüccar/gazeteci kimliği ile çalışmalarını yürüttüğünü Felah Grubu'na iletmiştir. Bunun dışında Boyabatlı Şükrü Şakir'in fotoğrafı, Saray ve Nazım Bey arasında kullanılan iki adet şifrenin kopyaları ile Nazım Bey'in Binbaşı Henry'ye Ankara'daki genel durum ve Mustafa Kemal Paşanın faaliyetlerine ilişkin gönderdiği mektupların asılları Fehime Sultan vasıtasıyla elde edilmiştir.⁷⁶

TBMM milletvekili Nazım Bey, 4 Eylül 1920'de TBMM'de İçişleri Bakanı seçilmiş ancak Mustafa Kemal Paşa tarafından kabul görmeyerek istifaya zorlanmıştır. İki gün sonra istifasını vermek zorunda kalmıştır. Mustafa Kemal Paşa, Nutuk'ta

⁷⁶ Yurtsever, a.g.e., s. 120-121.

Nazım Bey'in İçişleri Bakanı seçilmesinin memleket için ne kadar tehlikeli bir durum olduğunu şu sözlerle anlatmıştır:

“Efendiler, meclis üyeleri arasından, aykırı birtakım prensiplere eğilim gösterenler ortaya çıkmaya başlamıştı. Bunlardan biri olmak üzere Nazım Bey ve arkadaşları en çok dikkatimi çekmişti. Nazım Bey'in kendisinden daha Sivas Kongresi sıralarında aldığım safsatalarla dolu bazı mektuplarından. ne zihniyet ve karakterde bir kimse olabileceğini anlamıştım. Nazım Bey, milletvekili olarak Ankara'ya geldikten sonra her gün yeni yeni siyasi faaliyetler gösteriyordu.

Nazım Bey, bizzat veya dolaylı olarak yabancı çevrelerden bazıları ile temas yolunu bulmuş; onlardan teşvik görmüş ve yardım imkânları da sağlamıştı. Bu zatın Halk İştirakiyun Fırkası diye gayri ciddi ve sırf kendine çıkar sağlamak üzere bir parti kurma teşebbüsüne geçerek, milliyetçiliğe aykırı faaliyetlerde bulunduğunu mutlaka duymuşsunuzdur. Bu zatın yabancı çevrelere casusluk ettiğine de asla şüphe etmiyordum. Nitekim, daha sonra İstiklal Mahkemeleri birçok gerçeği ortaya koymuştu.

İşte Efendiler, bu Nazım Bey kendisinin ve arkadaşlarının yaptığı sürekli propaganda sayesinde ve bize muhalefete hazırlananların milletin yüksek yaralarını unutarak yaptıkları yardımlarla İçişleri Bakanlığı'na geçirilmişti. Böylece Nazım Bey, Hükümetin bütün iç idare makinesinin başında, memleket ve millete değil, fakat paralı uşağı olduğu kimselerin isteklerinin gerçekleşmesine en büyük hizmeti yapabilecek duruma gelebilmiştir.

Elbette efendiler, buna asla razı olamazdım. Onun için İçişleri Bakanı Nazım Bey'i kabul etmedim ve istifaya mecbur ettim. Lüzum görüldüğü zaman da Meclis'teki gizli oturumda hakkındaki bilgi ve görüşlerimi açıkça söyledim.”⁷⁷

Fehime Sultan'ın casusluk faaliyetleri ile sarayda gerçekleşen Milli Mücadele karşıtı faaliyetlerden haberdar olan Felah Grubu elde ettiği tüm bilgilerin yanında karşı

⁷⁷ Atatürk, a.g.e., s.341.

tarafa casusluk yapan ve zaten hakkında şüphe bulunan Nazım Bey'in faaliyetlerinden haberdar olunmuştur.

3.1.2. Üsteğmen Galip Vardar

Mim Mim Grubu, Damat Ferit Paşa'nın konağında olup bitenlerin öğrenilmesi için etkili bir isim arayışı içerisine girmiştir. Bu iş için görevlendirilen Binbaşı Kemal Bey, en uygun kişinin Serezli Galip Vardar olduğunu düşünerek Galip Vardar'ı alıp grubun İstanbul sorumlusu Topkapılı Cambaz Mehmet Bey'in yanına gelmiştir. Topkapılı, Galip'e soruyor:

-Nerelisiniz Galip Bey?

-Aslen Serezliyim Efendim. Babam Çanakkale savaşlarında şehit düştü. Beni Amerikan Kolejinde okuttu. İngilizceyi ve Rumca'yı iyi bilirim.

-Genç ve yakışıklı bir subaysınız. Evli misiniz, bir sözlünüz var mı?

-Bekarım efendim, ama dünyalara değişmeyeceğim bir sözlüm var.

Bu, odadakilerin istediği bir yanıt değildi. Çünkü Galip'in iyi istihbarat yapabilmesi için her şeyden önce yakışıklılığından yararlanarak konaktaki kadınlardan bilgi toplaması gerekecekti. Topkapılı Galip Vardar'a sözlüsünün kim olduğunu sordu. Konuşma şu şekilde devam etti:

-Aslında garip bir durum bu efendim. Onun sözlü olduğumuzdan haberi yok. Ben kendi kendime söz verdim. Ancak kendisini deli gibi sevdiğimi söyleyebilirim.

-Sevgilinizin kim olduğunu öğrenmemiz, yükleneceğiniz görev bakımından önem taşıyor. Lütfen onun kim olduğunu söyleyiniz!

Genç Üsteğmen Galip, hazır durumuna geçerek ellerini kalpağının kenarına sertçe götürüp selam durdu:

-Sevgilimin adı Mustafa Kemal Paşa'dır efendim!

Durumunu bozmadan ekledi:

-Onun için seve seve ölürüm efendim!

Bu kadarı Topkapılı için yeterliydi.⁷⁸

Böylece Galip Vardar, Topkapılı'nın isteği üzerine Damat Ferit Paşa konağına inzibat subayı olarak atanmıştır. İşgal Kuvvetleri Başkomutanı General Harrington'un Damat Ferit Paşa'nın konağına yaptığı bir ziyaret akşamı tercüman aniden hastalanmış, tercümanlık yapması için Sadrazam'ın özel kalem müdürünün aklına inzibat subayı Galip Vardar gelmiştir. O gece çok şık giyinmiş bir halde hazır vaziyette bekleyen istihbarat görevlimiz Harrington ile Damat Ferit Paşa arasında tercümanlık yapma fırsatı yakalamıştır. General Harrington'un soruları karşısındaki İngiliz yanlısı tavrı sebebiyle Damat Ferit'in taktirini kazanmıştır. Kısa süre sonra ise Damat Ferit tarafından irtibat subaylığına alınmış ardından yüzbaşılığa terfi ettirilmiştir.

Galip Vardar, Damat Ferit'in Özel Kalem Müdürü'nün kızıyla ilişki kurarak saraydaki çalışma odalarının anahtarlarını elde etmiş bu anahtarlar sayesinde Sadaret Makamı'nın bütün yazışmaları Mim Mim Grubu'nun eline geçmeye başlamıştır.

Galip Vardar hayatının bu heyecanlı ve tehlikeli macerasını şu sözlerle aktarmıştır: *“Kız (Özel Kalem Müdürü'nün kızı) heyecanlanarak General Harrington, General Şarpi, General Monpelli, Miralay Nelson, Kumandan Bennet, Yüzbaşı Güningam, Kont Caprini ve daha bir sürü ecnebilerden bahseder, bunların milliyetlerini, rütbelerini, işlerini, uzun uzun söyler ve bizimkilere geçerdi. Şeyhülislam Dürriade Abdullah Efendi, Mustafa Sabri Efendi, Said Molla, ayanda Rıza Teyfik, muharrir Ali Kemal, Kiraz Hamdi Paşa, Müşir Zeki Paşa, Süleyman Şefik Paşa, Bağdatlı Hadi Paşa, Konyalı ve Adanalı Zeynelabidin Efendiler, Gümülcineli İsmail Hakkı, Miralay Sadık, Artin Cemal lakabıyla meşhur müsteşar Cemal Beyleri ve daha birçok kimseleri sayıyordu ve bütün bunları anlattıktan sonra ne için toplandıklarını söylemeye çalışıyordu. O zaman kendisine soruyor ve “Güzel amma, bu kadar malumatı nereden aldığını öğrenebilir miyim?” diyordum. Babasının akşamları yemekten sonra evde kendi odasında çalıştığını, Fransızca, İngilizce bazı yazıları da ona yazdırdığını ilave ediyordu...”*

⁷⁸Doğan, a.g.e., s.103-104.

“Nihayet sevgi her şeyin fevkine yükseldi. Sır kâtibi (Özel Kalem Müdürü)’nin kızı, babasının kararlarının birebir suretini çıkarıp getirmeye, yırtıp kâğıt sepetine attığı evrakın parçalarını toplayıp bana vermeye kadar faaliyetini genişletti. Hiç kimsenin ruhunun duymadığı bu anlaşma sayesinde, Balta Limanı’ndaki bu beyaz boyalı yalının bütün esrarı perde perde önümüze açıldı. Bu sayede Kuvayi Milliye aleyhine tertip edilen bütün planlar, Kuvayi İnzibatiye’nin miktarı, talim ve terbiye edeceği mahal, ilk sevk olunacakları yerler, İngiliz donanmasının ziyaret edeceği limanlarımız, Rus köylerine yapılan silah ve cephane yardımlarının miktarı ve yeri, papazlara ve kiliselere verilen direktifler, hilafet ordularına tayin olunan kumandanlar, taarruzun istikametleri, hepsi malum oldu. Sır katibinin kızı artık sır tutamaz olmuştu.”⁷⁹

Hilafet Ordusu’nun kuruluş hazırlıkları Galip Vardar tarafından Topkapılı Cambaz Mehmet Bey’e oradan da Mustafa Kemal Paşa’ya duyurulmuştur. Hilafet Ordusu’nun kuruluşunun önceden bildirilmesi, harekât planlarının öğrenilerek ona göre tedbirlerin alınabilmesini sağlamıştır.

3.1.3. İngiliz Kemal

Albay Kazım Özalp, milli casuslarımızdan İngiliz Kemal adıyla bilinen Ahmet Esat Tomruk’u, Susurluk’a kadar gelen Anzavur kuvvetleri hakkında bilgi toplamak için görevlendirmiştir.

Bunun üzerine İngiliz Kemal, makyajla yüzünü değiştirerek başına da bir kolonyal şapkası giyerek Amerikalı bir misyoner kılığında Anzavur kuvvetlerinin arasına sızmayı başarmıştır. Anzavur’un adamları trende arama yaptıkları esnada İngiliz Kemal’i gördüklerinde hürmetle selam vermişler, anlaşılan o ki onu kıyafetlerinden ötürü velinimetleri olan İngilizlere benzetmişlerdi. İngiliz Kemal bölgeye vardığında halka: *“Ben Amerika temsilcisiyim. İsmim Mr. Herri’dir. Türklerin size karşı yaptıklarını, genel durumunuzu öğrenmeye geldim. Bir iki akşam burada*

⁷⁹ Hüsamettin Ertürk, **İki Devrin Perde Arkası (Hazırlayan: Semih Nafiz Tansu)**, İstanbul, 1984, s.366-369.

kalacağım. Ancak benim buraya ulaşmış olduğumdan kimsenin haberi olmamalıdır.” şeklinde bilgi vermiştir.⁸⁰

Ardından bizzat Anzavur ile görüşerek, silahlarında eksiklikler bulunduğunu, parasızlık çektiklerini, birliklerin düzensiz ve taşıdıkları tüfeklerin çok çeşitlilik arz ettiğini dolayısıyla çeşitli tüfek için muhtelif tipte mühimmata ihtiyaç duyulduğunu, mevcut topların mühimmatının bulunmadığını öğrenmiştir.

Ayrıca Kapıdağı bölgesindeki Rum eşkıyalarının lideri olan Kırman’a Türklere karşı mücadele etmemelerini, Türklerin birbirleri arasındaki çarpışmalardan Rumların kazançlı çıkacağını, barış konferansı sonucunda Rumlara tazminat verilmesinin düşünüldüğünü, olaylara karışanların bu tazminattan yoksun bırakılacağını söyleyerek Rumların Anzavur kuvvetlerine katılmasını engelleme yönünde propaganda yapmıştır.⁸¹

Anzavur kuvvetlerinin içinden sağ salim ayrılan casusumuz İngiliz Kemal, bu sefer de Yunan Ordusu’nun durumu hakkında bilgi toplamak için İzmir’e gönderilmiştir. Böylece İngiliz Kemal’in yeni kimliği “Amerika Sinema Kumpanyası ve Şikago Tribün Gazetesi Muhabiri Herri Villey” olmuştur. Bundan sonra bekar, zengin, hovarda ve centilmen bir Amerikalı kılığında görevine devam etmiştir. İzmir’de Madam Mari isminde bir kadının pansiyonunda kaldığı sıralarda bu kadının oğlu ve arkadaşlarıyla yakın temaslar kurmuştur. Yakın temasın sebebi ise gençlerden birinin telgrafhanede hizmetli, diğerinin ise babasının telgrafhanede müdür muavini olmasıdır. Böylece önemli bilgileri hatta gizli askeri sevkiyatların nasıl yapılacağını bile öğrenmiştir. Kısa sürede herkesi Amerikalı kimliğine inandırmış, Yunan ordusunun büyüklüğü hakkında gazetesine göndermek üzere aldığı notlardan sonra Yunan subayları onu el üstünde tutmaya başlamıştır. En rütbeli subaylar ve en yüksek ailelerin katıldığı eğlencelere katılmaya başlamış bu balolardan birinde Yunan Başkomutanı’nın Kurmay Başkanı Sariyani’nin kızı ile tanışmıştır. Matmazel Angelika isimdeki bu kişi sayesinde harekât, sevkiyat ve askeri tertiplenmeler hakkında önemli bilgiler edinmiştir. Musevi bir sinemacı olan Mösyö Leon ile arkadaş

⁸⁰ Doğan, a.g.e., s. 81.

⁸¹ Yurtsever, a.g.e., s.128-129

olarak onun üzerinden Yunan Orduları Başkumandanı Papulas ile görüşmeyi, güvenini kazanarak cepheleri dolaşmayı hedeflemiştir. Bu hedefine ulaşmış cephelerden gereken bilgileri toplayarak İsmet Paşa'nın karargâhına bildirmiştir.⁸²

Fedakâr bir Yunan dostu olarak iyice ün yapan İngiliz Kemal askerlerin bütün toplantılarına selamsız sabahsız girebilmiştir. Ancak İngiliz Kemal, Yunan Kralı İzmir'e gelmeden önce bir kamera bulmak için Rodos'a gittiği sırada kendisini eskiden beri tanıyan fotoğrafçı Necati ve Çerkez Ethem'le karşılaşmıştır. Böylece söz konusu kişiler tarafından Türk casusu olduğu ihbar edilmiş, beş yıl hapis cezası alarak Atina hapishanesine gönderilmiştir.

3.1.4. Yüzbaşı Razi Yalkın

Yüzbaşı Razi Yalkın, İngiliz istihbaratının önemli ismi Bennet'in yanına sokulup güvenini kazanarak bilgi toplaması için Mim Mim Grubu tarafından görevlendirilmiştir. Kod adı "Mim Sıfır" olarak belirlenen Razi Yalkın, bazı önemsiz bilgileri Bennet'e götürüp onun güvenini kazanmış, önemli konularda ise Bennet ve ekibini yanlış yöne sevk ederek gizli gruplarımıza rahat hareket imkânı sağlamıştır.

Hüsamettin Ertürk, anılarında, Razi Yalkın'ın Milli Mücadele karşıtlığı ile bilinen Hürriyet ve İtilaf Fırkası'nın Nigehban Cemiyeti'ne dahil bulunduğunu ancak bunun görünüşte ve aldatmacadan bir mensubiyet olduğunu belirtmektedir. Bu aldatmaca işe yaramış, Razi Bey'i bu cemiyete dahil zanneden Beyoğlu İnzibat Karakolu Kumandanı, Razi Bey'i Beyoğlu İnzibat Karakolu'na tayin etmiştir. İngilizler de güvendikleri bu kişiyi kendi istihbaratlarına almıştır. Böylece Razi Bey, İngilizlerden öğrendiklerini teşkilatımıza ulaştırmıştır.

Birinci Dünya Savaşı'nda İngilizlere esir düşerek, 1917-1920 tarihleri arasında esir kalan Razi Bey, yurda döndüğünde memleketin kötü durumunu görüp kurtuluş için kendince çareler ararken gizli teşkilata nasıl katıldığını şöyle anlatmaktadır:

"...Bunun çarelerini düşünüp ararken, çok sevdiğim ve saydığım, vakitsiz ölümüne hala yandığım Albay Esat Bey'in Merkez Komutanlığı'na tayin edildiğini

⁸² İngiliz Kemal Ahmet Esat Tomruk, **Milli Mücadele Dönemi Hatıraları (Haz. Zekeriya Türkmen)**, T.C. Kültür Bakanlığı Kültür Eserleri, Ankara, 2000, s.69-80.

haber aldım. Bir gün makamına gittim. Hicranlarımı, arzularımı anlattım. Yardım ve yol göstermesini diledim. Esat Bey dileğimi kabul etti. Fakat:

-Elmasım, dedi. Kurtuluş için Anadolu'ya koşan ve katılan çok... İstersen seni de göndereyim. Fakat bana burada fikir ve zekasıyla çalışacak, çarpışacak arkadaşlar da lazım. Düşmanların içine sokulmak, düşüncelerini anlamak, daha açık bir ifade ile casusluk yapmakta bir savaştır. Nasıl? Bu cephede çarpışabilir misin? Düşün bunu!

Beklemediğim bu teklif karşısında 'yapamam' demek onurumu kırardı. Büyük bir azim ve iman ile:

-Çalışırım! Dedim. Esat Bey memnuniyetini açıkça hissettirdi ve:

-O halde, yarın sabah bana biraz daha erken gel. Seni kıymetli bir arkadaş ile tanıştıracam.

Ertesi sabah bütün mücadele müddetince beraber çalıştığımız çok kıymetli arkadaşım Yüzbaşı Yusuf ile tanışmış ve aldığımız direktiflerle Esat Bey'in yanından ayrılmıştık."⁸³

Aynı isim daha sonra Polis Müdürü Tahsin'in onayı ile İşgal Kuvvetleri Pasaport Kumandanlığına irtibat subayı olarak atanmıştır. Mustafa Kemal ve Milli Mücadele düşmanı Tahsin, İşgal Kuvvetleri Pasaport Kumandanlığına güvenilir bir ismi yerleştirerek Anadolu'ya subay sevkiyatı engellemek düşüncesindeydi. Bu amaçla Polis Müdüriyeti Sicil Mümeyyizi Macit Bey'den bu iş için uygun birini bulmasını istemiştir. Ancak Macit Bey'in gizli Millici olabileceğini tahmin edememiştir. Macit Bey aynı zamanda Mim Sıfır kod adlı Razi Bey'in halasının oğludur ve derhal Razi Bey'i bulup durumdan haberdar etmiş, ardından ise Polis Müdürü Tahsin'e gidip bu iş için dayısının oğlu Razi Bey'in uygun olduğunu söylemiştir. Polis Müdürü Tahsin ile görüşen Razi Bey görüşme sonunda söz konusu kurumun irtibat memurluğuna atanmıştır.

Razi Bey, bu müjdeli haberi Esat Bey'e verişini şu şekilde anlatmaktadır:

⁸³ Doğan, a.g.e., s.137-138.

“Kumandanım, dedim. Mim Sıfır’ın, yarın sabahdan itibaren İşgal Kuvvetleri’nin Pasaport Kumandanlığı İrtibat Memurluğuna tayin edilmiş olduğunu müjdelemeye geldim. Bu işimiz de oldu. Gözünüz ve gözümüz aydın...”

Tezkere ve belgeyi önüne koydum. Olanı biteni baştan aşağıya anlattım. Bu ummadığımız başarıdan Esat Bey tabii son derece memnun oldu. Gülerek dedi ki:

-Birbiri arkasına kazandığımız şu başarıları, yakın bir zamanda milli emellerimize de kavuşacağımıza hayırlı bir nişane kabul ediyorum ve çok seviniyorum.”⁸⁴

Bu atamadan sonra Razi Bey, Anadolu’ya gidecek subayların belgelerini kontrol edip onaylamıştır. Ankara’ya gidecek Milli Mücadele gönüllülerinin belgelerinde tüccar oldukları yazdıkları için hiçbir engele takılmadan Anadolu’ya geçişleri sorunsuzca sağlanmıştır. Razi bey bu önemli göreve devam ederken, içerisinde Anadolu’ya gönderilen yabancı casusların bilgilerinin bulunduğu son derece önemli bir dosyayı da ele geçirmiştir.

Mim Mim Grubu tarafından görevlendirilen Razi Yalkın, İngiliz istihbaratından topladığı bilgileri Esat Bey’e ileterek ve İşgal Kuvvetleri Pasaport Kumandanlığı ataması ile Ankara’ya gidecek olan Milli Mücadele gönüllülerinin Anadolu’ya geçişlerini sağlayarak Milli Mücadele’ye önemli katkılar sağlamıştır.

3.1.5. Yüzbaşı Kemal

İngilizlerle Fransızların çok iç açıcı olmayan hatta rekabete varan ilişkilerinden faydalanmayı düşünen Felah Grubu, Fransız Karargâhından bilgi toplamak için Yüzbaşı Kemal’i görevlendirmiştir.

Sözde Osmanlı-Fransız işgal münasebetlerini daha iyi sürdürülebilmek için görevlendirilen Yüzbaşı Kemal, karargâhın istihbarat şube müdürünün, Sen-Sir askeri okulundan (Fransız Harp Okulu) sıra arkadaşı olmasını çok iyi bir şekilde

⁸⁴ Doğan, a.g.e., s. 141.

değerlendirmiştir. Eski dostundan edindiği Yunan Ordusu hakkındaki ayrıntılı bilgiler Ankara için çok önemli kaynaklar olmuştur.

Yüzbaşı Kemal'in en önemli katkısı Fransız karargâhı istihbarat şube müdürü arkadaşı sayesinde Yunan Ordusu konuşlanmasını gösterir bir harita elde etmesidir. Harita üzerinde, Yunan Ordusu'nun Batı Anadolu'daki en ileri hatlarına kadar bütün mevzileri, topçu gözetleme yerleri, tahkimat ve gelişme yönleri, büyük birliklerin yerleri ve Yunan Başkomutanlığı'nın ihtiyatının yeri gösterilmektedir.⁸⁵

3.1.6. Rawlinson'un Karargâhındaki İrtibat Subayımız

Mütareke şartlarının Doğu Anadolu Bölgesi'nde uygulanması için görevli olduğu belirtilen İngiliz Miralayı Rawlinson ile 5 Mayıs 1919'da yaptığı görüşmede Kazım Karabekir Paşa, icraya ait faaliyetlerin kendisi üzerinden yapılması, buna ilişkin emirlerin de Harbiye Nezareti'nden gelmesi gerektiğini, koordine edilmesi gereken hususlar için kendisinin (Rawlinson) zahmete girmesine gerek olmadığını, bu amaçla bir subay tefrik edebileceğini, ancak subaylardan İngilizce bilen bulunmadığını, bu nedenle Fransızca bilen bir subayı Rawlinson'un karargâhına gönderebileceğini belirtmiştir.

Rawlinson'un bu teklifi olumlu karşılaması üzerine İngilizce de bilen bir subay bildiğini belli etmemesi talimatıyla Rawlinson'un yanına gönderilmiştir.⁸⁶ Böylece İngilizce bilen subay sayesinde Rawlinson'un karargâhındaki gelişmeler önceden öğrenilerek ona göre hareket edilmiştir.

Kazım Karabekir Paşa'nın planı ile Rawlinson'un karargâhına giren ve asıl görevi casusluk faaliyetlerini yürütmek olan irtibat subayımız sayesinde Rawlinson'un karargâhında olup bitenlerden haberdar olunmuş böylece gerçekleştirilecek herhangi bir girişimden önce önlemler alma imkânı elde edilmiştir.

⁸⁵ Sami Karaören, **Mustafa Kemal'in Gizli Teşkilatı**, Destek Yayınları, 2010, s. 56-57-58-110.

⁸⁶ Kazım Karabekir, **İstiklal Harbimiz**, Türkiye Yay., İstanbul, 1960, s.24.

3.1.7. Pandikyan

Mütareke Dönemi'nde İstanbul'a gelen Pandikyan, İngiliz Gizli Servisi'nin şefliğini yapmıştır. Bu görevi sebebiyle Bennet'in sağ kolu konumundaydı. Ancak inanılması güç olsa da aslında Pandikyan, Mustafa Kemal Paşa'ya çalışıyordu hatta Felah Grubu'nun en başarılı istihbaratçısıydı.

Hüsametdin Ertürk, Pandikyan'dan övgü dolu şu sözlerle bahsetmektedir: *"...Halbuki Mösyö Pandikyan, İngilizlerin elindeki bütün gizli ambarları, silah ve cephanenin miktarını bize haber verdiği gibi vapurlarla neralere sevk edildiğini de bildirmiş, emsalsiz hizmetler ifa etmişti."*⁸⁷

Pandikyan, işgal zamanlarında Galata'da İngiliz istihbaratının deniz işleriyle meşgul bir şubesinin şefi olarak çalışmıştır. Şubenin başında İngiliz Yüzbaşı Gordon bulunmasına rağmen Pandikyan, amiri Gordon'u istediği gibi sevk edebilmiştir. Emrinde yetmişten fazla Rum, Ermeni, Türk ve İngiliz polisi çalışmıştır. İstedikini tutuklama yetkisine sahip, kaçakçılık işlerinde tam yetkilidir ve gizli teşkilatların eşya ile zabıt sevkıyatından, toplantı yerlerinden, elemanlarının hepsinden haberdardır.

İstanbul'dan İngiltere'ye haber sızdıran birçok casusun yakalanmasında Pandikyan'ın katkısı olmuştur. Anadolu'ya silah gönderen Galata'daki "La Farnasaise" şirketine kolaylıklar sağlamıştır. Yarbay Mustafa Muğlalı, Eminönü'nde Hüsnü Himmetoğlu'nun deposuna Anadolu'ya gönderilmek üzere 8 sandık mavzer yollamış, Pandikyan bu depoya bir gece aniden gelerek, *"Her şeyden haberim var. Yapacaksınız belli etmeden yapın."* diyerek oradan ayrılmıştır.⁸⁸ Pandikyan, Albay Kemal Bey ile görüşmesinde: *"Cepheyi takviye için her çareye başvurulmalıdır. Asıl olan budur. Bu toprakta yaşayanlar, böyle buhranlı zamanlarda olsun, ideoloji ihtilaflarını unutmamalıdır. İşte benim gayem budur ve size bütün kuvvetimle çalışacağım."*⁸⁹ diyerek desteğini açıkça ortaya koymuştur.

⁸⁷ Ergun Hiçyılmaz, "İngiliz Gizli Servisi İçinde Türklere Hizmet Veren Gözü Kara Casus", **Star Gazetesi**, 2 Mayıs 1993, s. 40.

⁸⁸ Hiçyılmaz, **aynı makale**, s. 40.

⁸⁹ Kemal Koçer, **Kurtuluş Savaşlarımızda İstanbul**, İstanbul, 1947, s. 37-39.

Yunanlılar tarafından aranan Fuat Bey isimli bir şahsın, Mim Mim Grubu'nun kararıyla Razi Yalkın'ın evinde kaldığı sıralarda Pandikyan, telaş içinde Razi Yalkın'ın bulunduğu kahveye girerek onu dışarı çağırmıştır. Razi Bey şaşkın biraz da çekinerek dışarı çıkmış ve Pandikyan kendisine (Razi Bey'e): *"Bu akşam evini arayacağız, evindeki misafiri bu gece akşam karanlığı basar basmaz başka bir yere naklet..."* diyerek onu yapılacak olan aramadan haberdar etmiştir. Razi Bey bu haberin doğruluğunu *"...İngiliz memur ve casusları evimi bastılar ve araştırdılar. Aradıklarını bulamayarak ümitsizlik içinde cehennem olup gittiler."*⁹⁰ sözleriyle doğrulamaktadır.

Mustafa Kemal'i öldürmek isteyen suikastçılar Pandikyan'ın ihbarı sayesinde yakalanmıştır. Akhisar'dan Mustafa Kemal'e gönderilen "Gayet aceledir" ibareli istihbarat raporunda, Ermeni fedailerinin kılık değiştirerek Mustafa Kemal'i öldürmek için harekete geçtikleri yazıyordu.⁹¹ İsimleri Serkeş, Berdante, Ohannes, Bederus ve Agop olan bu şahıslar, İstanbul'da giriştikleri yıkıcı faaliyetlerden sonra suçüstü yakalanıp tutuklanmışlardır. Bunun üzerine EHUR, bu kişilerin Anadolu'daki yöneticilere suikast gerçekleşeceği istihbaratını aldıklarını belirterek söz konusu şahısların fotoğraflarını istemiştir. Bu şahıslardan Ohannes ve Serkeş ilginç bir şekilde serbest bırakıldıktan sonra Halil ve Osman takma adlarıyla 1921 Aralık sonunda Afyon'a doğru hareket etmişlerdir. Bu sırada şahısların fotoğrafı EHUR'a ulaşmıştır. Ohannes ve Serkeş İngiliz Gizli Servisi'nin en güvenilir adamı sandıkları Pandikyan'ın yanına gelerek kendilerini başkanın gönderdiğini ve Türklerin Afyon çevresinde yapılmakta olan yığınaklarında sabotaj çalışmalarına gireceklerini bu nedenle Pandikyan'dan geçiş için yardım istediklerini belirtmişlerdir.

Pandikyan fedailerin isteklerini yerine getirmeye karar vererek giriş vizelerini düzenlemiş ancak ertesi gün doğruca gizli gruptan Milli Mücadeleci Necati Bey'i bulup durumdan haberdar etmiştir. İki Ermeni gayet kolay bir şekilde Afyon'a gelmenin mutluluğunu yaşarken karşılarında kendilerinin aslında kim olduğunu bilen Türk subaylarını bulmuşlardır. Bu iki suikastçı böylece yakalanmış ancak idam edilmemişlerdir. Sebebi ise bu Ermenilerden gelecek istihbarat raporunu bekleyen

⁹⁰ Doğan, a.g.e., s.170.

⁹¹ Ümit Doğan, *Atatürk'ü Öldürme Planları*, Kripto Yayınları, Ankara, 2016, s.76

İngiliz Gizli Servisi'ne, söz konusu suikastçıların yazdığı izlenimi verilen sahte istihbarat raporlarını yollamak böylece düşmanı yanlış yönlendirmektir.

Pandikyan Efendi'nin diğer bir önemli katkısı ise Türklerin Anadolu'ya sevk edilmek üzere İtalyan gemisine yüklediği toplar konusunda İngiliz istihbaratının ihbar aldığını, Kız Kulesi açıklarında geminin durdurulup aranacağını bu nedenle topların derhal gemiden indirilmesi gerektiğini bildirmesi olmuştur. Bu haber üzerine toplar gemiden indirilmiş ve emniyete alınmıştır. Durumdan haberdar olmayan İngilizler beklendiği gibi İtalyan gemisini durdurup gemide Türklere ait toplar olduğunu, bu nedenle gemiyi arayacaklarını bildirmiştir. İtalyan mürettebatı ile İngiliz kuvvetleri arasındaki çekişme sonunda gemi aranmış fakat herhangi bir silah veya benzeri bir şey bulunamamıştır.

Olay neticesinde İtalyanlar, devletler hukukunu çiğnediği için çok sert bir notayı İngiltere Hükümeti'ne vermiş, Türklerin sevk etmeyi planladığı toplar ise Lloyd-Tirvestino'nun bir sonraki seferiyle İnebolu'ya gönderilmiştir.⁹²

3.1.8. İngiliz Sansür Heyetindeki Türk Casusu

İngilizler işgalci devlet temsilcileri ve Padişah Hükümeti'ni temsil eden birer üyeden oluşan bir sansür heyeti oluşturmuş faaliyetlerini ise Büyük Postane'de yürütmüştür. Felah Grubu bu heyetin çalışmaları sayesinde İngilizlerin, Anadolu'da bulunan Türk birliklerinin yerleri ve numaraları gibi bilgileri özellikle Milliciler arası mektuplaşmalar vasıtasıyla ele geçirdiğini fark etmiştir.

Bunun üzerine Felah Grubu, Harbiye Nezareti'ndeki etkisini kullanarak İngilizlerin sansür heyeti vasıtasıyla elde ettiği bilgi akışının önlenmesi ve bu bilgilerden yararlanma şekillerinin öğrenilmesi için heyetteki Padişah temsilcisini bir Türk casusu ile değiştirmiştir. Ardından EHUR'u durum hakkında bilgilendirmiş, bilgilendirme sonrası EHUR, yerlerinin gizlenmesi amacıyla askeri birliklerimize posta numarası vermiştir. Yine İngiliz istihbaratını yanıltmak amacıyla adres ve

⁹² Karaören, a.g.e., s.52-53-54-55.

isimleri gerçekçi olan ayrı ayrı el yazıları ile yazılan ancak doğru olmayan karşı tarafı yanıltıcı bilgiler içeren yüzlerce mektup farklı yerlerden postaya verilmiştir.⁹³

Böylece Felah Grubu'nun girişimleri ile gerçekleşen casusluk faaliyeti ile İngilizlerin bilgi akışı üzerinde dezenformasyon faaliyetleri gerçekleştirilerek İngilizler yanlış yönlendirilmek istenmiştir.

3.1.9. İtalyan Tüccar Mortino

Batı Cephesi Komutanlığı İstihbarat Şubesi'nin, 23 Haziran 1921'de Eskişehir'den İsmet İnönü Paşa'nın imzası ile EHUR'a gönderdiği yazı⁹⁴ dikkate alındığında düşman cephesinden bilgi edinme noktasında yabancılardan da faydalandığını görmekteyiz. (EK 1) Mortino isimindeki İtalyan casusu tüccar Mortino'nun Yunanlı bir Albay'dan aldığı ve aktardığı bilgiler tamamen inandırıcı bulunmasa da bazı yönlerden dikkat çekici bulunmuştur.

İsmet İnönü Paşa konu hakkında hazırladığı raporda “*Verdiği, kuruluş numaraları bakımından bildiğimiz şekilde değilse de teşkilatı bakımından pek yabana atılacak bilgiler değildir. Komutanların isimleri büyük ihtimalle gerçeğe yakındır. Bu Albay ya durumu bilmiyor ya da kasten bu bilgileri veriyor.*” değerlendirmelerinde bulunmuştur. Ayrıca İsmet İnönü Paşa, casus Martino'nun bu bilgileri ücret karşılığında verdiğini ve Mortino'ya Milli İstihbarat tarafından iki bin lira ödendiğini bu sebeple bu kişi ile bağlantının kesilmemesini, kaptırılan on iki bin liraya karşılık sağlanabilecek en fazla yararın sağlanması doğrultusunda hareket edilmesi gerektiğini, söz konusu şahsa artık para verilmeyeceğini ancak verileceği sözü ile oyalanacağını ve teklif ettiği ordu şifre anahtarları ile diğer bilgilerin elde edilmesi için çalışılacağını belirtmiştir.⁹⁵

Her ne kadar dikkate değer bilgiler içerse de bazı tutarsızlıklar sebebiyle karşı tarafın dezenformasyon faaliyeti olabileceği ihtimaline karşı elde edilen bilgilere doğrudan itimat edilmemiştir.

⁹³ Karaören, a.g.e., s.89-90.

⁹⁴ ATASE Arşivi, İSH-16, K:1148, G:34.

⁹⁵ Hiçyılmaz, “...Osmanlı'dan Cumhuriyet'e...”, s.126-127.

3.1.10. İngiliz Casusu Mustafa Sagir’a Karşı Felah Grubu’nun Faaliyetleri

Mustafa Sagir, Hindistan’da dünyaya gelerek henüz 5 yaşında iken İngilizler tarafından İngiliz çıkarlarına göre yetiştirilmek üzere Londra’ya getirilen çocuklardan biridir.⁹⁶ İngilizler, Mustafa Sagir’e çok emek vermiş bunun sonucunda Sagir, kültürlü, tecrübeli, cesur kişiliğiyle 25 yaşından itibaren İngiltere adına casusluğa başlamıştır.

Ankara Hükümeti’nin, İslam dünyasında büyük nüfuz sahibi Şeyh Sunusi ile temasa geçmesi üzerine, bu yakınlaşmanın Müslüman sömürgelerinde yeni bir başkaldırı hareketi doğuracağından endişelenen İngilizler bu durumu önlemek için Sagir’i Temmuz 1920 başlarında Hintli Müslümanların temsilcisi maskesiyle Anadolu’ya göndermiştir. Asıl amacı ise Ankara’daki durum hakkında ayrıntılı bilgi toplamaktır. İngilizlerin Mustafa Sagir’den en önemli beklentilerinden biri ise Mustafa Kemal Paşa’ya gerçekleştireceği suikast ile Milli Mücadele hareketini etkisiz hale getirmesi olmuştur.⁹⁷

Bu amaçlarla Anadolu’ya gelen Sagir, Aksaray’da bir ev tutmuş buradaki gençleri evine davet ederek sözde Kuvay-i Milliye lehine propagandalar yapmıştır. Bir süre sonra kendi evinde yaptığı bir toplantı sırasında, bilinçli olarak İngiliz polisler evine baskın yapmış, toplantıda bulunan herkesle birlikte Sagir de göstermelik olarak tutuklanmış böylece Kuvay-i Milliyeciler tarafından güven kazanması planlanmıştır.⁹⁸ Sagir, tutuklanmasından birkaç gün sonra serbest bırakılmıştır.

Amacına doğru adım adım ilerleyen Sagir, Türk ve Hint Uhuvveti İslamiye isimli bir cemiyet kurarak bu cemiyet aracılığıyla Anadolu’ya silah kaçıran Milli Mücadeleci örgütlerin önde gelen isimleriyle bağlantı kurmayı amaçlamıştır. Gerçekten de söz konusu kişilerin güvenini kazanarak Ankara’ya geçmenin bir yolunu bulmuştur.⁹⁹

⁹⁶ Salih Kış, “İşgal ile İstiklal Arasında Anadolu’da Bir İngiliz Casusu: Mustafa Sagir”, **Tarihin Peşinde**, 2009, S.1, s. 197.

⁹⁷ Kış, **a.g.m.**, s.200.

⁹⁸ Esat Arslan, “1921 Yılı İlk Yarısında Türk, Fransız,İtalyan Yakınlaşması Karşısında İngiliz Politikası ve Mustafa Sagir Olayı”, **Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları**, C: XI, S: 31, 1995, s. 192.

⁹⁹ Kış, **a.g.m.**, s.200.

Ankara’da Mustafa Kemal Paşa ile görüşen Sagir, görüşmeden memnun ayrılmıştır. Ancak Paşa, karşısındakinin casus olduğunu en başından tahmin etmiştir. Sagir’i memnuniyetle karşılayan Mustafa Kemal Paşa’nın amacı, Hintli casusun rahat hareket etmesini sağlayarak onun bağlantılı olduğu kişileri ortaya çıkarmaktır.

Sagir, Ankara’nın gündemini öğrenmek için özellikle gazetecilerle tanışmak istemiş sonunda Yeni Gün gazetesinin sahibi Yunus Nadi Bey ile yakın dost olmuştur. Yunus Nadi Bey, Mustafa Sagir ile birlikte Anadolu’daki mücadelenin haklılığı hakkında Hintli Müslümanlara gönderilmek üzere yayımlamayı düşündükleri gazete ile ilgili bilgi vermek üzere Mustafa Kemal Paşa’nın yanına gelmiştir. Paşa, Yunus Nadi Bey’in anlattıklarını dinledikten sonra gülümsemesi üzerine Yunus Nadi Bey şaşkınlıkla sormuştur:

“-Paşa Hazretleri, bu adam hakkındaki fikrinizi müsaadenizle sorabilir miyim?” Mustafa Kemal gayet sakin bir sesle:

“-Casustur, casus!” Yunus Nadi Bey sapsarı kesilmiştir.

“-Ne buyurdunuz Paşam? Anlayamadım” demiş, Mustafa Kemal:

“Anlaşılmayacak bir şey yok, bu adam İngiliz casusudur. Hakkında gizli takibat var. Hakikat yakında bütün çıplaklığıyla meydana çıkacak. Yalnız siz kimseye bundan kimseye bahsetmeyiniz.”¹⁰⁰ demiştir.

Felah Grubu, titiz çalışmaları sonucunda Mustafa Sagir’in mektuplaştığı Ramiz Bey’in aslında İngiliz İstihbaratından Miralay Nelson olduğunu öğrenmeyi başarmıştır. Kobalt klorür mürekkebinin kuruduktan sonra pembe renkli kâğıtta hiç belli olmadığını bilen Nelson, Sagir ile yazışmalarını bu yolla gizlilik içinde gerçekleştirmiştir. Ramiz Bey’e (Nelson’a) çok fazla mektup gelmesinin bir posta memurunun dikkatini çekmesi üzerine mektuplar incelenmiştir. Mektupların üzerine amonyaklı suya batırılmış fırça sürüldüğünde seyrek yazılmış satırların arasındaki boşluklarda gizli yazılar meydana çıkmıştır. Böylece Ramiz Bey’in Nelson olduğu anlaşılmıştır. Gizli yazılan satırlarda, Sagir’in Mustafa Kemal’i öldürme planları ve

¹⁰⁰ Ertürk, a.g.e., s. 264.

sonrasında uygulayacağı kaçış planı bulunmaktadır. Mektupların deşifre edilmesinden sonra sorguya alınan Sagir ilk başta hiçbir şey söylemese de deşifre edilen mektuplar kendisine gösterilince konuşmaya başlamıştır: “İngilizler beni tabanca ile Milli Hükümeti ortadan kaldırmaya memur ettiler. Maksadım Mustafa Kemal’i vurmaktı. Bununla Türkler’in İstiklal Savaşı duracak, Milli Hükümet yıkılacaktı.”¹⁰¹ Ankara İstiklal Mahkemesi tarafından yargılanan Sagir idam cezasına çarptırılmış, 24 Mayıs 1921’de infazı gerçekleşmiştir.

Mustafa Sagir’i yargılayan mahkeme heyetinden Kılıç Ali’nin oğlu Altumur Kılıç, babasının hatıralarına dayanarak bu olayı Yeniçağ gazetesinde şu şekilde aktarmaktadır:

“Mustafa Sagir, Ankara’ya geliyordu. Gazi Paşa, Sagir’i karşılamakla bizzat beni görevlendirdi. Ankara’nın Çankırı kapısı dışında Mustafa Sagir’le ilk karşılaştığımda, kendisi, arabasında Kemaleddin Sami Paşa ile birlikteydik. Gazi’nin selam ve sevgilerini bildirdim, O’nun adına ‘hoşgeldiniz’ dedim. Aynı arabaya binerek kendisini Büyük Millet Meclisi binasına getirdim. Orada hemen Gazi ile buluştum. Görüşme yarım saat kadar bile sürmedi. Mustafa Sagir, Gazi’nin yanından çıktı ve kendisine ayrılan Hürriyet Oteli’ne götürüldü. O ayrıldıktan sonra Gazi’nin yanına girdim. Gazi’nin gözü Mustafa Sagir’i tutmamıştı. Sözlerinden ve görüşlerinden hiç de memnun görünmüyordu. İzlenimlerini sorduğumda bana şu cevabı verdi: ‘Dikkatli olmalı! Mükemmel bir casustur!’ Gazi’nin, insanları ilk bakışta tanımak gibi üstün bir yeteneği vardı.

İçişleri Bakanı Adnan (Adivar) Bey de ilk görüşmesinde Mustafa Sagir’in casusluğundan kuşku duymuştu. Hint Hilafet Cemiyeti temsilcisi olarak gelen bu adam, çok sayıda ziyaretçi kabul ediyor, çok sayıda kişi ile görüşüyor ama asıl ilişkiye girmesi gereken hükümetten uzak durmayı tercih ediyordu. Yaptığı görüşmelerde İngilizlerden hiç söz etmemesi, sürekli Rusları kötülemesi dikkati çekiyor ve kuşkuları artırıyordu. Adnan Bey, Mustafa Sagir’in neyin nesi olduğunu ve Türkiye’ye ne amaçla geldiğini ortaya çıkarmak için isabetli bir yol izlemiş, sonunda, İstanbul’daki meşhur Nelson’a gönderilmek üzere ilaçlı iki büyük kâğıda yazılmış ancak iki satırlık

¹⁰¹ Ertürk, a.g.e., s. 271.

mektubu ele geçirmişti. Üzerine amonyak dökülünce mektupların içeriği ortaya çıkmış ve Mustafa Sagir tutuklanmıştı.”¹⁰²

Mustafa Kemal Paşa’nın uyarısı ve Felah Grubu’nun titiz çalışmaları sonucu İngiliz casusu Mustafa Sagir’in Nelson ile gizli yazışmaları yakalanmış böylece Milli Mücadele’nin kaderini değiştireceklerini düşündükleri suikastı gerçekleştirememiştir.

3.1.11. İngiliz Casusu Tevfik’in Yakalanması

Mehmet Faik Paşa’nın oğlu Tevfik, cebinde “Anadolu’ya gidebilir” vesikasıyla 10 Temmuz 1920 tarihinde Karadeniz Ereğlisi’ne gelerek doğrudan askerlik şubesinin yolunu tutmuştur. “Millicilere” silah vermek istediğini belirtmiş bu talebi üzerine 18 Temmuz 1920 tarihinde Ankara’ya ulaştırılmıştır.¹⁰³ Ankara’da Levazım Daire Başkanı Lütfi Bey’le görüşerek, İstanbul’dan silah, cephane gibi askeri malzeme getirip orduya satarak vatana hizmet etmek istediğini belirtmiştir. Lütfi Bey ilk başta memnuniyetle karşılamış ancak bir süre sonra konuşmalarından şüphelenerek Tevfik’e yarın yeniden gelmesini söylemiştir.

Tevfik büyük bir hataya düşerek otel odasında not defterini bırakmıştır. Mustafa Kemal Paşa’nın Ankara’daki istihbarat elemanları Fevzi Çakmak’ın talimatıyla otelde arama yapmış ve defteri ele geçirmiştir. Lütfi Bey, şahıs hakkında derhal soruşturma emri vermiştir. Konuya ilişkin olarak Yozgat Tabur Komutanlığı’ndan gelen yazıda şu uyarılar yapılmıştır: *“Faik Paşa’nın oğlu Tevfik’in, Birinci Dünya Savaşı esnasında Mısır’da esarette bulunduğumuz zamanda İngiliz muhibbi olup, kampta olup bitenleri daima İngiliz Komutanı’na haber verdiği malumumuzdur. Zaten, Filistin cephesine kaçarak İngilizlere iltihak etmiştir. Oraya hain bir fikirle gelmiş olduğu kati kanaatindeyim. Kötü bir casustur, emniyet olunmalı.”* Ele geçen not defteri ve hakkında gelen raporlar çerçevesinde Tevfik İstiklâl Mahkemesi’ne sevk edilmiştir. Şahitler arasında bulunan dönemin İktisat Vekili Celal Bayar, *“Bu efendiyi tanımam, gazinoda yemek yerken İzmir’den tanıdığım Selanikli bir zat, grubu göstererek paşazade için İngiliz casusudur, sakının dedi.*

¹⁰² Altemur Kılıç, “Tarihten Dersler: İstiklal Mahkemesi’nde Bir İngiliz Casusu”, *Yeniçağ Gazetesi*, 21.03.2010. (Erişim Tarihi: 01.10.2019).

¹⁰³ Karaören, *a.g.e.*, s. 108.

Maruzatım budur.” demiştir.¹⁰⁴ Yargılama sonucunda idamına karar verilmiş 21 Ekim 1920 tarihinde infazı edilmiştir.¹⁰⁵

3.1.12. Düşman Casusu Karamürselli Ali

Hüsamettin Ertürk Bey istihbarat faaliyetleri kapsamında bilgi toplamak amacıyla kendisini Milli Mücadele karşıtı olarak tanıtmış ancak karşı taraf da aynı şekilde hareket edip casusları Karamürselli Ali’yi Milli Mücadele destekçisi olarak göstermiştir.

Düşman casusu Ali ilk olarak bilgi toplaması için Bekir Ağa Bölüğü’nde tutuklu bulunanlar arasına gönderilmiştir. Ancak bu girişimi Hüsamettin Ertürk Bey’in gerekli makamları uyarısı sonucu başarısız olmuş istediği bilgileri edinememiştir. Casus Ali amacı doğrultusunda başka bir yol denemeye karar vermiş bu sefer de Ankara’ya giden hayali suikastçıların listesini üst makamlara vererek sözde Milli Mücadele saflarında yer almıştır. Böylece Komiser muavinliğine kadar yükselmiştir. Ancak Ankara’da Hüsamettin Beyle karşılaşınca Casus Ali’nin talihi tersine dönmüş casus olduğu anlaşılmasına rağmen durum kendisinden gizlenerek takibi yapılmıştır.

O sıralarda Hüsamettin Bey’den kurtulmak isteyen Casus Ali, Mısır’dan gelmiş gibi postaya verilen ve Mustafa Kemal Paşa aleyhine yazılmış olan mektubu Hüsamettin Bey’e göndermiş böylece Hüsamettin Bey’in Mısır’daki ittihatçılarla birlikte Mustafa Kemal Paşa’ya komplo hazırladığı izlenimi yaratmak istemiştir. Ancak Mustafa Kemal Paşa’nın “*Hüsamettin’i iyi tanırım. Elinizdeki mektubun damgası ile Mısır postane damgasını karşılaştırın.*” sözleri üzerine Casus Ali’nin hazırladığı komplo su yüzüne çıkmış ve Karamürselli (Casus) Ali Komiser muavinliği görevinden uzaklaştırılmıştır.¹⁰⁶

Hüsamettin Ertürk ve Casus Ali arasında yaşanan bu olayda olduğu gibi, istihbarat servisleri tarafından karşı tarafa casusluk yaptıkları tespit edilenlerin ortadan kaldırılmayarak yanlış bilgilendirme maksatlı kullanıldıkları görülmektedir.

¹⁰⁴ Hiçyılmaz, “... Osmanlı’dan Cumhuriyete...”, s.109.

¹⁰⁵ Emin Demirel, *Teşkilat-ı Mahsusa’dan Günümüze Gizli Servisler*, Renk Yayıncılık, İstanbul, 2011, s. 241.

¹⁰⁶ Hiçyılmaz, “...Osmanlı’dan Cumhuriyet’e...”, s.121-122.

3.2. PROPAGANDA FAALİYETLERİ

3.2.1. Mustafa Kemal Paşa'nın İzmir'in Yunanlılar Tarafından İşgal Edilmesi Hakkında Protesto Emri

Mustafa Kemal Paşa 15nci Kolordu Kumandanlığı'na, 23 Mayıs 1919 tarihli ve gizli ve kişiye özeldir ibareli olarak gönderdiği yazıda, “*İtilâf Hükümetlerinin duygularımıza ve siyasal varlığımıza karşı İzmir’i Yunanlılara işgal ettirmek suretiyle başlayan haksız davranışlarına karşı her tarafta yapılan gösteriler ve olagelen başvuruların arkası bırakılmayarak fiili sonuç alınuncaya kadar sürdürülmesi ve her tarafta bu ulusal gösterilerin iyi bir şekilde yürütülmesi olağanüstü önemlidir.*” sözleri ile İzmir’in Yunanlılar tarafından işgalini protesto etmek amacıyla yurdun her tarafında mitingler düzenlenmesi emrini vermiştir.

Mustafa Kemal Paşa, aynı emirde Hükümetin ve askeri makamların el ele vererek bu vatanseverce hizmetleri düzenlenmede millete yardım etmesini ve bu konunun İstanbul’daki İtilâf Devletleri temsilcilerine ve Babiâli’ye çabuklukla ulaştırılmasını istemiştir. Böylece bu seferberliğe devlet memurları ve askerlerin desteğinin sağlanması amaçlanmıştır. Gerçekleşecek olan mitinglerle birlik ve beraberlik içerisinde tüm dünyaya, haksız işgallere karşı bir duruş sergilenmek istenmiştir.¹⁰⁷ (EK 2)

3.2.2. Yunan Zulmünün İşgal Bölgesi Dışındaki Halka Duyurulması

(P) Teşkilatı, Yunanlıların zulüm ve işkencelerini gazete ve beyannameler vasıtasıyla Türk halkına duyurmaya çalışmıştır. Bunun “...*efkâr ve maneviyat üzerinde pek mühim tesirler hasıl edeceği...*” kanaatindedirler. Ancak yaşanan olayların öneminin farkına bir türlü varamayan bir kısım halk, yapılan bu yayınların abartıldığını düşünmüştür. (P) Teşkilatı Genel Merkezi, Yunan işkencesi yapılan bölgelere heyetler göndererek yapılan işkence ve zulmü yerinde göstermeyi, (P) Teşkilatı casuslarının bu bölgelerden gönderdikleri istihbarat raporlarını beyanname şeklinde yayınlamayı, böylece halkı aydınlatmayı düşünmüştür. Ayrıca bölgedeki durumun canlı tespitinde fotoğraftan sorumlu memurlar da gönderilmiştir. Böylece

¹⁰⁷ ATASE Arşivi, İSH-7, K:346, G:104.

olayların gerçeğini göremeyerek, Milli Mücadele'ye karşı çekimser duranların fikir ve düşüncelerinin değişmesi sağlanacak, işgalcilere karşı milli birlik ve beraberlik pekiştirilecekti.¹⁰⁸

Aynı zamanda (P) Teşkilatı, Yunan uçakları tarafından propaganda amacıyla atılan beyannamelere karşı girişim olarak hazırladığı, karşı propagandayı içeren reddiyeleri ilgili şubelere göndererek halka dağıtılmasını sağlamıştır.¹⁰⁹

Polis Teşkilatı'nın propaganda faaliyetlerine dair birer örnek teşkil eden bu girişimler sayesinde halk bilgilendirilmiş ve Milli Mücadele'nin haklılığı ortaya koyulmak istenmiştir.

3.2.3. İsmet İnönü Paşa'nın Düşmanı Yanıltma Faaliyetleri

Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa 21 Mayıs 1921 tarihinde, Genelkurmay Başkanlığı'na gönderdiği yazıda düşmanı yanıltarak taarruz hazırlıklarında olduklarının sanılması amacıyla düşman tarafına şu haberlerin yayılmasını istemiştir:

“1. Refet Paşa, bütün ordunun taarruz hazırlıklarındaki ihtiyacını yakından Mustafa Kemal Paşa'ya bildirmek ve Ankara'ya gelen ihtiyat birliklerini denetlemek için Ankara'ya gitmiştir. Aynı zamanda Büyük Millet Meclisi huzurunda bütçe görüşmesi sırasında ordunun taarruz hazırlıkları hakkında Milli Savunma Bakanı ile beraber açıklamalarda bulunmuşlardır.

2. Taarruz hazırlıkları bitmek üzeredir. Mustafa Kemal Paşa hazretleri ile kuvvetli Kafkas birliklerinin gelmesine kadar bir hafta gecikmiştir. Bunun üzerine taarruz emri alınmış ve bir haziran günü bütün cephelerden taarruz edileceği ve buna göre hazırlığın tamamlanması emir olunmuştur.

*3. Domaniç doğrultusunda ağır topla ve kuvvetli süvariler ve bir tümen kadar kuvvet gönderiliyor; maksadın ne olduğu anlaşılamıyor.”*¹¹⁰(EK 3)

¹⁰⁸ Hamit Pehlivanlı, “Askeri Polis Teşkilatı İstihbarat Raporlarında Batı Cephesi'nde Yunan Askeri Harekâtı ve Zulmü”, **ATAM Dergisi**, C. VIII, S.22, Kasım 1991, s.159-160.

¹⁰⁹ Yurtsever, **a.g.e.**, s.101.

¹¹⁰ **ATASE Arşivi**, İSH-16, K:1169, G:119)

3.2.4. Amerikalı Gazeteci Browne'nin Yansız Makaleleri

Halide Edip Adivar'ın girişimiyle, Müttefikler Komisyonu Amerikan Bölümü Baş üyesi Charles R. Crane tarafından Sivas'ta yapılacak olan kongreyi takip etmek üzere görevlendirilen gazeteci Mr. Browne, Kongre ve Anadolu hakkındaki görüşlerini yansız bir şekilde makaleleştirmiş bu davranış, Temsil Heyeti tarafından takdir ile karşılanmıştır. Türklere, Milli Mücadele'nin haklılığını tüm dünyaya gösterme fırsatı sağlaması nedeniyle Browne'ye teşekkür bildirisi yayınlanmıştır. Browne makalesinde, tüm Anadolu'nun kendilerine karşı yapılan haksızlık karşısında alevlenmiş durumda olduğunu, İstanbul Hükümeti'nin Müslüman halkı sessizce teslim olmaya zorladığını, Milliyetçilerin, müzakere yoluyla Yunan kuvvetlerinin memleketten çekilmesi için İstanbul Hükümeti'nin harekete geçmesi gerektiğini aksi taktirde memleketi savaşa götürmesini istediğini belirtmiştir. Mr. Browne'nin verdiği haberlerden bazıları şöyledir:

“13 Ekim 1919, Chicago Daily News, I. sahife, büyük siyah harflerle: PADİŞAH ÜLTİMATOM KABUL ETMEYİNCE YENİ TÜRKİYE MECBUREN KURULUYOR. Louis Edgar Browne Anadolu Liderlerini Dinliyor. Milliyetçiler VI. Mehmed'e İstanbul Telgrafhânesine koşarak tekliflerini kabul etmesini istiyorlar. İsteklerinin kabul edilmemesi üzerine Anadolu İstanbul'la ilişkilerini kesmiştir.”

“...Kemal ve Rauf Bey'le aynı yerde kaldım. Bu zâtların Osmanlı İmparatorluğu'nun liderleri oldukları münakaşa götürmez.”¹¹¹

Mr. Browne hakkında, İrade-i Milliye Gazetesi'nde yayımlanan teşekkür yazısı ise şu şekildedir:

“Teşkilat-ı Milliye nezdinde Amerika Matbuât-ı Umûmiyesi mümessili Mister Browne, onbeş günden beri Sivas'da bulunarak Mustafa Kemal Paşa ve eski Bahriye Nâzırı Rauf Beyefendi'yle vesair Kongre âzâlarıyla mülâkatlar ve temaslar yaparak Kongre'nin âmâl-i meşruasına ve teşkilatının vüs'at ve ehemmiyetine kesb'i vukuf ve

¹¹¹ Tevetoğlu, a.g.e., s. 191-192.

nüfuz edip âmâl-i milliyeye tercüman olacak surette raporlar verdiğiinden dolayı kendisine teşekkürü vecibe biliriz.”¹¹²

Browne’nin yansız makaleleri Milli Mücadele’nin haklılığını ortaya koymak, dünyaya duyurmak açısından önemli bir propaganda faaliyeti olarak görülmektedir.

3.2.5. Vahdettin’in Damadı İsmail Hakkı Bey’in Milli Mücadele’ye Katılmasının Halk Üzerindeki Etkisi

Vahdettin’in Yaveri Albay Naci İldeniz Bey, İstanbul’da yaşanan ihanete daha fazla dayanamayıp 25 Ağustos 1921’de Anadolu’ya geçmişti. Padişah’ın yaverinin Milli Mücadele’ye katıldığıнын duyulması büyük ses getirmişti. Felah Grubu, daha etkili olacağını düşündüğü Tevfik Paşa’nın oğlu Vahdettin’in damadı Binbaşı İsmail Hakkı Bey’in Anadolu’ya geçişine yardım etmiştir.¹¹³

İsmail Hakkı Bey, Damat Ferit’in oyunlarından sıkıldığını ve zaten Anadolu’ya geçme niyetinin olduğunu şu sözlerle dile getirmiştir:

*“(…) Damat Ferit Paşa’nın kayınbabam üzerindeki etkisi gittikçe artmış, Padişahın etrafındaki yurtsever yaver subayları birer birer uzaklaştırmış, hatta damadı olduğum için bana ‘oğlum’ diye söze başlayan Padişah’ı benden bile ayırmaya ve uzaklaştırmaya kalkmış, bunda da kısmen başarıya ulaşmıştı. Artık benim yardımcım Yüzbaşı Neşet Bey’in saraydaki kurmay çalışmalarımızın sonu gelmiş, ben bile kayınbabam Padişah’a ancak resmi günlerde yaklaşır olmuştum. Bu hal 1921 sonuna kadar devam etti (...) Saraydaki yardımcım Yüzbaşı Çopur Neşet Bey’in kurye olarak gizlice Anadolu’ya gidip gelmeleri sayesinde oradaki askeri durumdan bazı bilgiler elde etmiyor değildim amma, benim de orada düşmanla savaşan kuvvetler arasında faal bir vazife almaklığım gerekmez miydi? Benim Almanya’da yıllarca dirsek çürüterek bir kurmay subay olarak yetişmiş olmam bugünler için değil miydi?”*¹¹⁴

¹¹² Salahi Sonyel, *Kurtuluş Savaşı Günlerinde İngiliz İstihbarat Servisi’nin Türkiye’deki Eylemleri*, Türk Tarih Kurumu, 2013.

¹¹³ Yurtsever, *a.g.e.*, s.134.

¹¹⁴ Arı İnan, *Tarihe Tanıklık Edenler*, Çağdaş Yayınları, İstanbul, 1997, s. 58-59.

İsmail Hakkı Bey’le beraber Anadolu’ya geçen diğer bir önemli isim Sadrazamlık Başyaveri Yarbay Hüseyin Hüsnü Bey’dir. Felah Grubu, İsmail Hakkı Bey’e “Adapazarlı koyun tüccarı Mustafa Ağa” kimliğiyle sahte bir vesika hazırlayarak Hüsnü Bey ile birlikte Anadolu’ya geçişini sağlanmıştır. Anadolu’ya geçtikleri el altından gazetelere bildirilmiş ertesi gün gazetelerin birinci sayfalarında Vahdettin’in damadı ve Sadrazamlık Başyaverinin Anadolu’ya geçtiği haberi yer almaya başlamıştır.

Bu haberler halk üzerinde, “Bak işte, onlar da Anadolu’ya geçmiş, demek ki milletin kurtuluşu Ankara’dadır.” düşüncesinin güç kazanmasına sebep olmuştur. Bu olay propaganda unsuru olarak Milli Mücadele’nin haklılığının halka gösterilmesi açısından önemli bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

3.2.6. Mustafa Kemal Paşa’nın Düşmanı Yanıltma Faaliyetleri

Mustafa Kemal Paşa, Milli Mücadele süresince propaganda faaliyetlerini en etkin kullanan isimlerin başında gelmektedir. Bazen düşmanı yanıltmak yanlış yönlendirmek amacıyla aslında olmayan taarruz hazırlıklarını karşı tarafa aksettirmiş bazen de gerçekleşecek olan taarruzu gizleyip hazırlıkların anlaşılmaması için yanlış bilgiler ile dikkat dağıtmayı başarmıştır.

Bu amaçlarla Mustafa Kemal Paşa, Milli Mücadele esnasında EHUR’a “Yüksek Başkanlığa Özeldir.” ibareli olarak gönderdiği bir raporda, Doğu cephesinden ve merkez ordusundan takviye birliklerin geldiği ve Milli ordunun Ağustos’un yirmisinden önce genel taarruza geçeceği hakkındaki yanıltıcı bilginin İstanbul aracılığı ile düşman kaynaklarına ulaştırılmasını istemiştir.¹¹⁵ (EK 4)

Mustafa Kemal Paşa Milli Mücadele’nin sonlarına doğru Yüzbaşı Kemal’in Fransız karargâhından elde ettiği harita sayesinde Yunan birliklerinin nerelere konuşlandığını öğrenmiş ve Kuvayı Milliye Ordusu’nu düşmana son darbeyi vurmak için hazırlamaya başlamıştır. Gerçekleşecek olan Büyük Taarruz sorumlu birkaç kişi arasında görüşülmüş siyasi saha da dahil olmak üzere herkesten gizlenmiş hiç kimseye duyurulmamıştır. Hazırlıklarının sebebi olarak ise “beklenmekte olan Yunan

¹¹⁵ ATASE Arşivi, İSH-16, K:1169, G:142.

taarruzunu önlemek” gösterilmiştir. Bu süreçte etrafa yanlış ve yanıltıcı haberler yayılmıştır. Bir yandan da mümkün olduğunda ordunun teşkilat, teçhizat ve eğitimi harekâtı yapabilecek seviyeye getirilmiştir.

8 Ağustos 1922 tarihli İkinci Ordu Komutanlığı emrinde, *“Son zamana, yani taarruz mıntıkasında toplanmanın bitimine kadar, maksadın kendi birliklerimizden ve düşmandan gizlenmesi, düşman taarruzunun beklenmekte olduğu, Türk tarafının taarruz niyetinin bulunmadığının propagandasının yapılması, alınmakta olunan bütün tedbirlerin yakında başlaması umulan düşman taarruzunu ileri mevzilerde karşılamak için alınmış olduğunun gösterilmesi, düşman tarafından görülebilecek, ancak bizim de işimize yarayacak yollarda tamirat çalışmalarının yapılması, düşman taarruzu karşısında ileri mevzi kuvvetlerinin ihtiyat birlikleri takviye edilmesi tatbikatlarının yapılması, bazı geceler, düşmanın gece baskınından şüpheleniyormuş gibi işaret ve aydınlatma fişeklerinin atılması, düşman tarafından görülebilecek şekilde, dürbünlerle gözetlemede bulunulması”* talimatları yer almaktadır.

Ordu hazırlıklarını tamamladıktan sonra İsmet Paşa, 6 Ağustos’ta gizli kalmak üzere saldırıya hazırlık emri vermiştir. Bakanlar kurulu da taarruz konusunda bilgilendirilmiştir. Mustafa Kemal Paşa ordu aleyhinde propaganda yapan muhalif milletvekillerini de ikna ettikten sonra gizlice Ankara’dan ayrılmıştır. Mustafa Kemal Paşa’nın Ankara’dan ayrıldığıının anlaşılmaması için gazetelerde kendisinin Çankaya’da çay ziyafeti vereceği gibi haberler yayılmıştır.¹¹⁶ 20 Ağustos günü Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi’nde bu ziyafetin ilanı verilmiştir. Ancak bu düşmanı yanıltmak amacıyla verilen tamamen uydurma bir ilandır.¹¹⁷

25-26 Ağustos gecesi Türk Birlikleri Yunan mevzilerine doğru ilerlemiştir. 30 Ağustos’ta düşman tamamen çembere alınmış ve imha harekâtı başlamıştır. 31 Ağustos sabahı Yunan ordusunun büyük kısmı imha edilmiş, birçok Yunan askeri esir alınmış, birçoğu da İzmir’e doğru kaçmaya başlamıştır. Mustafa Kemal’den *“Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz’dir, ileri!”* emrini alan askerlerimiz 1 Eylül 1921’den itibaren

116 Fehmi Akın, “Atatürk ve Fevzi Çakmak’ın Gözüyle Büyük Taarruz”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. X, S. 2, Ağustos 2008, s.98-99.

117Atilla Demiralay, “Büyük Taarruz ve Büyük Taarruz Şehitlikleri”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Konya, 2009, s. 6.

düşmanı takibe başlamışlar, 1 Eylül 1922’de Yunan Başkumandanı Trikopis ve beraberindeki 7000 Yunan askeri Uşak yakınlarındaki Çengelköy’de yakalanarak esir edilmiştir.¹¹⁸ Türk piyadeleri, süvarilerle 9 Eylül 1922’de İzmir’e girmişler ve Türk Kurtuluş Savaşı’nı başarıyla noktalamışlardır.

Yüzbaşı Kemal tarafından elde edilen harita ve devamında yürütülen dezenformasyon faaliyetleri sayesinde düşmanın haber alma örgütleri ve komutanları gerçekleşecek olan taarruzun farkına varamamıştır farkına vardığında ise iş işten geçmiş hazırlıklı bir Türk ordusu ile karşı karşıya kalmıştır.

3.2.7. Polis Teşkilatı’nın İstihbarat Faaliyetlerinin Genişletilmesine Dair İsmet Paşa’nın Emri

İsmet Paşa, Eskişehir, Bilecik ve Bozüyük Polis Teşkilatı şubelerine gönderdiği 10.03.1921 tarihli yazıda, Çerkez Ethem ve kardeşlerinin hükümet ve ordu aleyhine yaptıkları propagandalara karşı Askeri Polis Teşkilatı’nın çalışmalarına dair birtakım direktiflerde bulunmuştur. Buna göre, teşkilat çalışanlarının sadece merkezlerde değil köylerde de dolaşarak bizzat yerli halk ile temas halinde bulunması, ani bir olay ile karşılaşmamak için bu insanlar üzerinde yapılan propaganda faaliyetlerinden önceden haberdar olunması ve halkın konu hakkında bilinçlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Görevlilerin Milli Mücadele hakkında istihbar ettikleri olumlu olumsuz bütün propaganda faaliyetlerini kumandanlığa bildirmeleri, bu işleri yaparken kimliklerini gizlemeleri ve teşkilat şubelerinin belirtildiği gibi sürekli olarak halk ile iletişim halinde bulunarak istihbarat toplamaları gerektiği bildirilmiştir. Polis Teşkilatı’ndan istenen bu istihbarat çalışmaları ile işgal kuvvetlerini destekleyenlerin halkı galeyana getirecek bölücü faaliyetlerinin önüne geçilmesi planlanmıştır.¹¹⁹ (EK 5)

3.2.8. Milli Mücadele Basını

Anadolu’da Milli Mücadele’yi desteklemek amacıyla Milli Mücadele basını doğmuş ve mücadele süresince gelişmiştir. Gazetelerde o zamanlar en basit baskı

118 Selman Yaşar, “Büyük Taarruz ’da Türk Süvarisi”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. X, S.2, Ağustos 2008, s. 251.

119 *ATASE Arşivi*, İSH-10, K:652, G:3.

araçları kullanılmış baskı makineleri, at ve öküz arabalarıyla ilden ile taşınmış ve gazeteler en ilkel koşullar altında yayınlanmıştır. Meslekte, mürettip (dizici), matbaacı, kağıt, mürekkep, yedek parça olmamasına rağmen Milli Mücadele’yi destekleyici gazeteler çıkarılmıştır. Bu yıllar Türk basın tarihinin, kahramanlıklarla dolu dönemlerinden biri sayılır. Anadolu basınının düşmana ilk direnişi İzmir’de Hukuk-u Beşer (İnsan Hakları) gazetesi başyazarı Osman Nevres’in (Takma adıyla Hasan Tahsin’in) 1919 Mayıs’ında Kordonboyu’nda karaya çıkan Yunan askerlerine attığı kurşunla başlamıştır.¹²⁰

İrade-i Milliye ve Hakimiyet-i Milliye bu direnişteki en önemli iki gazete olmuştur. Bunlardan İrade-i Milliye, Mustafa Kemal Paşa’nın Talimatıyla 14 Eylül 1919’da Sivas’ta çıkarılmaya başlanmıştır. İlk sayısında Mustafa Kemal Paşa’nın Sivas Kongresi’nde yaptığı açılış konuşması, Padişaha çekilen telgraf, yayınlanan bildiri, Mustafa Kemal Paşa’nın Havza’dan Padişaha yolladığı telgraf ve İsmail Hami Danişment’in “Milli Harekâtın Sebepleri” başlıklı bir yazısı bulunmaktadır. İrade-i Milliye Gazetesi’nden bazı kesitler şu şekildedir:

“Dersim’in ve Erzincan’ın bir kısmını meydana getiren biz Kürtlerin, bin yıldan beri birlikte yaşadığımız Türklerden ayrılmak hatırıma bile gelmez. Bu birliği korumak için hayatımızı fedaya hazırız. Kimlikleri bizce bilinen birtakım kişiler Kürtlük adına söz söylemeye yetkili değildir.” (Gazeteye 5 Ocak 1920’de Kürt aşiretlerinden gelen telgraf.)

“Müdafaa uğruna ölmek, yaşamının en yüce mertebesidir.” (12 Nisan 1920)¹²¹

Mustafa Kemal Paşa’nın Sivas’tan Ankara’ya dönüşünün ardından çıkarılmasını istediği ikinci gazete Hakimiyet-i Milliye’dir. Gazetede yer alan bazı haberler şu şekildedir:

¹²⁰ Bayram Küçüköğlu, “Milli Mücadele Sürecinde Uygulanan Propaganda Yöntemleri ve Atatürk’ün Propagandacı Kişiliği”, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Diyarbakır, 2005, s.86.

¹²¹ Küçüköğlu, *a.g.t.*, s.88.

“Hakimiyet-i Milliye’nin başına geçenler, Bizans’ın zevkli hayatına, Anadolu’nun yalçın ve kimsesiz ufuklarını tercih etmişlerdir.”

“İstanbul’un işgali sonuçsuz kalmaya mahkum bir şaşkınlıktan ibarettir. Millet duruma hakimdir.” (17 Nisan 1920)

“Anadolu ne İstanbul’undur ne de Avrupa’nın Anadolu Anadolularındır.” (7 Kasım 1920)

“Düşman önünde, cephe arkasında, kadın, çocuk, genç, ihtiyar... Vatan aşkı ve geleceğin ateşiyle yekpare bir kale halini almıştır. İşte Türk milleti!” (7 Nisan 1921)

“Zafer!... Yunanlıların yolu Ankara değil, İzmir!” (11 Eylül 1921)

“Düşman kaçıyor. Ankara’da zafer şenlikleri.” (14 Eylül 1921)¹²²

Milli Mücadele’ye destek veren diğer gazeteler ise şunlardır: Yeni Gün (Ankara), Açık Söz (Kastamonu), Yeni Adana, Öğüt (Afyon, Konya, Ankara), Albayrak (Erzurum), Babalık (Konya), Doğru Söz (Balıkesir), İnkılap (Muğla), Anadolu (Antalya), Misak-ı Milli (Kayseri), İstiklal (Trabzon), Işık (Giresun), Emel (Amasya), Satvet-i Milliye (Elazığ), Amal-ı Milliye (Maraş), Dertli (Bolu), Türkoğlu (Bolu), Yeşil Yuva (Artvin).

3.3. DİĞER İSTİHBARAT FAALİYETLERİ

3.3.1. Açık Kaynaklardan Edinilen Bilgiler

Avrupa’daki gelişmelere ve Avrupa’nın Anadolu hakkındaki düşüncelerine fazlasıyla önem veren Ankara; İngiltere, İtalya ve Fransa’da çıkan gazetelerin örneklerinin, çevrilmesi için Matbuat ve Umum Müdürlüğü’nün Roma şubesi tarafından Ankara’ya getirilmesini sağlamıştır. Bunun yanında tercümanları aracılığıyla ulaşabildiği yabancı kaynakların takibini sağlamış, elde edilen bilgileri ilgili makamlara ulaştırmıştır. Bu çalışmalar sonucunda (P) Teşkilatı, Ermenilerin Anadolu’daki aykırı faaliyetlerinin batılı gazeteler tarafından desteklendiğini tespit etmiştir. Yine söz konusu gazetelerin Türk milliyetçilerinin saldırıları karşısında

¹²² Küçüköğlu, a.g.t., s.89.

Ermenistan'ın yalnız bırakılmaması çağrısı da bir diğer tespittir. Bu çağrıya uyarak 5 Eylül 1920'de İtalyan bandıralı Jan vapuru ile Zonguldak'a gelen 172 Ermeni ve Rum gönüllüsü Batum'a gitmek üzere hareket etmişlerdir.¹²³

30 Mart 1920 tarihinde Temsil Heyeti adına Mustafa Kemal Paşa tarafından, On beşinci Kolordu Kumandanlığına gönderilen şifrede, Bekir Sami ve Veli Beylerin İstanbul'dan Anadolu'ya hareket ettikleri; İtalyan kaynaklarından sızan bilgilere göre, ayın yirmi beşinde barış anlaşmasının İstanbul Hükümeti'ne bildirildiği ve şimdilik resmi olarak açıklanmadığının öğrenildiği ve İstanbul'dan araştırılmasına girildiği; Temps gazetesinin açıklamasına göre, Franchet d'Esperey'in Osmanlı Avrupa'sındaki ve İngiliz Generali Milne'nin de Anadolu'daki İtilaf Devletleri Başkomutanlığına atandığı; İtalyanların İstanbul'da hiçbir işgal bölgesi olmadığından, işgal şeklini konferans katında protesto ettiklerinin öğrenildiği; Times'ın verdiği bilgilere göre, General Kropatkin'in Bolşevik Hükümeti'ni yönettiği, Brozilov'un da Orduyu kumanda ettiği; haberlerin bir kısmının son Bulgar gazetelerine dayanarak ve Kırkkilise'den (Kırklareli) verildiği belirtilmektedir.¹²⁴

Mustafa Kemal Paşa tarafından gerekli makamlara gönderilen ve yurtiçinde ve yurtdışında çeşitli alanlarda meydana gelen birtakım gelişmelerle ilgili olarak, Heyet-i Temsiliye'nin bazı kaynaklardan elde ettikleri bilgiler de açık kaynak takibine Milli Mücadele'nin her safhasında önem verildiğini göstermektedir.¹²⁵ (EK 6)

İstihbarat analizinde kullanılacak veri ve bilgilere daha hızlı ve daha düşük maliyetle ulaşma imkânı veren açık kaynaklar veri ve bilgilerin seçimi ve doğruluklarını teyit açısından bazı sınırlılıklar da taşımaktadır. Tıpkı muharebe alanında sıcak çatışma öncesi başvurulmuş örtme ve aldatma harekâtı gibi rakip ve düşman devletlerin yanlış ya da dikkat dağıtma amaçlı haberlerin açık kaynaklar üzerinden iç ve dış kamuoyuna yayımı (dezenformasyon) da sıklıkla başvurulmuş bir yöntemdir.¹²⁶ Ancak dönemin şartları düşünüldüğünde özellikle yabancı ülkelerin

¹²³ Hamit Pehlivanlı, "Askeri Polis Teşkilatı İstihbarat Raporlarında Milli Mücadele Sırasında Ermeni-Rum Azınlığın Faaliyetleri ve Alınan Tedbirler", **Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Dergisi**, Kasım 1991, YIL:4, S. 8, s.677.

¹²⁴ Yurtsever, **a.g.e.**, s. 86.

¹²⁵ **ATASE Arşivi**, ATATÜRK Koleksiyonu, K:29, G:53)

¹²⁶ Gültekin Yıldız, **Osmanlı Devleti'nde Askeri İstihbarat (1864-1914)**, Yeditepe Yayınları, İstanbul, Ekim 2019, s.19.

Anadolu’da gelişmekte olan duruma karşı bakış açılarının anlaşılması açısından matbuatın takibi Ankara tarafından istihbaratın oluşturulmasında bir basamak olarak kullanılmıştır.

3.3.2. Haberleşme Aracı Olarak Telgrafın Kullanılması ve İngiliz Telsiz Haberleşmelerinin Takibi

Felah Grubu’nun, İstanbul telgraf müdürü İhsan Pere Bey ile iletişime geçmesi sonucu Büyük Postane’nin bodrum katında gizli bir telgraf merkezi oluşturulmuştur. Telgraf Çavuşu Hacı Çavuş’un bütün telgraf hatlarını ve bu hatların istikametlerini ezbere bilmesi Ankara yönünde hat tahsisinde büyük kolaylık sağlamıştır.¹²⁷ Böylece İstanbul-Ankara arasında telgraf, önemli bir haberleşme aracı olarak kullanılmıştır.

Ancak postanenin bodrum katında kurulan haberleşme merkezine yapılacak bir baskın haberinin alınması sonucu gizli haberleşme merkezi Telgraf Müdürü İhsan Pere Bey’in evinin bodrum katına taşınmıştır. Haber doğru çıkmış baskın yapan İngilizler istedikleri hat planının olmadığını görünce hatların kesilmesini istemiştir. Hacı Çavuş hatları kestiğini söylemesine rağmen Ankara’ya iki direkt hattı gizli olarak bağlantılı bırakmıştır. Bu iki hat Ankara’ya sürekli olarak haber ulaştırmıştır.

İhsan Pere Bey’in Telgraf Müdürü olduğunu tespit edebilecek olan İngilizlerin, kendisini (İhsan Pere Bey’i) takip ederek gizli telgraf merkezine ulaşabilecekleri düşüncesiyle merkez, Anadolu yakasına düşmana en yakın yere, Ekrem Baydar’ın Bostancı’daki evine taşınmıştır. Faaliyetler burada devam etmiştir. Telgraf makinesinin çıkardığı sesin dışarıya sızmaması için evin bodrum katındaki duvarları saman dolu çuvallarla kaplanmıştır.¹²⁸

İngilizler Osmanlı Ordusu’nun tüm telsizlerine el konulduğu düşüncesiyle Milli Mücadele Ordusu’nu telgrafla-telsizle haberleşmekten uzak bilgisizler sanıyordu. Ancak Orhaniye Kışlası’ndaki muharebe taburundan çalınan iki adet kristal dedektörlü alıcı sayesinde Malaya zırhlısının Boğaz Bölgesi’ndeki küçük harp gemilerine yazdığı açık telgraflar, verilen direktif ve emirler dinlenebilmiş böylece

¹²⁷ Ekrem Baydar, “Mustafa Kemal’in Gizli Teşkilatı’nı Ben İdare Ediyordum”, **Cumhuriyet**, 7 Ekim 1970.

¹²⁸ Baydar, **a.g.m.**, 9-10 Ekim 1970.

Boğaz’da hangi saatte İngiliz kontrolü yapılacağı öğrenilip personel ve silah kaçırmada büyük kolaylık sağlanmıştır.¹²⁹

3.3.3. Damat Ferit Paşa’nın, Mustafa Kemal Paşa’ya Suikast İçin Polis Müdürü Hasan Tahsin ile Anlaştığına Dair İstihbarat

Hamza Grubu, 18 Ekim 1920 tarihinde Çekoslovak Elçiliğinden bir istihbarat raporu almıştır. Grup, 19 Ekim 1920 tarihinde Genel Kurmay Başkanı’na gönderdiği “Kişiye mahsustur” ve “Gayet Aceledir” ibareli şifrede, alınan istihbarata göre, Damat Ferit Paşa’nın Mustafa Kemal’e karşı yeni bir suikast girişimi için Polis Müdürü Tahsin’i görevlendirdiği, Tahsin’in en yakın arkadaşına durumdan bahsettiği ve buna göre suikastın gerçekleştirilmesi için Ermeni ve Arnavutlardan oluşturulan yirmi kişilik ekibin yanlarına aldıkları bomba ve silahlarla birlikte Karadeniz yoluyla sevk edilecekleri ifade edilmiştir.

Grup, Polis Müdüriyetindeki adamları aracılığıyla meseleyi takip edeceklerini, Çekoslovak Elçiliği ile yeniden irtibata geçileceğini, Karadeniz’e hareket eden vapurlardaki şüpheli şahısların takip edilebilmeleri ve tutuklanabilmeleri için gerekenin yapılacağını belirtmiş aynı zamanda meselede İngilizlerin parmağı olabileceğini de not düşmüştür.¹³⁰

3.3.4. Nakliyatımızda İngilizlerin Yunanlılara Casusluk Ettiklerine Dair Rapor

Milli Savunma Bakanı Refet Paşa’nın Genelkurmay Başkanlığı’na gönderdiği raporda nakliyatımızda İngilizlerin Yunanlılara casusluk ettiklerinden bahsetmektedir. Rapor şu şekildedir:

“Trabzon Ulaştırma Komutanlığı’nın bildirdiğine göre Batum’da bulunan taşıt gemilerimizden birinin Trabzon’a hareketi anında düşmanın Amasra ve Cide doğrultusunda görülmesi ve bu kare Aydınreis Preveze gambotu ile Gazal römorkörünün Batum’dan hareketinde aynı halin tekrarlanması, Batum harekâtımızdan düşmana düzenli olarak bilgi verildiğine şüphe bırakmamaktadır. Aydınreis gambotunun Batum’dan hareketini haber alıp düşmanın doğuya yaklaşması

¹²⁹ Karaören, a.g.e., s.94-95.

üzerine Hopa'dan tekrar Batum'a sığındığından haberi olmayarak ve 6-7 Ağustos 1921 gecesini Rize ve Hopa çevresinde geçirmiş olan Yunan torpidosu, Maryanya Vapurunu Rize açıklarında çevirerek Batum'daki gemiler hakkında bilgi sormuştur. İngilizlerin, Batum'a gelen yolculardan gambotlarımız hakkında bilgi istedikleri Batum konsolosumuzun raporundan anlaşılmış olmakla, deniz ulaştırmamız hakkında İngilizlerin düşmanlarımıza casusluk etmekte oldukları sanılmaktadır efendim.”¹³¹ (EK 7)

3.3.5. Yunan Kralı Konstantin'in Anadolu'ya Gececeğine Dair İstihbarat Raporu

Fevzi Paşa 22/23.03.1921 tarihinde Batı, Güney ve Kocaeli Cephesi Kumandanlığına şifreli olarak gönderdiği yazıda, Yunan Kralı Konstantin'in yanındaki görevli askerler ile birlikte Anadolu'ya geleceğine dair istihbarat aldıklarını bildirmektedir. Aynı raporda Fevzi Paşa, İngiliz irtibat zabitlerinin cepheye hareket emri aldıkları, iki üç güne hareket edecekleri ve Bursa cephesinde bir Yunan taarruzu söylentilerinin dolaştığı gibi haberler aldıklarını bildirilmektedir.¹³² (EK 8)

3.3.6. Yunanlıların Eskişehir Üzerine Taarruz Hazırlığında Olduğuna Dair 11 Mart 1921 Tarihli İstihbarat Raporu

Londra'da bulunan Delegeler Heyeti Başkanı Bekir Sami Bey, 11 Mart 1921 tarihinde TBMM Başkanı Mustafa Kemal'e gönderdiği yazıda, Yunanistan'ın Eskişehir üzerine taarruz hazırlığında olduğunu güvenilir kaynaklardan öğrenildiğine dair bilgi vermektedir. Mustafa Kemal Paşa aldığı bu bilgiyi 12 Mart 1921 tarihinde Batı Cephesi Kumandanı İsmet Paşa'ya aynen iletmiştir. Böylece Eskişehir'e olası bir Yunan taarruzu önceden haber alınarak taarruzun gerçekleşmesi durumunda gerekli önlemlerin önceden alınabilmesi sağlanmıştır.¹³³ (EK 9)

¹³¹ ATASE Arşivi, İSH-16, K:1162, G:51.

¹³² ATASE Arşivi, İSH-10, K:652, G:94-95.

¹³³ ATASE Arşivi, İSH-11, K:703, G:100.

3.3.7. Batı Cephesi Komutanlığı'nın Düşmanın ve Batı Cephesi Birliklerinin Durumunu Bildiren Raporu

Batı Cephesi Komutanlığı tarafından Genelkurmay Başkanlığına, Güney Cephesi Komutanlığı'na Kocaeli Komutanlığı'na ve Cephe birliklerine verilen, düşmanın ve Batı cephesi birliklerinin durumunu bildiren akşam raporuna göre;

İki alay piyade bir alay süvari ile Yenişehir-Bilecik şosesinden ilerleyen düşman 23.3.337 (23.3.1921) saat 5.30 (17:30) sonrada bir taburuyla Yenişehir doğusundaki Ümrân çiftliği güneyindeki köprüden Kocaçayın güneyine geçmiştir. Daha batıdaki harekâtı hakkında henüz malumat alınamamıştır. İnégöl-Pazarcık şosesinden bir alay süvari bir alay piyade ile ilerleyen düşman piyade öncüsüyle saat 5.30 sonra da (17:30) Hasanpaşa Köyü'ne girmiş ve burada kalmıştır. Buraya yerleştirdiği bir bataryasıyla Kınık-Çepni-Hamamlı istikametine silah atışları görülmüştür. Bu şosenin kuzey ve güneyindeki düşman harekâtı henüz ortaya çıkmamıştır. Düşman, Kabaçınar-Selimiye ve Babasultan civarındaki Orhaneli muntikasında Fındıklı ve Tahtaköprü köylerini yakmıştır. Saat 11:00'den öğleye kadar düşman Bursa güneyindeki Çankıra sırtlarında bir bataryasıyla Kirazlı-Mürseller sırtlarına atışta bulunmuş başkaca harekâtı görülmemiştir.¹³⁴ (EK 10)

3.3.8. İsmet İnönü Paşa'nın, Batı Cephesinde Belli Bölgelerde Genel Taarruza Geçen Düşmanın Genel Durumu Hakkındaki Raporu

Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın, Darıdere-Gündüzbey-Oluklu kuzey hattında Kocaeli Müfrezesi, Birinci, Kırk Birinci ve Dördüncü Tümenlere karşı genel taarruza geçen düşmanın genel durumu hakkında Büyük Millet Meclisi Başkanı Mustafa Kemal Paşa'ya çok aceledir ibareli olarak verdiği raporda; öğleye kadar muharebenin hafif cereyan ettiğinden, öğleden sonra Darıdere-Gündüzbey-Oluklu kuzeyi hattında Kocaeli Müfrezesi Birinci, Altmış Birinci, Dördüncü Tümenler karşı düşmanın genel taarruzunun ortaya çıktığından, muharebenin şiddetle devam ettiğinden, merkezde şimdilik sakinlik olduğundan, sol kanatta hafif olduğundan, düşmanın bir çevirme kolunun Kapanalan'dan Tilki Tepe'ye ve daha güneydoğuya

¹³⁴ ATASE Arşivi, İSH-11, K:705, G:97.

doğru yöneldiğini Sol Kanatın haber verdiğinden oraya karşı da tedbir alındığından, Meclis Muhafız Taburu'nun takriben saat 13:30 gibi İnönü İstasyonu'na ulaştığından, ondan önce de Döğ'er'den sevk edilen kıtaâtın ilk kademesi İnönü İstasyonu'na geldiğinden bu fırkada 10'ncu Alay'ın bir kısmının bulunduğundan, düşman kuvvetinin takribi olarak beş fırka ile birkaç süvari alaylarından ibaret olduğundan bahsetmektedir.¹³⁵ (EK 11)

3.3.9. Basın ve Haber Alma Genel Müdürü'nün Yunan Ordusunun Durumuna Dair Raporu

Basın ve Haber alma Genel Müdürü Hüseyin Ragıp'ın Genelkurmay Başkanlığı'na gönderdiği 18 Mayıs 1921 tarihli raporda İzmir'deki Rum ve Yunanlıların umutsuzluğa düştüklerini ve Yunan ordusunun durumunu aktarmaktadır.

Raporda, İzmir'de Rum ve Yunanlıların son derece tasalı olduğundan bahsederek bunların “Yunanlılar geldiler, rahatımızı bozdular, biz harp istemeyiz. Tanrı'nın izni ile Türkler gelir kurtuluruz” dediklerini belirtmektedir. İzmir Yunan çevrelerinin, Rumi mayıs başlarında saldırıya geçileceği umudunda olduklarından, Miladi nisandan mayıs başlangıcına kadar, Manisa'dan Uşak istikametine dört yüz kırk sekiz vagon er, kırk beş vagon cephane, altmış vagon hayvan geçtiğine, Soma istikametine yüz elli üç vagonun gittiğine, Soma'dan Manisa'ya altmış dört vagon geldiğine ve her gün Uşak tarafından iki vagon dolusu hava değişimli ve izinli erin İzmir'e geçtiğine dair haberler vermektedir.

Yabancı çevrelerden yapılan soruşturmalara göre, Yunanistan'ın Marmara'dan Çivril'e kadar uşak cephesinde, yedek kuvvetleri de dahil olduğu halde yetmiş seksen bin askeri olduğundan, her gün kamyon, otomobil gönderildiğinden, geçen hafta İzmir'e İngiliz vapuru ile iki yüz kamyon geldiğinden, iki yüz kadar da tank umut edildiği ve beklendiğinin gizlice duyulduğundan bahsetmektedir.

Şimdilik dört bin kadar Bulgar askerinin Yunanlılar tarafından Uşak'a gönderildiğini bunların beyaz ve yeşil işaretlerle gündüzleri silahsız, Türk tarafına geçeceklerini bu yüzden beyaz yeşil işaretlere Türk askerlerinin ateş etmemesi ve

¹³⁵ ATASE Arşivi, İSH-11, K:706, G:103.

mümkünse Türk tarafından ara sıra bunlara beyaz, yeşil işaretler verilmesinin iyi olacağını, Bulgarların, durum elverişli olursa fedailik edip büyük cephanelikleri ateşleyeceklerini belirtmektedir.

Aynı zamanda Yörük Ali Efe'nin Karapınar baskını üzerine Yunan askerlerinin karşılık olarak, o yörede yedi Müslüman köyünü yerle bir edip içindekilerin hepsini öldürdüklerini, General Papulas'ın, Venizelos'un subaylarını İzmir kıışlasına topladığını öğütte bulunduğunu ancak subayların dinlemediklerini ve disiplinin bozuk olduğunu, Yunan zulmünün İzmir'de hafiflediğini aktarmaktadır.¹³⁶ (EK 12)

3.3.10. Polis Teşkilatı'nın Bursa Bölgesi'ndeki Askeri Durum Hakkında Hazırladığı İstihbarat Raporu

1920 yılı Ekim ayında (P) Teşkilatı, kendi istihbarat yetkilileri vasıtasıyla elde ettiği bilgiler doğrultusunda Bursa bölgesindeki askeri durum hakkında bir rapor hazırlamıştır. Edinilen bilgilere göre, Yunanlıların, Bursa'nın batısında Çekirge üzerindeki düzlükte yirmi bir topu ve Ayazma civarında bir topçu taburu bulunmaktadır, komutanın ismi İstefenekos'tur. Aksu, Dimboz, Ayazma, Koyunhisar ve bütün cepheelerde taşlarla siperler, çalılarla da gizleme yapılmıştır. Selöz, Derbentli Rum ve Ermeniler Kestel'e gelmiştir. Bahçedere önünde ve Ayazma'nın 2 kilometre batısındaki üç tepede 12 tane 7,5'lik top ve her topa muhafızlık eden ikişer mitralyöz bulunmaktadır. Ayazma'nın 5 kilometre güneyinde, Ayniye Köyü'ne hakim bir tepede 12'lik bir top, Duma- Karalar arasındaki tepede beş adet 7,9'luk top ve muhafız mitralyöz mevzilenmiştir. Koyunhisarın ön tarafındaki tepede üçten fazla top ve mitralyöz bulunmaktadır.¹³⁷

¹³⁶ ATASE Arşivi, İSH-16, K:1157, G:89.

¹³⁷ Pehlivanlı, "...Askeri Polis Teşkilatı ve Faaliyetleri...", s.112.

SONUÇ

Mondros Mütarekesi imzalanmış, Anadolu'da işgaller başlamıştı. Ancak elde ne güçlü bir ordu ne de düzenli bir istihbarat örgütü vardı. Düşmanı yenmenin tek yolu, işgal bölgelerindeki düşman faaliyetlerinden, halkın durumundan ve diğer bütün olaylardan günü gününe haberdar olmaktan geçmekteydi. İşgal Devletleri'nin saldırgan tavrı ve azınlıkların taşkınlıkları karşısında Anadolu insanı kendi can ve malını korumak amacıyla bir refleks ortaya koymuş böylece çeşitli gruplar ve kuruluşlar zaman içerisinde organize olmuşlardır. Bunlar hem Anadolu'nun silah, cephane ve personel ihtiyaçlarını karşılamışlar hem de istihbarat ihtiyacı çerçevesinde haber temin edilebilecek yerlere nüfuz etmeye çalışmışlardır.

Mustafa Kemal Paşa, düşmana karşı başarılı olmak için sadece kuvvetli bir orduya sahip olmak yeterli olmadığını farkına çok erken vararak istihbarat faaliyetlerinin ilk adımı olarak, Teşkilat-ı Mahsusa'nın devamı niteliğinde olan ve İttihatçılar tarafından kurulan Karakol Cemiyeti'nden yararlanma yoluna gitmiş, ileride kendi teşkil edeceği daha kapsamlı istihbarat örgütleri devreye girene kadar, cemiyetin geniş istihbarat ağından ve İstanbul'daki nüfuzundan sonuna kadar yararlanmayı bilmiştir. Karakol Cemiyeti yöneticilerinin eski İttihatçı alışkanlıklarını devam ettirmesi Ankara ile ilişkilerinde olumsuzluklar yaşanmasına sebep olmuş zaman içerisinde Zabitan ve Yavuz Grubu isimleri ile çalışmalarına devam etmiştir. Milli Mücadele esnasında İmalat-ı Harbiye ve Muavenet-i Bahriye gibi gruplardan da faydalanılmıştır. Ancak artık tüm bu grupların sağladığı istihbarat bilgisi yetersiz kalınca Mustafa Kemal Paşa Yüzbaşı Neşet Bey'le görüşerek İstanbul'da Hamza Grubu'nu kurmasını istemiştir. Bu grup sayesinde, İstanbul'daki gelişmelerden günü gününe haberdar olmak, İngiliz kuvvetlerinin karargâhlarında neler olup bittiğini araştırmak ve Padişah ile Damat Ferit'in halkı Milli Mücadele'den soğutmak için ne gibi çabalar içerisinde olduklarının öğrenilmesi planlanmıştır. Hamza Grubu ismiyle faaliyete başlayan ve sırasıyla Mücahit, Muharip ve Felah isimlerini alan Mim Mim Grubu, Anadolu'ya silah, cephane ve personel geçişini sağlamış yine Anadolu'nun istihbarat ihtiyacını karşılamak için çeşitli çalışmalarda bulunmuştur. Söz konusu grubun çalışmalarının sadece İstanbul ve çevresi ile sınırlı kalması sebebiyle Ankara, Anadolu'da da teşkilatlanacak yeni bir teşkilat arayışına girmiştir. Böylece (P)

Teşkilatı kurulmuştur. Anadolu’da teşkilatlanmış teşkilat diğer gizli gruplardan farklı olarak istihbaratın yanında istihbarata karşı koyma ve propaganda faaliyetlerinde de başarılı çalışmalara imza atmıştır. Teşkilat personelinin bir kısmının iş disiplini ve gizliliğe riayet konularında problemler yaratması sonucu (P) Teşkilatı’nın faaliyetlerine TBMM tarafından son verilmiş yerine THA kurulmuştur. THA’nın da (P) Teşkilatı’nın kapatılma sebeplerine benzer sebeplerle kapatılması sonucu istihbarat faaliyetleri Ordu istihbarat şubelerince yürütölmeye başlanmıştır.

Ortalama iki yıllık bir süre sonunda Milli Mücadele Hareketi, oldukça kapsamlı ve nitelikli personellerden oluşan bir istihbarat ağına sahip olmuştur. Kurulan istihbarat örgütlerine mensup istihbarat görevlilerimiz bazen işgal kuvvetlerinin karargâhlarından, bazen yerli işbirlikçilerin konaklarından bazen de bizzat saraydan önemli bilgiler elde etmişlerdir.

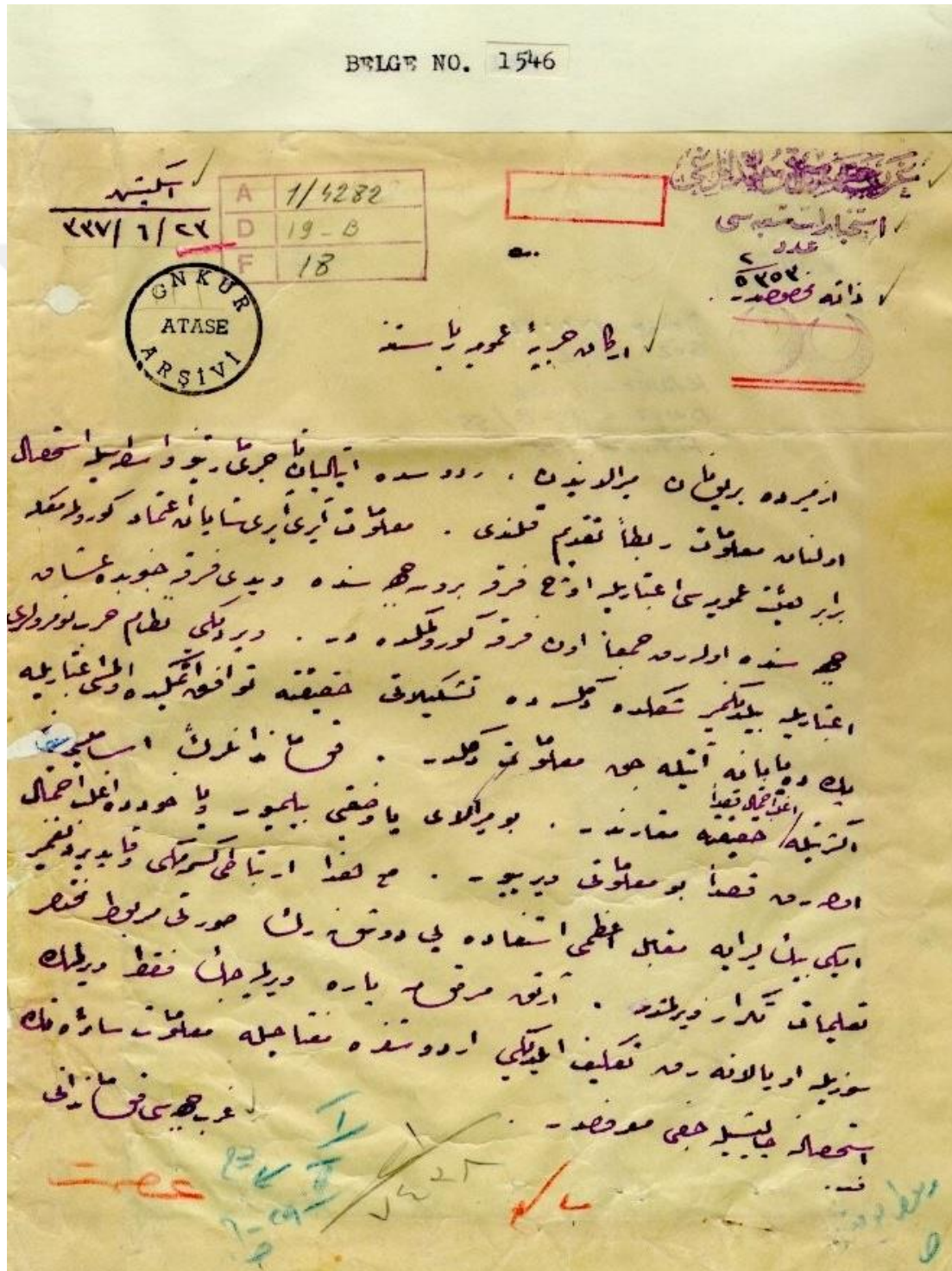
Fehime Sultan, İngiliz Kemal, Galip Vardar, Rawlinson’un karargâhına sızan irtibat subayımız, Yüzbaşı Razi Yalkın, Pandikyan gibi isimlerin casusluk faaliyetleri; Mustafa Kemal Paşa’nın dezenformasyon faaliyetleri, Browne’nin yansız makaleleri, (P) Teşkilatı’nın Yunanlıların zulüm ve işkencelerini gazete ve beyannameler vasıtasıyla Türk halkına duyurmaya çalışması, Vahdettin’in damadı İsmail Hakkı Bey’in Anadolu’ya geçişinin halka duyurulması gibi propaganda faaliyetleri ve Milli Mücadele yanlısı basının çalışmaları mücadelenin kazanılmasında büyük öneme sahip faaliyetlerdir.

Bu örnek olaylar ve askeri sahada gerçekleştirilen yazışmalar üzerinden yapılan incelemeler neticesinde dönemin istihbarat faaliyetlerinin askeri istihbarat alanında özellikle taktik seviyede ve insan istihbaratı yönteminin kullanılarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır. Bunların yanında operatif seviyede, açık kaynak, sinyal istihbaratı(telsiz/telgraf) gibi yöntemlerin de kullanıldığı tespit edilmiştir. Dönemin yöneticilerinin karar vericilerinin asker kökenli olmaları sebebiyle istihbarat alanında gerek haber veren, değerlendirme ya da analiz yapan gerekse nihai karar verici kişi ve/veya makamların, istihbarat faaliyetlerini yürütmek amacıyla kurulan gizli teşkilat, kurum ve resmi kuruluşların mensuplarının bizzat asker veya askeri kurumlar oldukları değerlendirmesi yapılmıştır.

Son olarak istihbarat çalışmalarının savaş zamanı olduğu gibi barış zamanı da önem arz etmekte olduğunu bu nedenle, barış zamanında elde edilen istihbaratın savaşı önleyip barışı korumaya fayda sağlayacağı gibi, olası bir savaş durumunda önemli bir yol gösterici unsur olacağının da altını çizmekte fayda vardır. Bu sebeple istihbarat çalışmalarına, savaş barış dönemleri ayrımı gözetmeksizin her zaman önem verilmelidir.

(ATASE Arşivi, İSH-16, K:1148, G:34)

- ۱ - عربی چهره‌های قلم‌ها براسی که اخذ شده عطفاً ۶۵ نجی فرق اولی مرتب فرق اولی آری
بر فرق اولی چهره‌ها در نیم تحقیقات بر فرق اولی آری بر فرق اولی مرتب فرق اولی
اولی چهره‌های قلم‌ها در نیم تحقیقات بر فرق اولی آری بر فرق اولی مرتب فرق اولی
- ۲ - فرق اولی چهره‌ها در نیم تحقیقات بر فرق اولی آری بر فرق اولی مرتب فرق اولی
بر فرق اولی چهره‌ها در نیم تحقیقات بر فرق اولی آری بر فرق اولی مرتب فرق اولی
- ۳ - فرق اولی چهره‌ها در نیم تحقیقات بر فرق اولی آری بر فرق اولی مرتب فرق اولی
بر فرق اولی چهره‌ها در نیم تحقیقات بر فرق اولی آری بر فرق اولی مرتب فرق اولی
- ۴ - فرق اولی چهره‌ها در نیم تحقیقات بر فرق اولی آری بر فرق اولی مرتب فرق اولی
بر فرق اولی چهره‌ها در نیم تحقیقات بر فرق اولی آری بر فرق اولی مرتب فرق اولی
- ۵ - فرق اولی چهره‌ها در نیم تحقیقات بر فرق اولی آری بر فرق اولی مرتب فرق اولی
بر فرق اولی چهره‌ها در نیم تحقیقات بر فرق اولی آری بر فرق اولی مرتب فرق اولی
- ۶ - فرق اولی چهره‌ها در نیم تحقیقات بر فرق اولی آری بر فرق اولی مرتب فرق اولی
بر فرق اولی چهره‌ها در نیم تحقیقات بر فرق اولی آری بر فرق اولی مرتب فرق اولی
- ۷ - فرق اولی چهره‌ها در نیم تحقیقات بر فرق اولی آری بر فرق اولی مرتب فرق اولی
بر فرق اولی چهره‌ها در نیم تحقیقات بر فرق اولی آری بر فرق اولی مرتب فرق اولی
- ۸ - فرق اولی چهره‌ها در نیم تحقیقات بر فرق اولی آری بر فرق اولی مرتب فرق اولی
بر فرق اولی چهره‌ها در نیم تحقیقات بر فرق اولی آری بر فرق اولی مرتب فرق اولی

A	1/4282
D	19-B
F	18-1

EK 1’de Gösterilen Belgenin Türkçe Çevirisi:

Belge No: 1546

BATI CEPHESİ KOMUTANLIĞI

Eskişehir

İstihbarat Şubesi

23 Haziran

1921

Sayı 2/5353

Kişiyeye Özeldir.

Genelkurmay Başkanlığına

İzmir’de bir Yunan albayından, Rodos’ta İtalyan tüccarı Mortino aracılığı ile elde edilen bilgiler ilişikte sunuldu. Bilgiler, ayrı ayrı inanmaya değer görülmemekle birlikte beraber, tümü itibariyle üç tümen Bursa cephesinde ve yedi tümen güneyde Uşak cephesinde olarak toplam on tümen görülmektedir. Verdiği kuruluş numaraları bakımından bildiğimiz şekilde değilse de teşkilatı gerçeğe uyması nedeniyle pek de yabana atılacak bilgiler değildir. Komutanların isimleri çoğunlukla, büyük bir olasılıkla, bile bile, gerçeğe yakındır. Bu albay ya durumu bilmiyor veyahut da büyük bir olasılıkla kasten bu bilgileri veriyor. Böyle olmakla beraber bağlantıyı kesmemeyi ve kaptırdığımız iki bin liraya karşılık en fazla yararı sağlamayı düşünerek, örneği ilişik kısa yönerge tekrar verilmiştir. Artık anılan kimseye para verilmeyecek, fakat verilmek sözü ile oyalanarak önerdiği ordu şifre anahtarıyla diğer bilgilerin elde edilmesine çalışılacağı arz olunur.

Batı Cephesi Komutanı

İSMET

Şube.1

7438

Eki Yoktur

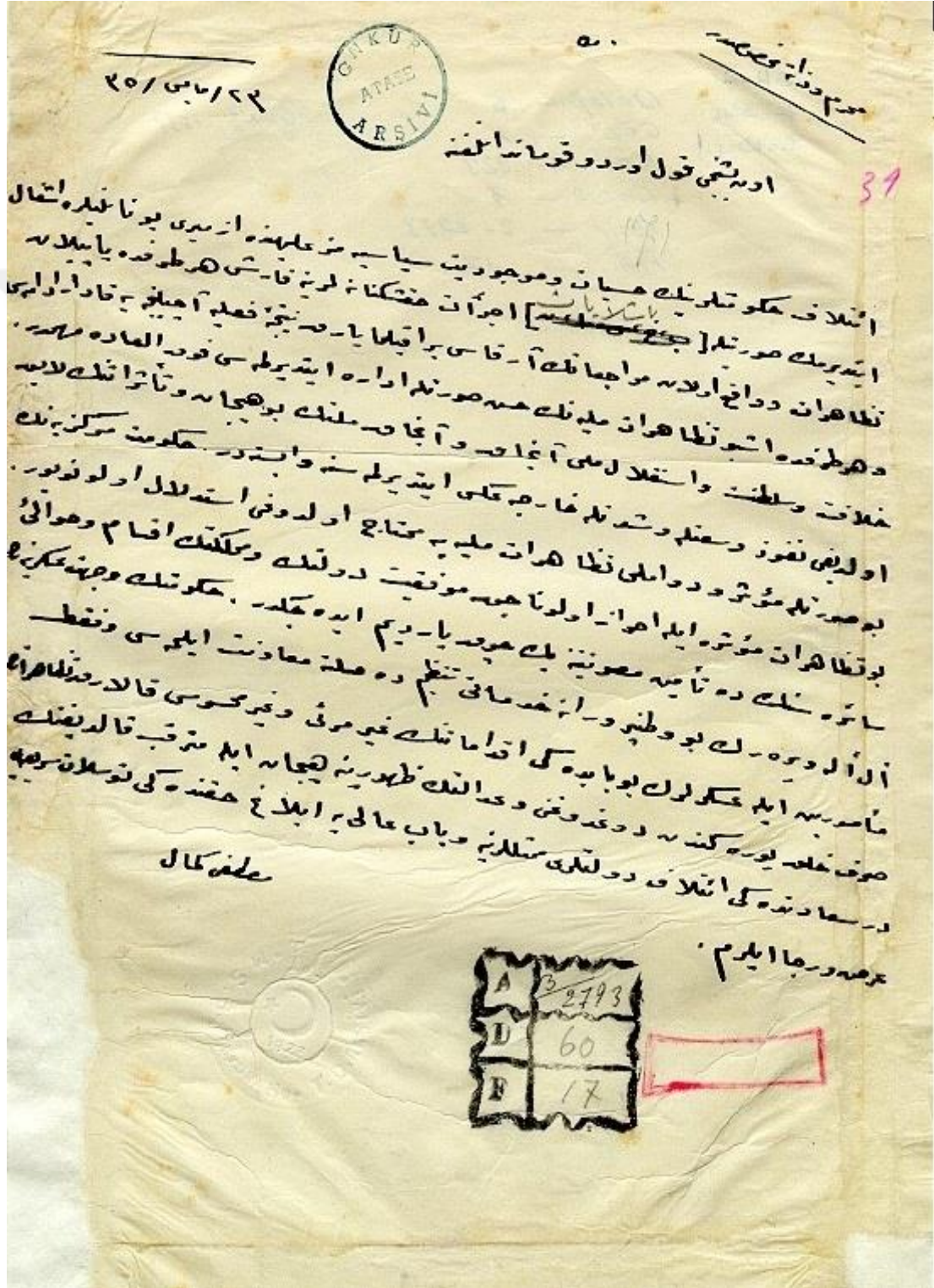
Harp Tarihi Belgeleri Dergisi

Yıl:23, Sayı: 71, Eylül 1974

Ankara Genelkurmay Basımevi

EK 2: İzmir'in Yunanlılar Tarafından İşgalini Protesto Etmek Amacıyla Yurdun Her Tarafında Mitingler Düzenlenmesi Hakkında Mustafa Kemal Paşa'nın Emri.

(ATASE Arşivi, İSH-7, K:346, G:104)

EK 2’de Gösterilen Belgenin Türkçe Çevirisi:

Belge No: 1937

Gizli ve kişiye Özeldir

23 Mayıs 1919

15 inci Kolordu Komutanlığına

İtilâf Hükümetlerinin duygularımıza ve siyasal varlığımıza karşı İzmir’i Yunanlılara işgal ettirmek suretiyle başlayan haksız davranışlarına karşı her tarafta yapılan gösteriler ve olagelen başvurmaların arkası bırakılmayarak fiilî sonuç alınıncaya kadar sürdürülmesi ve her tarafta bu ulusal gösterilerin iyi bir şekilde yürütülmesi olağanüstü önemlidir.

Hilâfet, Saltanat ve ulusal bağımsızlık, ancak ve ancak ulusun bu heyecan ve üzüntülerinin lâıyk olduğu nüfuz, genişlikle ve şiddetle dışarıya yansımaya bağlıdır.

Merkezi Hükümetin bu surette etkili ve aralıksız ulusal gösterilere muhtaç olduğu sonucu çıkarılıyor. Bu etkili gösterilerek kazanılacak başarı, devletin ve memleketin diğer bölüm ve çevrelerinin de dokunulmazlığının sağlanmasına pek çok yardım edecektir.

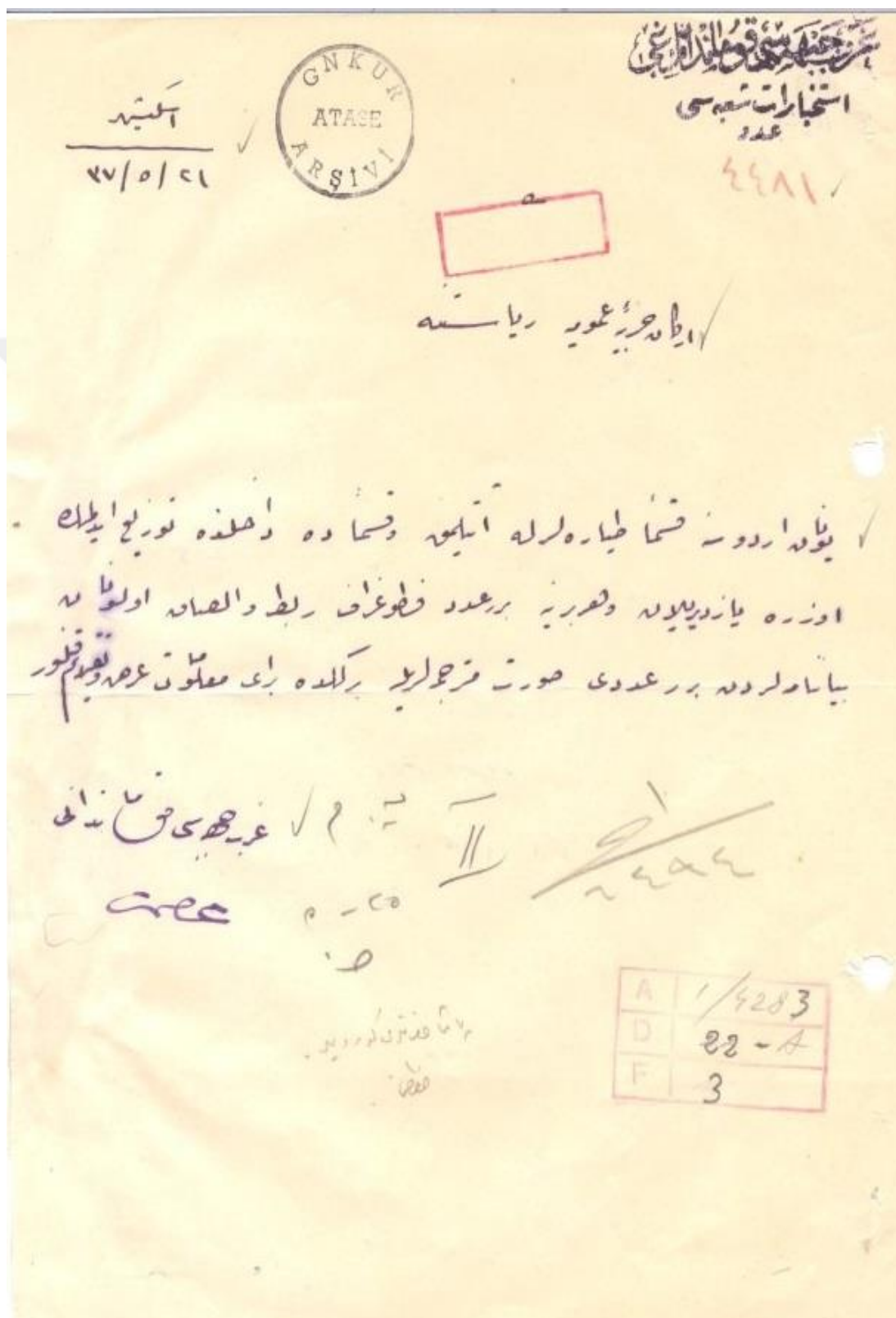
Hükümetin ve askeri makamların el ele vererek bu vatanseverce hizmetleri düzenlenmede millete yardım etmesi ve fakat memurlarla hizmetleri düzenlenmede millete yardım etmesi ve fakat memurlarla askerlerin bu konudaki sürekli çabalarının gizli ve duyulmaz kalarak gösterilerin yalnızca halk topluluklarının yüreğinden doğduğunu ve adaletin açıklığa çıkmasının coşkunlukla beklenilmekte olduğunun İstanbul’daki İtilâf Devletleri temsilcilerine ve Babıâli’ye çabuklukla ulaştırılması yolundaki girişimleri arz ve rica ederim.

Mustafa Kemal

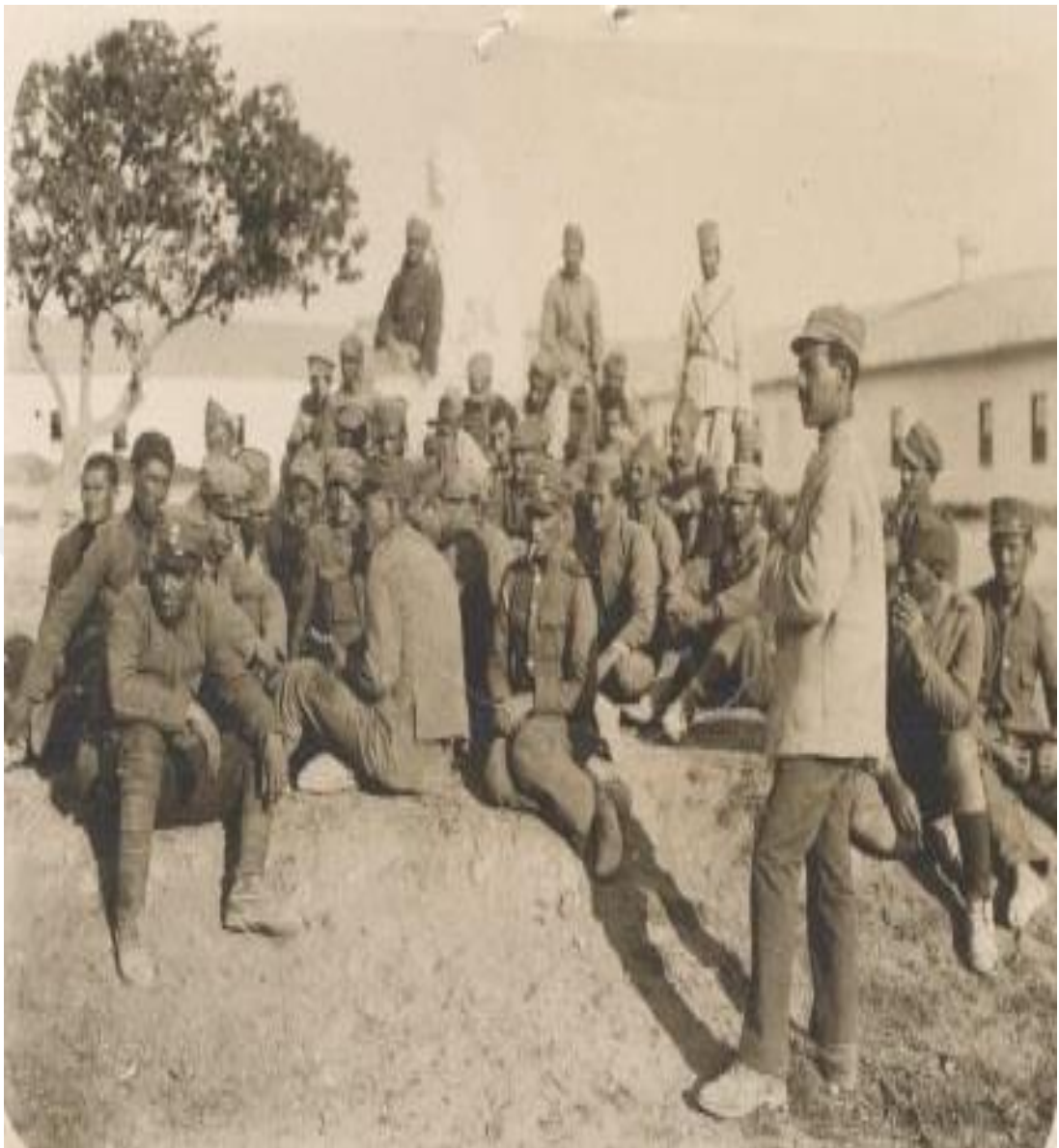
Harp Tarihi Belgeleri Dergisi

Yıl:23, Sayı: 71, Eylül 1974

Genelkurmay Basımevi Ankara

۵۰

بیان

ایرانیان به یونان و عسکریات تورک و طرفین اودی و لیک فقهه بر لایم بالیده عوادتک آره کزده
 انشاء ایلدیکن خرابوز . بوز و خرابی آلتی و دیوره یسه اولدیریمک اچیده بر لایم سفدر طرفین
 اویوریلر . تورک لایر دیانور انجا حورنل کلمه یونان افرادی نه دره ای باقیینه حقیقی
 بر لیل ایله ادره کلمه یی و ایرلرک فطوغاتی یی کوردک . بوز و لایر کز کندی قلمدر لایر
 رافت یا شام قیری اعتدالی ایدیر لایر بزم فایزیده سلاج قلمدر یا لایر فارسی هیچ بر شام قیر
 اولدیکن ک بوز و کلمه قلمدر ده ساف و لایر باقر و لایر لایر لایر لایر لایر لایر لایر لایر لایر لایر
 بوز و کز قزانی اولدیر لایر لایر لایر لایر لایر لایر لایر لایر لایر لایر لایر لایر لایر لایر لایر
 حرب ده بیویب رافت . رافت سلاطین لایر لایر لایر لایر لایر لایر لایر لایر لایر لایر لایر لایر لایر لایر

هو مطبوعه - ۱۹۱۱

A	1/4283
D	22-A
F	3-6

EK 3’de Gösterilen Belgenin Türkçe Çevirisi

Belge No:1539

Batı Cephesi

21 Mayıs 1921

GENELKURMAY BAŞKANLIĞINA

Bütün bölgeden aşağıdaki haberlerin düşman tarafında yayılmasını emir buyurulmasını rica ederim:

1. Refet Paşa, bütün ordunun taarruz hazırlıklarındaki ihtiyacını yakından Mustafa Kemal Paşa’ya bildirmek ve Ankara’ya gelen ihtiyat birliklerini denetlemek için Ankara’ya gitmiştir. Aynı zamanda Büyük Millet Meclisi huzurunda bütçe görüşmesi sırasında ordunun taarruz hazırlıkları hakkında Milli Savunma Bakanı ile beraber açıklamalarda bulunmuşlardır.

2. Taarruz hazırlıkları bitmek üzeredir. Mustafa Kemal Paşa hazretleri ile kuvvetli Kafkas birliklerinin gelmesine kadar bir hafta gecikmiştir. Bunun üzerine taarruz emri alınmış ve bir haziran günü bütün cephelerden taarruz edileceği ve buna göre hazırlığın tamamlanması emir olunmuştur.

3. Domaniç doğrultusunda ağır topla ve kuvvetli süvariler ve bir tümen kadar kuvvet gönderiliyor; maksadın ne olduğu anlaşılamıyor.

4. Yayınlanmış ve bilgi için Genelkurmay Başkanlığına yazılmıştır. İstihbarat 4474 sayılıdır.

Batı Cephesi K.

İSMET

Harp Tarihi Belgeleri Dergisi

Yıl:23, Sayı:71, Eylül 1974

Ankara Genelkurmay Basımevi

[illegible]

A	1/3283
B	22-A
C	28-2

[illegible]

۱- در صبح کعبه به روبروی حائضه کعبه بنشیند

ارادہ اور حق کی ایک قول اور دودھ و بر سوار

قدیم اولیہ رہے ہیں ان چاروں و بر سوارہ و فوج

دفعہ ہندو

اینکه بر حدیثی که حدیثی نقل شده است و در حدیثی

[illegible]

مجلس اول در روز دوشنبه ۱۳۰۲

و بعد از آنکه در این کتاب استقامت علی بن ابی طالب

Harriet

1000

4

40

45/219

قسم 7/5

EK 4’de Gösterilen Belgenin Türkçe Çevirisi:

Belge No: 1548

Genel Kurmay Başkanlığı Yüksek Katına

Yüksek Başkanlığa Özeldir.

Doğu cephesinden ve merkez ordusundan takviye birlikleri geldiği ve Milli ordunun Ağustos’un yirmisinden önce genel taarruza geçeceği hakkındaki bilginin İstanbul aracılığı ile düşman kaynaklarına ulaştırılmasını rica ederim.

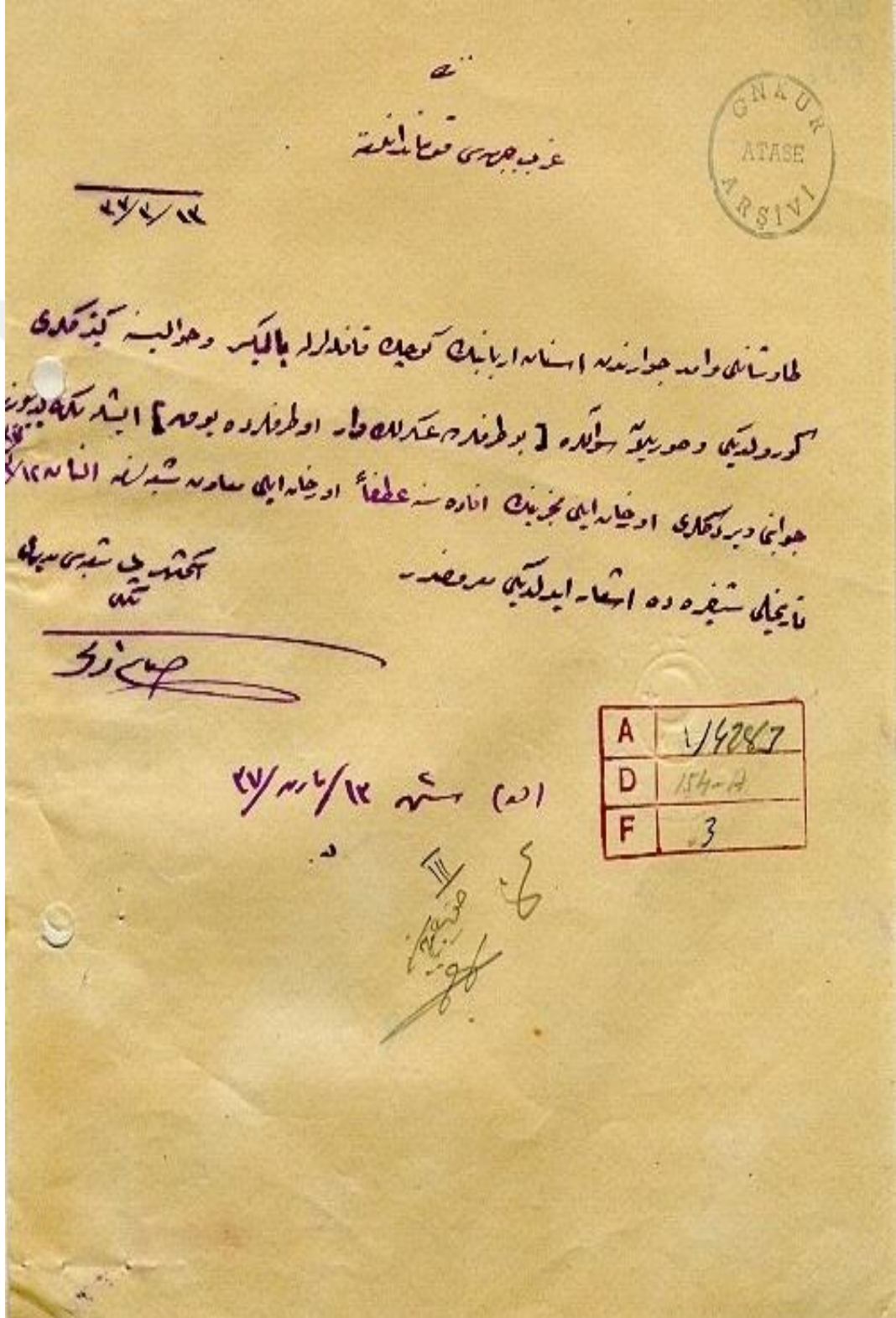
Harp Tarihi Belgeleri Dergisi

Yıl:23, Sayı:71, Eylül 1974

Ankara Genelkurmay Basımevi

EK 5: Çerkez Ethem ve Kardeşlerinin Hükümet ve Ordu Aleyhine Yaptıkları Propagandalara Karşı Askeri Polis Teşkilatının Çalışmalarına Dair Direktif.

(ATASE Arşivi, İSH-10, K:652, G:3)

EK 5’de Gösterilen Belgenin Türkçe Çevirisi:

Belge No:1271

67

3508

Eskişehir’e yazılmıştır.

10/3/37

Eskişehir

(P. Şuabatına)

Bilecik

Bozüyük

Ahiren Etem ve Rasid’in Yunan tayyareleriyle mefsedet kârane beyanname atmalarına ve avanelerinin de Anadolu’da hükümet ve ordu aleyhine propaganda yapmak ihtimallerine mebni düşman hareketiyle faalâne ve şayan-ı teşekkür bir suratte iştigal eden “P” şubatının mesail-i dahiliye ile azinkârane bir teyakkuz ile alakadar olmalarını talep ederim. Bunun için:

1.Taharri memurları ve şubelere merbut memurin-i saire ile elde edilecek şayan-ı itimat eşhas yalnız merkezlerde değil mıntika dahilinde bulunan köylerde dolaşarak bizzat efrad-ı ahali ile temas etmeli, ansızın bir hadise-i müessife karşısında bulunmamak için efrad-ı ahali karşısında yapılan muzur propagandalara evvelden vakıf olabilmeli ve bunlara karşı telikan-ı hayyırhanede bulunulmak suretiyle ahaliyi tenvine çalışılmalıdır.

2. Memurin-i mumaileyhin köylerden ahaliyle temaslarında icra edildiğini öğrendikleri huzur propagandalarının esasını araştırmalı ve bunlara vasıta olanları taharri etmeli, memleket dahilinde gerek lehte gerek aleyhte icra edilmekte olduğunu istihbar ettikleri propaganda menbalarını tahkik ve zahire ihraç ile direk kumandanlığa bildirilmelidirler.

3. Memurin-i mumnileyhin bu vazife-i alelâde afradı ahalinde memur olduğu hissini vermemelidirler.

4. “P” şubelerinin bervechibalâ (yukarıda olduğu gibi) esas dahilinde daima surette halk ile temas ve istihbarat-ı dahiliye ile alakadar olmalarını tekrar talep ve rica ederim.

Harp Tarihi Vesikaları Dergisi

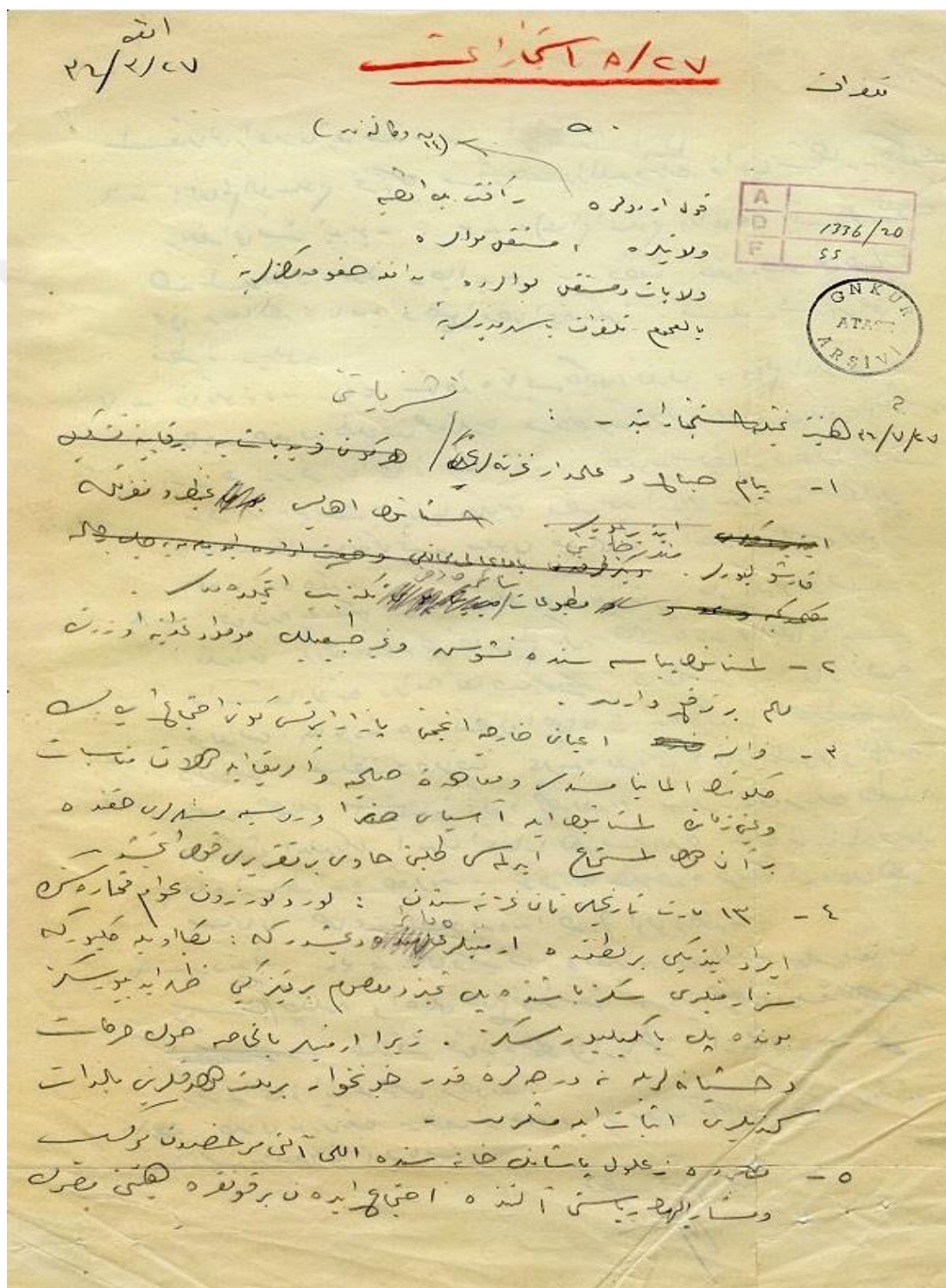
İSMET

Yıl:15, Sayı:55, Mart:1966

Genelkurmay Basımevi Ankara

EK 6: Mustafa Kemal Paşa tarafından Kolordulara, Vilayetlere, Livalara, Müdafaa-i Hukuk Merkezlerine gönderilen; yurtiçinde ve yurtdışında çeşitli alanlarda meydana gelen birtakım gelişmelerle ilgili olarak Heyet-i Temsiliye'nin bazı kaynaklardan elde ettikleri bilgiler.

(ATASE Arşivi, ATATÜRK, K:29, G:53)

ATA-28
K-29
B-53-1

- الحقانی اعلان ایده مدد .
- ۶ - العالم الاسلام ختمه شیریه الید وینده زات شیریه حکیمه
برنده ایش ایده مدد . بونه (عالم اسلام ربانی) به بنجه بیرون
هکذا لایحه نامه - جایه بیرون - قضیه حقوقه خلافت جزئی
محل برعهاده نامه و ضمیمه ایجه بیکر . نیت غیر مجوز
نظره دینور .
- ۷ - قانکونه دنه ۵۹ شماره نامه حکیمه حقوق : عالم اسلام
موجود حقوقه خلافت جمعده و فخرندن مرکب اولان قانکونه قونلری
درجه شیر قراره اتخاذا ایده مدد . حقوقه سلف و خلافت
برقرار بیرون بر بنایا حکوم لایحه ایجه تشریه مسلمان
بانی هکذا نامه کتبه بیرون مسلمان ، انقضایه بیرون
اعلان ایده حکیمه . قانکونه دنه ۵۹ : عازمه قونلری
۸ - ختمه ایجه فایده قانکونه دنه ۵۹ : اعضا
مقررات دولتی که کان لم یکه ککنده در اعضا
واستفاده دونه صاحب حقوق . قانکونه : بنایا علیه
قونلری ۱۹ شماره تعیین اعضا ایده حکیمه .
قونلری : سلف و خلافت عینه مقررات اتخاذا یکه
بر بنیه هر بنیه کتبه نامه هکذا بیرون بر بنیه
نیت ایده ایجه آنه اتخاذا هکذا بیرون بر بنیه
فک ارتباط ایده عقیده . برقرار خلافته کون ایده مدد
مسلمان صحت لایحه دنه افرج اولونه مدد .
- ۹ - بیرون ۲۸ قریحی و شرات و سینه اضراب مجریه
بر بنیه حکیمه واحدی صحت قونلری کونلری
۱۰ - خلافت عثمانیه و ارتباط ازکی وایدیه خلافت
برقرار اتخاذا ایده حکیمه .
صلوات بر سیدنا محمد و آله و صحبه
کونلری ۱۰ شماره ۱۰

هکذا حکیمه
[Signature]

۲۶/۹/۱۳۳۶
 (۵)

قلمت

۱- تمام صلح عامه فرموده است و در این صلح همه مردم
 لقمه ابریر و باغ انداز لایبورس و لکه کرده فرموده است و در این صلح
 قایم تشکیل اید و در این صلح لایبورس و لکه کرده فرموده است و در این صلح
 فرموده است و در این صلح لایبورس و لکه کرده فرموده است و در این صلح
 مخالفه احوال و وضعیت حاضر را به این دلیل که در این صلح
 الله جل و علاه خدمت ابریر و لایبورس و لکه کرده فرموده است و در این صلح
 این صلح و در این صلح لایبورس و لکه کرده فرموده است و در این صلح
 است و در این صلح لایبورس و لکه کرده فرموده است و در این صلح
 ترغیب دارد.

۲- در این صلح لایبورس و لکه کرده فرموده است و در این صلح
 زنده مجلس شورای اسلامی و در این صلح لایبورس و لکه کرده فرموده است و در این صلح
 عدم حمایت با این صلح و در این صلح لایبورس و لکه کرده فرموده است و در این صلح
 صلح

۳- در این صلح لایبورس و لکه کرده فرموده است و در این صلح
 صلح و در این صلح لایبورس و لکه کرده فرموده است و در این صلح

۱۳۳۶/۱۰
 ۵۵-۲

EK 6'da Gösterilen Belgenin Türkçe Çevirisi:

Belge No: 2113

Telgraf

Ankara

27/3 İstihbarat

27.3.36 (27 Mart 1920)

Kolordulara "14 K (Kolordu) Vilâyeti'nden" Refet Beyefendiye Vilayetlere, Müstakil Livalara

Vilâyât (Vilayetler) ve Müstakil Livalara, Müdafaa-i Hukuk Merkezlerine

Bilimum Telgraf Başmüdürlerine

27.7.36 Heyet-i Temsiliye istihbaratıdır:

1. Peyam-ı Sabah ve Alemdar Gazeteleri neşriyatını İstanbul Ahalisi gayz (öfke) ve nefretle karşılıyorlar. Mündericatını (içindekileri) matbuat sansürü tezkip etmektedir.
2. İstanbul piyasasında teşevvüş (karşılık) ve gayr-ı tabiiilik mevadd-ı gıdaiye (gıda maddeleri) üzerinde mühim bir tereffü (yükseliş) vardır.
3. Fransa Ayan-ı Hariciye Encümeni pazartesi günü içtima ederek (toplanarak) Hükümetin Almanya meselesi ve muahede-i sulhiyye (barış antlaşması) ve Amerika ile olan münasebât ve aynı zamanda İstanbul ile Asya-yı Sugra (Küçük Asya) ordusu ile meseleleri hakkında biran evvel istima edilmesi (dinlenilmesi) talebini hâvi bir takriri (önergeyi) kabul etmiştir.
4. 13 Mart tarihli Tan Gazetesi'nden: Lord Gürzon Avam Kamarası'ndan irad ettiği (söylediği) bir nutukta Ermeniler aleyhinde demiştir ki: Bana öyle geliyor ki siz Ermenileri sekiz yaşında pek temiz ve masum bir kız gibi zannediyorsunuz, bunda pek yanılıyorsunuz. Zira, Ermeniler bilhassa son harekâtı vahşeniyeleriyle ne derecelere kadar hunhar (kan dökücü) bir millet olduklarını bizzat kendileri ispat eylemişlerdir.
5. Mısır'da Zağlul Paşa'nın hanesinde elli altı murahhastan mürekkeb (delegeden oluşan) ve müşârün-i leyh riyaseti (adı geçen başkanlığı) altında ictima eden bir kongre heyeti Mısır'ın istiklalini ilân eylemiştir.
6. El-Alem-ül İslâm Gazetesi Müşir Hüseyin –el keydeva'nın zât-ı Şahane'ye (Padişaha) çektiği bir telgrafi neşrediyor. Bunda Alem-i İslâm ve bilhassa yetmiş beş milyon Hint İslâmları namına rica ediyoruz. Katiyyen Hukuk-ı hilâfet-i cüzüyyen muhil (hilafet hukukunu az da olsa bozan) bir muahedenameyi vaz'ı imza etmeyiniz

(imzalanmayınız). Teselliye-i Tahsin (teselli verici güzel) bir cevaba muntazırız (bekliyoruz) deniliyor.

7. Kalküta'dan 29 Şubat'ta Tamil'e çekilen telgraf: Alem-i İslâm'da mevcut Hukuk-ı hilâfet Cemiyetleri murahhaslarından mürekkebe olan (delegelerinden oluşan) Kalküta Konferansı ber-vech-i zir (aşağıdaki) kararı ittihaz eylemiştir. Hukuk-ı saltanat ve Hilâfet-i muhil (ihlal edem) bir kararı Büyük Britanya Hükümeti tasdik ettiği takdirde Müslümanlar bilhassa Hindistan'daki yetmiş milyon Müslüman, İngiliz emtiasına (mallarına) boykotaj ilan edecektir.

8. Aynı gazete 2 martta Kalküta'dan telgraf: Madem ki konferansın mukarreratı (kararları) Düvel-i mütelivece ke-en-lem-yekün (sanki yokmuş) hükmündedir. O halde içtimaat ve iştigalata (çeşgul olmaya) devam hacet kalmamıştır. Binaenaleyh konferans 19 Mart'ta tatil-i içtimaat edecektir. Konferans, saltanat ve hilâfet aleyhinde mukarrerat ittihaz edilmiş ve edilmekte bulunmuş olduğunu istihbar etmekte olduğundan bu mukarreratdan birinin tatbikine teşebbüs edildiği andan itibaren Hint müslümanları, Büyük Britanya Hükümetiyle fekk-i irtibat edeceklerdir (ilişiklerini keseceklerdir). Bu kararın hilâfında hareket edecek her Müslüman Cemaat-ı İslâmiye'den ihtaç olunacaktır.

9. Beyrut'tan 380 kadar ulemâ ve eşrâf ve muteberen (ileri gelenlerin) imzalarıyla Meclis-i Mebusan-ı Riyaset (Millet Meclis Başkanlığı) makamına çekilen ve aslı sulh konferansına gönderilen iş bu telgraf da Hilâfet-i Osmaniye'ye olan irtibatımız ezeli ve ebedidir. Hilâfında bir karar ittihaz edilmemesi mercudur (rica olunur).

10. Celal Nuri Bey tevkif edilmiş ve Rauf Ahmet Bey'in hanesi taharri olunmuştur (evi aranmıştır). Kendisinden malumat alınamamıştır.

Heyet-i Temsiliye namına

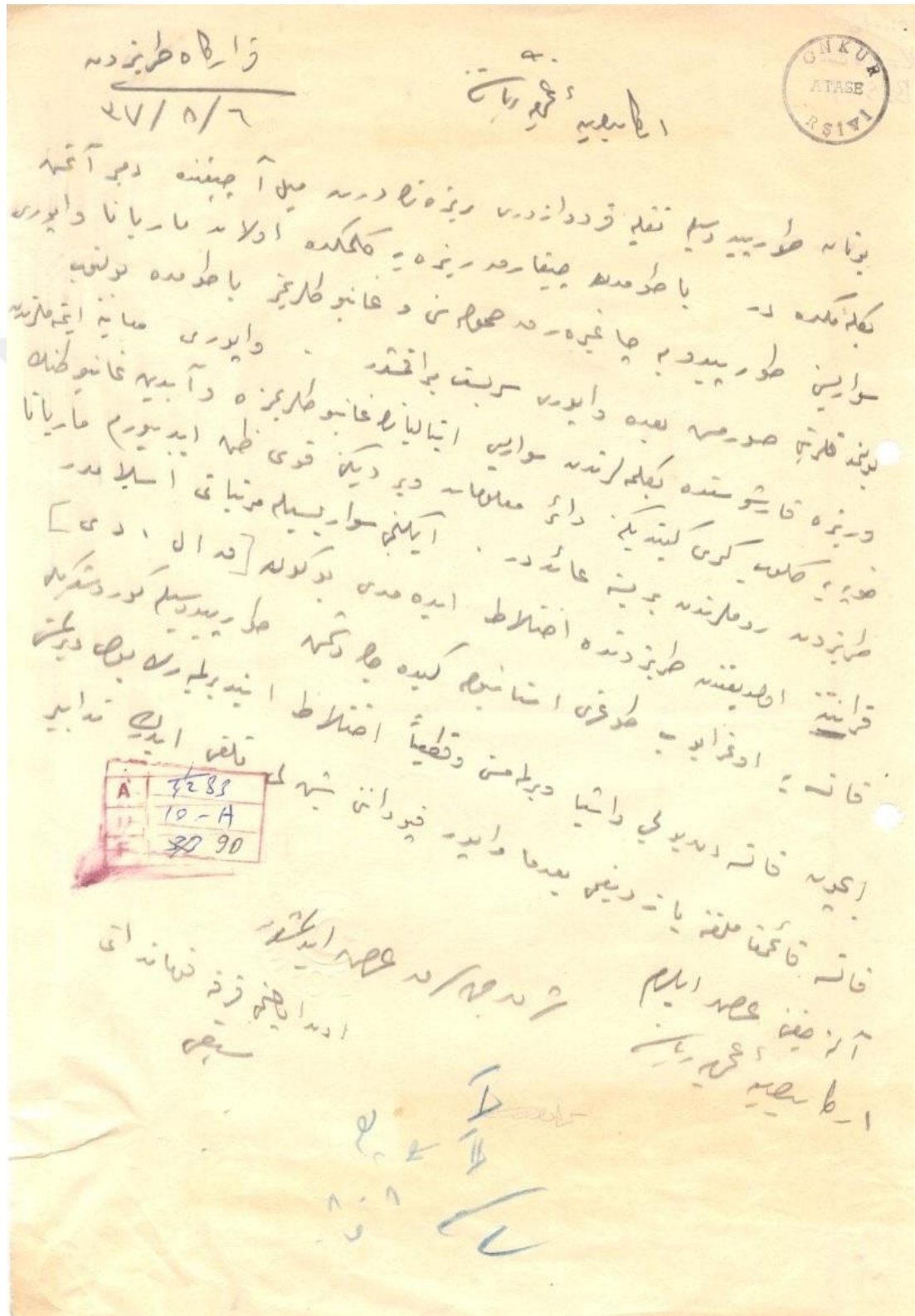
İmza (Mustafa Kemal)

Askeri Tarih Belgeleri Dergisi

Yıl:38, Sayı:87, Şubat 1989

ATASE Başkanlığı

Ankara Genelkurmay Basımevi

تورکیه بیوک مات مجلی

مدافعه علیه وکالت

بحریه داره سی

شعبه ۲

عدد

۱۶۶۴

۲۹۸۴

۸-۸-۷۷

ایکون جریه عمومی با شهید

۵۰

- ۱- لبرزون تقدیرنامه اشعاره تظاً بالعمود بونان سفایه تقدیر مزید برینک طبروز عونی آئنده
دشمنک ماسره وجهه استقامتده ربونی دیوکه آیدین بیس و پروغ غانبولی ابد غزال رومورینک
بالعمود عرکنده عینی هالک تکرری بالعمود و لا تفرده دشمنک منظم صورتی خردار ایدلینک بجهد افرقی مقفده
- ۲- آیدین بیس غانبولک بالعمود عونی خوالوب [REDACTED] دشمنک شرقه تقوی اوزرید غنوبه دند تکرار بالعمود
انجا ایتدینکده خردار اولر میرده ۶-۷-۸-۷۷ کجیخی برزه و غنوبه میوارنی لومر ایدلون بونان
لومر بیوی مایا و ایورنی برزه ایغدر غنوبه ک بالعمود کی لیدر قنده معاون همورده .
- ۳- ایغدر لرب بالعمود بولیدر ده غانبولر قنده معاون لیبایدی بالعمود کجده فزک ایورنده قندلر
اولغده نقیان جریه قنده ایغدر لرب دند مزه جاسولر اولغده اولغده راقدم .

مدافعه علیه وکالت

A	۴۲۸۳
D	۱۵-A
F	۴۶ ۹۰-۲

هنگ
۲۷/۸/۱۱
۲۷/۸/۱۷

A	۶۲۸۳
D	۱۰-۴
F	۵۵۹۰-۳

خارجی و مالیت

۵۶

آنکه ایکی نورو . بده آغسوی تا بچه تلفرا فله با طوم طمد بکنی عهه ایندیلم
لنکند سینه تلفرا فله بچمانه نقل ایدن وایو بریزکی حرکتی خبر
ویر برکی ایچونه حیه قاضی فلفند مذکور وایو بره تلفرا فله مخا بره نذخ قطع
اونغنی تبلیغ ایندیلم . هلم تلفرا فله استایونی بو سینه مخا بره
ایسوب ایندیلمی قونترول اوده جلد .

اون آغسوی ۵۶ نور و لور .

سره جبهه ک قونند تلفه ، خارجی و مالیت یا نه

هلم بکنی کجندی
خبر ساری

۵۶
۲۷/۸/۱۷

۵۶

احصاء خیریه بر حسب صلاح بد افند عهه و فلفند
۲۷/۸/۱۷

هلم

۲۷/۸/۱۷
۵۶

۵۶-۱۹

۵۶

EK 7’de Gösterilen Belgenin Türkçe Çevirisi:

Belge No:1547

Genelkurmay Başkanlığı Yüksek Katına

1. Trabzon Ulaştırma Komutanlığı’nın bildirdiğine göre Batum’da bulunan taşıt gemilerimizden birinin Trabzon’a hareketi anında düşmanın Amasra ve Cide doğrultusunda görülmesi ve bu kare Aydınreis Preveze gambotu ile Gazal römorkörünün Batum’dan hareketinde aynı halin tekrarlanması, Batum harekâtımızdan düşmana düzenli olarak bilgi verildiğine şüphe bırakmamaktadır.

2. Aydınreis gambotunun Batum’dan hareketini haber alıp düşmanın doğuya yaklaşması üzerine Hopa’dan tekrar Batum’a sığındığından haberi olmayarak ve 6-7 Ağustos 1921 gecesini Rize ve Hopa çevresinde geçirmiş olan Yunan torpidosu, Maryanya Vapurunu Rize açıklarında çevirerek Batum’daki gemiler hakkında bilgi sormuştur.

3.İngilizlerin, Batum’a gelen yolculardan gambotlarımız hakkında bilgi istedikleri Batum konsolosumuzun raporundan anlaşılmış olmakla, deniz ulaştırmamız hakkında İngilizlerin düşmanlarımıza casusluk etmekte oldukları sanılmaktadır efendim.

Milli Savunma Bakanı

Refet

Harp Tarihi Belgeleri Dergisi

Yıl:23, Sayı:71, Eylül 1974

Ankara Genelkurmay Basımevi

[illegible]

آینه

۲۷/۴/۹۹

A	4283
D	20
F	85-1

A	4283
D	20
F	85-1

فهرست اسناد

فهرست اسناد

فهرست اسناد

۱- ۲۷/۴/۱۰ در عکس عیانی از این خانه و در آنجا

~~فهرست اسناد~~ فواید اسناد و ولا فواید اسناد اسناد

اسناد و اسناد اسناد اسناد اسناد اسناد

۲- ۲/۱۲ در اسناد اسناد و اسناد اسناد اسناد

و اسناد اسناد اسناد اسناد اسناد اسناد

۱. اسناد اسناد اسناد

۲. اسناد اسناد اسناد

۳. اسناد اسناد اسناد

۴. اسناد اسناد اسناد

۵. اسناد اسناد اسناد

۶. اسناد اسناد اسناد

میدور -

آفت

۱۷/۱/۴۴

۵

جنوب چه س نوفا انفا

نفا

A	4283
D	20
F	85-9

A	4283
D	20
F	85-9

۱- ^{سینه} عتبه نطفه نبت ایک بولتان ~~دست~~ ۱۲ بن نوفا

و ~~یا~~ بر فده ایه بر بن و اینج ذاک نظام و بدین مبدد آیدون

نفرین برده چه س سوه ایدید ایک کیف

۲- چه کرده مبدد دست سواک و عوا طریقی قونیه ~~و~~ کاف

طریق ~~و~~ مقدار و ضبده ~~و~~ مبدد سینه

۳- ۱۵ بن آیداله و ۵ بن کریم قونیه ~~و~~ هفتگی سداة در ندرین

۱. شایع رجا ایدم

ارگاه عریه عریه بنی و

فرمان

۱۷/۱

۵.۱

۱۷

۲۷.۱۰

{ - ارضہ تھا۔ دو ازبک، مضافاً اہلار و ذہن و کلبہ۔ ~~مضافاً اہلار و ذہن و کلبہ۔~~

خوبه ای قافله آقا مخمور اولوبه برده ده ده .

ارج فتره دم بدست چه سنه . . . ~~فتره دم بدست~~ ^{معدیه} فتره دم بدست و الی الی

موتی، ~~جنتی~~ برآید، خافانول، صرستی، ~~شمار~~

برای فرغ و دلجوئی بفرموده .

۵- مسجید بنامه ~~موسسه~~ نظامیه خدای پادشاهی در . بالمسجد فها اردو و

وَمِنْ قَوْلِهِمْ أَفِيَّا نَحْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ

۶- یخ، ضیق و خورج ابد خوانند انفسد بازگشت.

۱. کائنات و کائنات

U. 1.

1000

27

✓

2

2.

EK 8’de Gösterilen Belgenin Türkçe Çevirisi:

Belge No:1274

Ankara

Garp Cephesi Kumandanlığına

22/23-3-37

Cenup Cephesi Kumandanlığına

Şifre

Kocaeli Cephesi Kumandanlığına

1.Bandırma ve civarında bulunan kıtaatin kâmilen Bursa Cephesine gönderildiği, Bursa cenubunda bulunan süvari alayının Bursa’ya geldiği ve Manisa Fırkasının hazırlık emri alarak müteferrik kıtaatinın toplandığı ve afracına el bombaları tevzi edildiği Fransız istihbarat şubesine atfen Dersaadet’den bildirilmektedir.

2.İstanbul’daki İngiliz irtibat zabitleri cepheye hareket emrini almışlardır. Bunların iki üç güne kadar hareket edecekleri Bursa cephesinde bir Yunan taarruzunun vaziyeti söylenmekte olduğu.

3.Kral Kostantin’in prensler vesair maiyet-i askeriye ile cepheye hareketinin mukarrer olduğu Dersaadet membimizden bildirmektedir efendim.

4.Garp ve Cenup cepheleriyle Kocaeli Kumandanlığına yazılmıştır.

Erkânıharbiye-i Umumiye Vekili

Fevzi

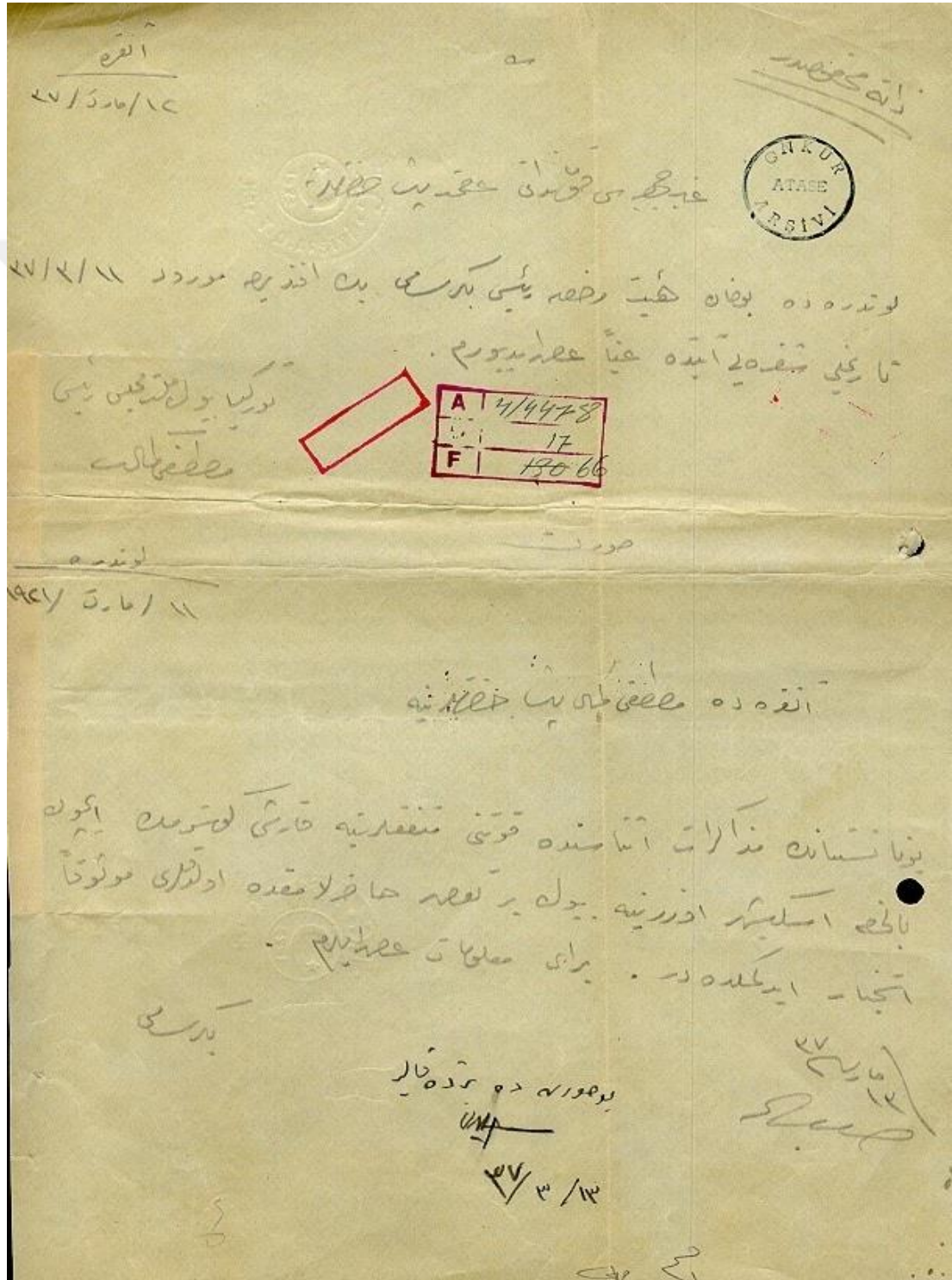
Harp Tarihi Vesikaları Dergisi

Yıl:15, Sayı:55, Mart 1966

Genelkurmay Basımevi Ankara

EK 9: Londra'da Bulunan Delegeler Heyeti Başkanı Bekir Sami Bey'in TBMM Başkanı Mustafa Kemal'e Yunanistan'ın Eskişehir Üzerine Taarruz Hazırlığında Olduğunu Güvenilir Kaynaklardan Öğrenildiğine Dair Verdiği Bilgi.

(ATASE Arşivi, İSH-11, K:703, G:100)

EK 9’da Gösterilen Belgenin Türkçe Çevirisi:

Belge No: 2311

Zata Mahsustur
Mart 1921)

12 Mart 37 (12

Garp (Batı) Cephesi Kumandanı İsmet Paşa Hazretlerine Londra’da bulunan Heyet-i Murahhas Reisi (Delegeler Heyeti Başkanı) Bekir Sami Beyefendi’den mevrûd (gelen) 11.3.37 (11.3.1921) tarihli şifreyi atide (aşağıda) aynen arz ediyorum. (sunuyorum).

Türkiye Büyük Millet

Meclisi

Mustafa Kemal

Suret

Londra

11 Mart 1921

Ankara’da Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine Yunanistan’ın müzakeret (görüşmeler) esnasında kuvvetini müttefiklerine karşı göstermek için bilhassa Eskişehir üzerine büyük bir taarruz hazırlanmakta oldukları mevsûken istihbar edilmektedir. (güvenilir şekilde haber alınmaktadır.) Berây-ı malûmat (bilgi için) arz eylerim.

13 Mart 37 (13 Mart 1921)

Bekir Sami

İmza

Bir suret de bizde kalır.

İmza

13.3.37

Askeri Tarih Belgeleri Dergisi

Yıl:40, Sayı:92, Kasım 1991

Genelkurmay Basımevi Ankara

EK 10: Batı Cephesi Komutanlığı Tarafından Genelkurmay Başkanlığına, Güney Cephesi Komutanlığı'nca Kocaeli Komutanlığı'na ve Cephe Birliklerine Verilen Düşmanın ve Batı Cephesi Birliklerinin Durumunu Bildiren Akşam Raporu.

(ATASE Arşivi, İSH-11, K:705, G:97)

[illegible]

EK 10'da Gösterilen Belgenin Türkçe Çevirisi:

Belge No: 2318

Gayet müstacel (çok acele)

Harb Raporu

Erkân-ı Harbiyye-i Umumiye Riyaseti'ne (Genelkurmay) Başkanlığı'na

Cenub (Güney) Cephesi Kumandanlığı'na

şifre

Kocaeli Kumandanlığı'na

Telefon

Berây-ı malûmat (bilgi için)

1., 11., 24., 61. Fırka (Tümen) Kumandanlığı'na

Şifre

Orhaneli Kumandanlığı'na

1. İki alay piyade bir alay süvari ile Yenişehir-Bilecik şosesinden ilerleyen düşman 23.3.337 (23.3.1921) saat 5.30 (17:30) sonrada bir taburuyla Yenişehir şarkındaki (doğusundaki) Ümran çiftliği cenubundaki köprüden Kocaçayı cenuba geçmiştir. Daha garbdeki (batıdaki) harekâtı hakkında henüz malumat alınamamıştır. İnegöl-Pazarcık şosesinden bir alay süvari bir alay piyade ile ilerleyen düşman piyade pîş-dârıyla (öncüsüyle) saat 5.30 sonra da (17:30) Hasanpaşa Köyü'ne girmiş ve burada kalmıştır. Buraya yerleştirdiği bir bataryasıyla Kınık-Çepni-Hamamlı istikametine endâhtları (silah atışları) görülmüştür. Bu şosenin şimal (kuzey) ve cenubundaki düşman harekâtı henüz inkişaf etmemiştir (ortaya çıkmamıştır). Düşman Kabaçınar-Selimiye ve Babasultan civarındaki Orhaneli mıntıkasında Fındıklı ve Tahtaköprü köylerini yakmıştır. Saat 11 evvelden (11:00) zevale (öğleye) kadar düşman Bursa cenubundaki Çankıra sırtlarında bir bataryasıyla Kirazlı-Mürseler sırtlarına endâht etmiş başkaca harekâtı görülmemiştir.

Garp (Batı) Cephesi

Kumandanı

İsmet

İkinci madde yalnızca Erkân-ı harbiye-i umumiye
(De)

Kapadım/23 minh

ve Kocaeli'ne yazılacaktır.

Saat 12 nısf-ül-ley

(gece yarısı)

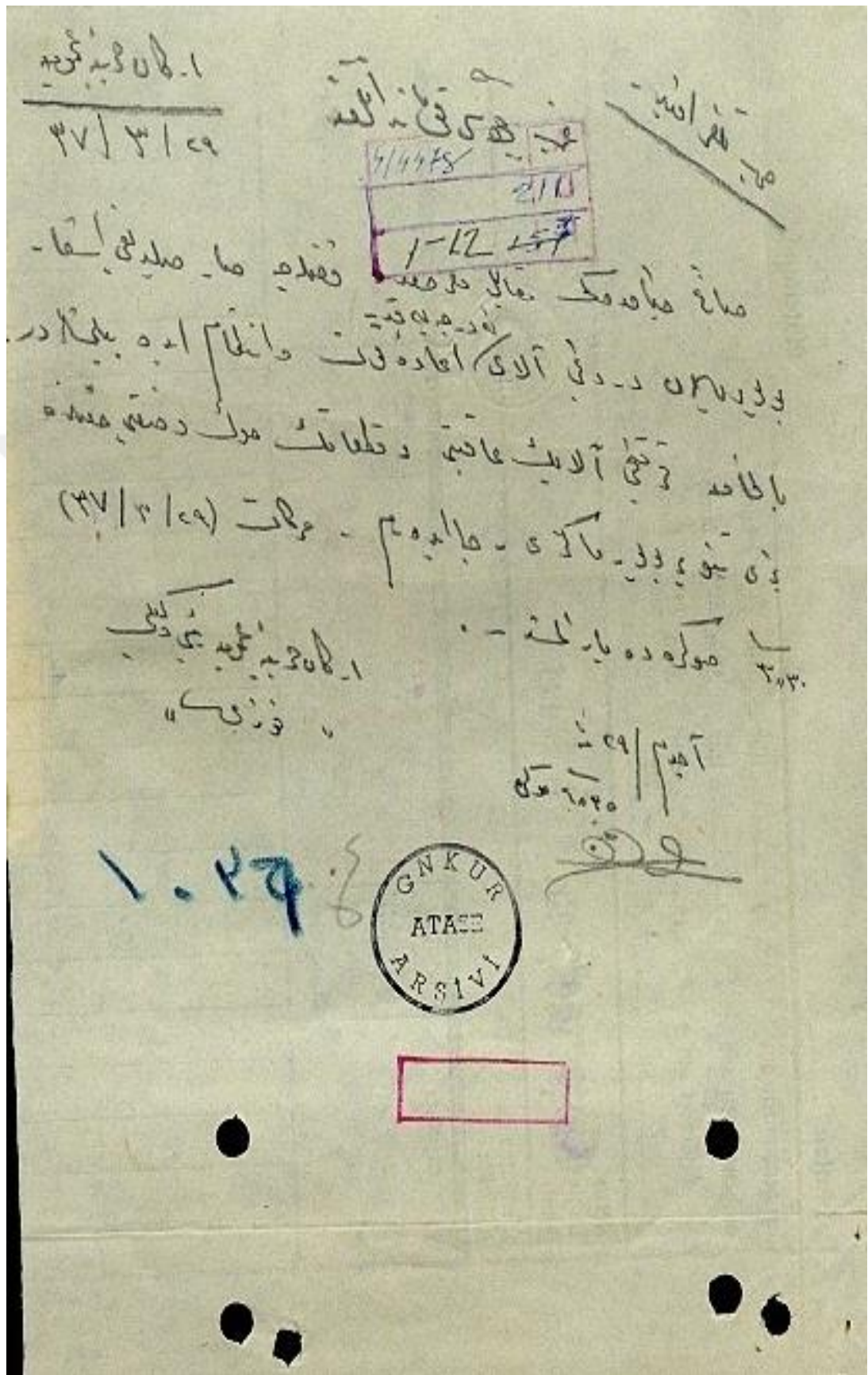
imza

Askeri Tarih Belgeleri Dergisi

Yıl:40, Sayı:92, Kasım 1991, Sayfa:22.

Genelkurmay Basımevi Ankara

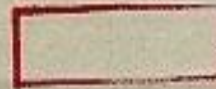

میداد مرکز قریه اندک

و سط سید

ادنی سوار الای قریه اندک

تندت سفید

A	1/4/76
D	21
F	1-15/54

الایه تنظیم بر بول در صد پور اره

بیشتر قضا سر قمر ققاندانی جیل جا صدید

امینه کردند رید جکر بولکل و عرب

ایدلیدن صانه بیل بر بکر عرب جیل ققاندانی

۲۷/۲/۵۹

حاجت

میداد قریه اندک ققاندانی

محمد بیل و مایه قریه

[Signature]

GN&UR
ATASE
TR 81 VI

ابانہ

۱۰۲۱

صانع صباغ خودی فرم لاہور

تلفون

A	1/4478
D	21
F	1-2844

برقی سوارڈیسی ایلا آلاہی دیکھ بڑا کہ نہ نہ ہو سیکہ

ار دندا (کلیا) استقامتہ فاسی صانع صباغی سردھاج

دھنسیہ ایلا بردی متعلقہ نمبر ایلا ملکہ فرزند

دیکھ ایلا حقیر حصار دھارندہ ضرار بڑا جھو

تنظیم ایلا تہنیک ایلا

نمبر ۲۷/۲/۷۹

عالمی

۱۰۲۱

۱۰۲۱

عزیز صبیح قریب

محکم
افند کو

۲۷/۲/۷۹

A	4/4475
D	21
F	V-46 1429

سای
۲،۲۰

۱- بونہ قدرہ اقدار کوئی کلام برقی قریب ایہ اینڈ پائیس
ایہ رہ ضابطہ کوئی دم ادہ کوئی برکف ہدی سوہنہ
وہ ہدیہ ادہ رہ حصہ خط ایہ داری درہ ایہ
کتف ایہ دخلہ تر درم برہیہ عینہ ہائہ حیا لغارہ
برکت قری کوئی حکم

۲- داری درہ ایہ اقدار کوئی کیم صریہ ارہ کف
برہنہ خط ایہ ہی رہ ایہ ادہ رہ برضابطہ
کتف قری کوئی دم ایہ ایہ ایہ ایہ
ایہ حکم

۳- ایہ برہنہ برہنہ عینہ صبیح مائہ کی تہ ہدیہ
الزہ امتیہ

جونی سوانہ
تھانہ

درہ

یازاہ عکب بہ
یازاہ ایہ افند
صدا

EK 11’de Gösterilen Belgenin Türkçe Çevirisi:

Belge No: 2335

Büyük Millet Meclisi Reisi Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine;

Gayet müstaceldir (çok aceledir)

1035

1. Öğleye kadar muharebe hafif cereyan ediyordu. Öğleden sonra Darıdere-Gündüzbey-Oluklu kuzeyi hattında Kocaeli Müfrezesi Birinci, Altmış Birinci, Dördüncü Fırkalara (Tümenlere) karşı düşmanın umumi taarruzu inkişaf etti (ortaya çıktı). Muharebe şiddetle devam ediyor. Merkezde şimdilik sükûnet vardır. Sol cenahta (kanatta) hafiftir. Düşmanın bir ihata (çevirme) kolunun Kapanalan’dan Tilki Tepe’ye ve daha cenab-ı şarkiyye (güneydoğuya) doğru teveccüh ettiğini (yöneldiğini) Sol Cenah Grubu haber veriyor, oraya karşı da tedbir alınmaktadır.
2. Meclis Muhafız Taburu takriben saat 1:30 sonrada (13:30) İnönü İstasyonu’na muvasalat etti (ulaştı). Ondan evvel de Döğër’den sevk edilen kıtaâtın ilk kademesi İnönü İstasyonu’na virûd etti (geldi) ki bu firkada 10’ncu Alay’ın bir kısmı bulunuyor.
3. Düşman kuvveti takribi olarak beş fırka ile müteaddid (birkaç) süvari alaylarından ibarettir.

29.3.37 (29.3.1921) saat 2.45 sonra (14.45)

(Kumandanı) Garb (Batı) Cephesi K.

İsmet

Kapadım 29 Minh (De)

3.15 sonra (15.15)

İmza (...)

Askeri Tarih Belgeleri Dergisi

Yıl:40, Sayı:92, Kasım 1991

Genelkurmay Basımevi Ankara

EK 12: İzmir'deki Rum ve Yunanlıların umutsuzluğa düşmeleri ve Yunan ordusundaki durum.

(ATASE Arşivi, İSH-16, K: 1157, G:89)

BELGE NO. 1538

تاریخ: ۱۸/۵/۴۰

موضوع: وضعیت روم و یونان در İzmir

جریده رسمی و مطبوعه مدیریتی
عمومی

۵۸- خصوصی

A	1-4283
D	21-A
F	89-1

کود: ۱۸/۵/۴۰

۱- در مورد آستانه ۹ مایل تا یونان در [تاریخ: ۱۸/۵/۴۰] ...
 ۲- در مورد روم و یونان در [تاریخ: ۱۸/۵/۴۰] ...
 ۳- در مورد یونان و یونان در [تاریخ: ۱۸/۵/۴۰] ...
 ۴- در مورد یونان و یونان در [تاریخ: ۱۸/۵/۴۰] ...
 ۵- در مورد یونان و یونان در [تاریخ: ۱۸/۵/۴۰] ...
 ۶- در مورد یونان و یونان در [تاریخ: ۱۸/۵/۴۰] ...
 ۷- در مورد یونان و یونان در [تاریخ: ۱۸/۵/۴۰] ...
 ۸- در مورد یونان و یونان در [تاریخ: ۱۸/۵/۴۰] ...
 ۹- در مورد یونان و یونان در [تاریخ: ۱۸/۵/۴۰] ...

۱۸/۵/۴۰

A	1-4283
D	21-A
F	89-1

EK 12’de Gösterilen Belgenin Türkçe Çevirisi:

Belge No: 1538

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ HÜKÜMETİ

Basın ve Haberalma

Genel Müdürlüğü

Resmi Gazete ve Basımevi

Müdürlüğü

Genel

Özel-580

Genelkurmay Başkanlığı Yüksek Katına

Söke İstihbarat memurumuzun 14 Mayıs 1921 tarihli telgrafından:

İzmir’den alınan 9 Mayıs tarihli raporudur: (Siyasi teşkilattan)

“1. İzmir’de Rum ve Yunanlılar son derece tasalıdır. Yunanlılar geldiler, rahatımızı bozdular, biz harp istemeyiz. Tanrı’nın izni ile Türkler gelir kurtuluruz” diyorlar.

2. İzmir Yunan çevreleri, rumi mayıs başlarında saldırıya geçileceği umudundadır.

3. Milâdi nisandan mayıs başlangıcına kadar, Manisa’dan Uşak istikametine dört yüz kırk sekiz vagon er, kırk beş vagon cephane, altmış vagon hayvan geçmiş ve Soma istikametine yüz elli üç vagon gitmiştir. Soma’dan Manisa’ya altmış dört vagon gelmiş ve her gün Uşak tarafından iki vagon dolusu hava değişimli ve izinli er İzmir’e geçmiştir.

4. Yabancı çevrelerden yapılan soruşturmalara göre Yunanistan’ın Marmara’dan Çivril’e kadar uşak cephesinde, yedek kuvvetleri de dahil olduğu halde yetmiş, seksen bin askeri vardır. Her gün kamyon, otomobil gönderiliyor. Geçen hafta İzmir’e İngiliz vapuru ile iki yüz kamyon geldi. İki yüz kadar da tank umut edildiği ve beklendiği gizlice duyulmaktadır.

5. Şimdilik dört bin kadar Bulgar askeri Yunanlılar tarafından Uşak’a gönderiliyor. Bunlar, beyaz ve yeşil işaretlerle gündüzleri silahsız, bizim tarafa geçeceklerdir. Beyaz yeşil işaretlere bizim askerler ateş etmesinler. Mümkünse bizim

tarafından ara sıra bunlara beyaz, yeşil işaretler verilsin. Bulgarlar, durum elverişli olursa fedailik edip büyük cephanelikleri ateşleyeceklerdir.

6. Yörük Ali Efe'nin Karapınar baskını üzerine Yunan askerleri karşılık olarak, o yörede yedi Müslüman köyünü yerle bir edip içindekilerin hepsini öldürmüşlerdir.

7. General Papulas, Venizelos subaylarını İzmir kıyısına toplamış ve öğütte bulunmuş ise de subaylar dinlememişlerdir.

8. Disiplin bozuktur.

9. Yunan zulmü İzmir'de hafiflemiştir. Dışta emeli, siyaseti eskisi gibi süregelmektedir.

18 Mayıs 1921

Müdürü

Basın ve Haberalma Genel

Hüseyin Ragıp

Harp Tarihi Belgeleri Dergisi

Yıl:23, Sayı:71, Eylül 1974

Genelkurmay Basımevi Ankara

KAYNAKÇA**Kitap**

ACAR, Ünal, İstihbarat, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007.

AKAR, Atilla, Casuslar, Derin Savaşı'nın Sıradışı Neferleri, Timaş Yay., İstanbul, 2005.

ATATÜRK, Mustafa Kemal, Nutuk (Çev. Bircan Lazım), İstanbul, 2005.

DEMİREL, Emin, Teşkilat-ı Mahsusa'dan Günümüze Gizli Servisler, Renk Yayıncılık, İstanbul, 2011.

DOĞAN, Ümit, Atatürk'ün İstihbarat Faaliyetleri, Kripto Basım Yayın, 2017.

DOĞAN, Ümit, Atatürk'ü Öldürme Planları, Kripto Basım Yayın, Ankara, 2016.

ERTÜRK, Hüsamettin, İki Devrin Perde Arkası (Hazırlayan: Semih Nafiz Tansu), İstanbul, 1984.

HİÇYILMAZ, Ergun, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Gizli Teşkilatlar, Altın Kitaplar, İstanbul, 1994.

HİÇYILMAZ, Ergun, Teşkilat-ı Mahsusa'dan MİT'e, Varlık Yayınları, 1990.

İLTER, Erdal, Milli İstihbarat Teşkilatı Tarihçesi, MİT Basm., Ankara, 2002.

İNAN, Arı, Tarihe Tanıklık Edenler, Çağdaş Yayınları, İstanbul, 1997.

TOMRUK, Ahmet Esat (Haz. Zekeriya Türkmen), Milli Mücadele Dönemi Hatıraları, T.C. Kültür Bakanlığı Kültür Eserleri, Ankara, 2000.

İYİAT, Bora, Bir Vatanı Karşılıksız Sevmek (Türk İstihbarat Tarihi), Platin Yayınları, Ankara, 2006..

KARABEKİR, Kazım, Gizli Harp İstihbarat (Hazırlayan: Emrullah Tekin), Kamer Yayınları, İstanbul, 1998.

KARABEKİR, Kazım, İstiklal Harbimiz, (Hazırlayan: Emrullah Tekin), Türkiye Yay., İstanbul, 1960.

KARAÖREN, Sami, Mustafa Kemal'in Gizli Teşkilatı, Destek Yayınları, 2010.

KOÇER, Kemal, Kurtuluş Savaşlarımızda İstanbul, İstanbul, 1947.

KÖSELİ, Mutlu, İstihbarat: Temel Hususlar ve Güncel Konular, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011.

ÖZDAĞ, Ümit, İstihbarat Teorisi, Ankara, 2014.

PEHLİVANLI, Hamit, Kurtuluş Savaşı İstihbaratında Askeri Polis Teşkilatı, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Basm., Ankara, 1992.

PEHLİVANLI, Hamit, Kurtuluş Savaşı İstihbaratında Tetkik Heyeti Amirlikleri, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Basm., Ankara, 1993.

SONYEL, Salahi, Kurtuluş Savaşı Günlerinde İngiliz İstihbarat Servisi'nin Türkiye'deki Eylemleri, Türk Tarih Kurumu, 2013.

ŞİMŞEK, Erdal, Türkiye'de İstihbaratçılık ve MİT, Kumsaati Yayınları, İstanbul, 2004.

T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Arşiv Belgelerine Göre Osmanlı'da İstihbarat, Yayın Nu:148, İstanbul 2017.

TEVETOĞLU, Fethi, Milli Mücadele Yıllarındaki Kuruluşlar, Türk Tarih Kurumu Basım., Ankara, 1991.

YILDIZ, Gültekin, Osmanlı Devleti'nde Askeri İstihbarat (1864-1914), Yeditepe Yayınları, İstanbul, Ekim 2019.

YURTSEVER, Serdar, Milli Mücadele Dönemi İstihbarat Faaliyetleri Örnek Olay İncelemeleri (1919-1922), Atatürk, Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2013.

Çeviri Kitap

KENT, Sherman, Stratejik İstihbarat (Çev. Kemal Akkaya), Endüstri Basım ve Yayımevi, İzmir, 1968.

TZU, Sun, Savaş Sanatı (Çev. Prof. Dr. Pulat Otkan – Doç Dr. Giray Fidan), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, XIV. Basım, İstanbul, Şubat 2019.

Makale

AKIN, Fehmi, Atatürk ve Fevzi Çakmak'ın Gözüyle Büyük Taarruz, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. X, S. 2, Ağustos 2008.

ARSLAN, Esat, 1921 Yılı İlk Yarısında Türk, Fransız – İtalyan Yakınlaşması Karşısında İngiliz Politikası ve Mustafa Sagir Olayı, XI/31, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 1995.

AYDIN, Mesut, Hamza Grubu (23 Eylül 1920 – 15 Aralık 1920), Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, S.3,1989.

AYDIN, Mesut, Milli Mücadele Yıllarında TBMM Lehinde İstanbul'da Faaliyet Gösteren Gizli Bir Grup: Zabitan Grubu (27 Ekim 1920 – 20 Eylül 1921), Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, Ankara, 1991.

BİÇER, Savaş, Ulusal Güvenlik ve İstihbarat Sisteminde Geleneksel Anlayıştan Modern ve Değişen İhtiyaçlar Dönemine Geçiş, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kara Deniz Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl:9, C.9, S.2, Giresun, Sonbahar 2017.

EKİNCİ, Necdet, Kurtuluş Savaşı'nda İstanbul ve Anadolu'daki Türk ve Düşman Gizli Faaliyetleri. Ankara Üniversitesi Türk ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi. C.4, S.14.

HİÇYILMAZ, Ergun, İngiliz Gizli Servisi İçinde Türklere Hizmet Veren Gözü Kara Casus, Star Gazetesi, 2 Mayıs 1993.

H.Qualter, Terence, Propaganda Teorisi ve Propagandanın Gelişimi, Çev. Ünsal Oskay, AÜSBF Dergisi, XXXV, S. 1-4, Ankara, 1992.

KAYABAŞI, Kübra, Felah Grubu'nun Milli Mücadele'deki Faaliyetleri, Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi, Yıl:4, S.2, Güz 2019.

KIŞ, Salih, İşgal ile İstiklal Arasında Anadolu'da Bir İngiliz Casusu: Mustafa Sagir, Tarihin Peşinde, 2009.

PEHLİVANLI, Hamit, Askeri Polis Teşkilatı İstihbarat Raporlarında Batı Cephesi'nde Yunan Askeri Harekâtı ve Zulmü, ATAM Dergisi, C. VIII, S. 22, Kasım 1991.

PEHLİVANLI, Hamit, Askeri Polis Teşkilatı İstihbarat Raporlarında Milli Mücadele Sırasında Ermeni-Rum Azınlığın Faaliyetleri ve Alınan Tedbirler, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, Kasım, 1991.

YAŞAR, Selman, Büyük Taarruz'da Türk Süvarisi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. X, S.2, Ağustos 2008.

YİĞİT, Yücel, The Teşkilat-ı Mahsusa and World War I, Middle East Critique, 23 Mayıs 2014.

Tez

AVŞAR, Servet, Milli Mücadelede Propaganda Faaliyetleri (1918-1923), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Isparta, 2010.

BOZKURT, Servet, Dış Politikada İstihbaratın Yeri ve Önemi, Yeni Yüzyıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017.

DEMİRALAY, Atilla, Büyük Taarruz ve Büyük Taarruz Şehitlikleri, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2009.

GÜNEY, Remzi, Osmanlı'nın Son Döneminden Cumhuriyet Dönemi'ne İstihbarat Teşkilatlarının Tarihi Süreçleri ve Polis İstihbarat Tarihi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2008.

GÜRBÜZ, Mustafa, Karakol Cemiyeti, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1987.

GÜNER, Yusuf Görkem, İnsani ve Teknik İstihbarat Kapsamında Modern İstihbarata Karşı Koyma, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2017.

KULOĞLU, Deniz, İngiliz İşgal Birliklerinin Kontrol Altına Alınması ve Geçit Teşkilatı, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2009.

KÜÇÜKOĞLU, Bayram, Milli Mücadele Sürecinde Uygulanan Propaganda Yöntemleri ve Atatürk'ün Propagandacı Kişiliği, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır, 2005.

ÖZER, Yusuf, NATO Harekâtında İstihbaratın Yeri: Afganistan'da Kültürel İstihbarat, Kara Harp Okulu Komutanlığı Savunma Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 2014.

PEHLİVANLI, Hamit, Kurtuluş Savaşı'nda Askeri Polis Teşkilatı ve Faaliyetleri, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 1990.

YAYLA, Mehmet, Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, , Doktora Tezi, Ankara, 2010.

YÜKSEL, Çağdaş, Birinci Dünya Savaşı Yıllarında Teşkilat-ı Mahsusa, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Denizli, 2019.

Gazete

BAYDAR, Ekrem, Mustafa Kemal'in Gizli Teşkilatı'nı Ben İdare Ediyordum, Cumhuriyet, Ekim 1970.

Sürelî Yayınlar

Harp Tarihi Vesikaları Dergisi (Genelkurmay Basımevi Ankara)

Yıl:15, Sayı:55, Mart 1966

Harp Tarihi Belgeleri Dergisi (Genelkurmay Basımevi Ankara)

Yıl:23, Sayı:71, Eylül 1974

Askeri Tarih Belgeleri Dergisi (Genelkurmay Basımevi Ankara)

Yıl:38, Sayı:87, Şubat 1989

Yıl:40, Sayı:92, Kasım 1991

Arşiv Belgeleri

ATASE Arşivi Türk İstiklal Harbi Koleksiyonu

İSH-7, K.346, G.104

İSH-10, K.652, G.3

İSH-10, K.652, G.94-95

İSH-11, K.703, G.100

İSH-11, K.705, G.97

İSH-11, K.706, G.103

İSH-16, K.1157, G.89

İSH-16, K:1148, G.34

İSH-16, K.1162, G.51

İSH-16, K.1169, G.142

İSH-16, K.1169, G.119

ATASE Arşivi Atatürk Koleksiyonu

ATAZB, K:29, G:53

Elektronik Kaynaklar

Türk Dil Kurumu, Web: <https://sozluk.gov.tr/?kelime=d%C4%B1%C5%9F%20istihbarat> (Erişim Tarihi: 17.04.2019)

Milli İstihbarat Teşkilatı, Web: <https://www.mit.gov.tr/isth-olusum.html> (Erişim Tarihi: 30.04.2019)

Milli İstihbarat Teşkilatı, Web: <https://www.mit.gov.tr/teskilat.html> (Erişim Tarihi: 30.04.2019)

Milli İstihbarat Teşkilatı, Web: https://www.mit.gov.tr/birinci_bolum_A.html (Erişim Tarihi: 30.04.2019)

Milli İstihbarat Teşkilatı, Web: <http://www.mit.gov.tr/emuze/tarihboyunca.html> (Erişim Tarihi: 30.04.2019)

Milli İstihbarat Teşkilatı, Web: https://www.mit.gov.tr/tarihce/ikinci_bolum_A6.html#A6 (Erişim Tarihi: 07.05.2019)

Milli İstihbarat Teşkilatı, Web: https://www.mit.gov.tr/tarihce/ikinci_bolum_D2.html#D2 (Erişim Tarihi: 14.07.2019)

Milli İstihbarat Teşkilatı, Web: https://www.mit.gov.tr/tarihce/ikinci_bolum_D4.html#D4 (Erişim Tarihi: 14.07.2019)

Milli İstihbarat Teşkilatı, Web: https://www.mit.gov.tr/tarihce/ikinci_bolum_F.html#F (Erişim Tarihi: 14.07.2019)

KILIÇ, Altemur, Tarihten Dersler: İstiklal Mahkemesi'nde Bir İngiliz Casusu Yeniçağ Gazetesi, 21.03.2010, Web: <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/tarihten-dersleristiklal-mahkemesinde-bir-ingiliz-casusu-12514yy.htm> (Erişim Tarihi: 01.10.2019)

Tarihten Dersler: İngiliz Casusu Mustafa Sagir, 28.03.2010, Web: <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/tarihten-dersler-ingiliz-casusu-mustafa-sagir-12610yy.htm> (Erişim Tarihi: 01.10.2019)

Cengizhan Hakkında Az Bilinenler, Web: <https://www.trthaber.com/foto-galeri/cengiz-han-hakkinda-az-bilinenler/7019/sayfa-10.html>, (Erişim Tarihi: 05.02.2020)

Web: <https://siberegitim.ayyildiztim.com.tr/konu/msu-siber-%C4%B0stihbarat.156519/> (Erişim Tarihi: 10.02.2020)

Web: <https://fas.org/irp/nsa/ioss/threat96/part02.htm> (Erişim Tarihi: 10.02.2020)

ÖZGEÇMİŞ

Merve GÜNEY, 03.10.1994 tarihinde İstanbul/Kadıköy’de doğdu. İlköğrenimini Gazikent İlköğretim Okulu (İstanbul/Gaziosmanpaşa) ve Fatih İlköğretim Okulu’nda (Samsun), orta öğrenimini ise Samsun Karşıyaka Lisesi’nde tamamladı. 2012 yılında Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nde başladığı yükseköğrenimi 2017 yılında tamamlayarak mezun oldu. 2017 yılında Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrasya Araştırmaları Anabilim Dalı’nda başladığı Yüksek Lisans eğitimini 2020 yılında “Milli Mücadele Dönemi İstihbarat Faaliyetleri” konulu tezini savunarak tamamladı.